

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra geografie

Bakalářská práce

Religiózní struktura obyvatel jihozápadních Čech

Vypracovala: Veronika Klímová
Vedoucí práce: doc. RNDr. Dagmar Popjaková, PhD.

České Budějovice 2014

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem zadanou bakalářskou práci vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce, i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne

.....

Podpis

Poděkování:

Tímto bych chtěla poděkovat své vedoucí práce doc. RNDr. Dagmar Popjakové, PhD. za její přínosné rady, cenné připomínky, ochotu a čas, který mi věnovala při zpracování předkládané bakalářské práce.

ANOTACE

KLÍMOVÁ, V. (2014): Religiózní struktura obyvatel jihozápadních Čech. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Pedagogická fakulta, Katedra geografie, 77 s.

Bakalářská práce se zabývá religiózní strukturou obyvatel jihozápadních Čech v letech 1991, 2001 a 2011 na základě výsledků sčítání lidu. Jejím cílem je analyzovat prostorovou diferenciaci obyvatel na úrovni krajů, okresů a správních obvodů ORP a zároveň nastínit vývoj a změny v náboženské struktuře obyvatel, které zde od roku 1991 do roku 2011 proběhly. Součástí analýzy je zjištění vztahu mezi populační velikostí obce a mírou religiozity v daném území. Na základě nastudování odborné literatury jsou v práci dále vymezeny vybrané pojmy týkající se této problematiky, popsán vznik a základy filosofie světových náboženství s důrazem na křesťanství a stručně charakterizovány církve a náboženské společnosti, které jsou registrované v České republice.

Klíčová slova: religiózní struktura, míra religiozity, náboženské vyznání, církve, jihozápadní Čechy

ABSTRACT

KLÍMOVÁ, V. (2014): Religious structure of the population of the South-West Bohemia. Bachelor thesis. University of South Bohemia in České Budějovice, Faculty of Education, Department of Geography, 77 p.

This bachelor thesis deals with the religious structure of population of the South-West Bohemia in the years 1991, 2001 and 2011. It is based on results of censuses. The aim of the thesis is to analyse the spatial differentiation of the population at regional levels (regions, districts, little districts, i.e. administrative districts of municipalities with extended powers) and outline the development and the changes in religious structure of the population from 1991 to 2011. A relation between number of inhabitants of given unit and degree of religiosity is a part of the analysis. Based on expertise literature the thesis defines basic terms, describes genesis and fundamentals of the philosophy of the world religions especially christianity and characterizes churches and religious societies registered in Czech Republic.

Key words: religious structure, rate of religiosity, religion, churches, South-West Bohemia region

OBSAH

ÚVOD	7
1. ÚVOD DO PROBLEMATIKY RELIGIÍ	11
1.1 LITERATURA	11
1.1.1 Monografie a jiné knižní publikace	11
1.1.2 Příspěvky v periodikách a v jiných publikacích	13
1.2 STATISTICKÉ PRAMENY A ZDROJE DAT	16
1.3 TEORETICKO-METODOLOGICKÁ VÝCHODISKA PRÁCE	17
1.3.1 Problematika náboženství a jeho geografická interpretace	17
1.3.2 Použité metody	19
2. GENEZE NÁBOŽENSTVÍ PŮSOBÍCÍCH V ČR	22
2.1 NEKŘESŤANSKÁ NÁBOŽENSTVÍ	22
2.2 KŘESŤANSTVÍ	23
2.3 NÁBOŽENSKÉ SPOLEČNOSTI PŮSOBÍCÍ V ČR	24
2.3.1 Církve	25
2.3.2 Nekřesťanské náboženské společnosti	27
3. CHARAKTERISTIKA JIHOZÁPADNÍCH ČECH	29
3.1 ADMINISTRATIVNÍ ČLENĚNÍ A SÍDELNÍ STRUKTURA	29
3.2 OBYVATELSTVO	30
4. VÝVOJ NÁBOŽENSKÉ STRUKTURY OBYVATEL JIHOZÁPADNÍCH ČECH V KONTEXTU ČR	32
5. ANALÝZA RELIGIÓZNÍ STRUKTURY OBYVATEL JIHOZÁPADNÍCH ČECH	35
5.1 VÝVOJ RELIGIÓZNÍ STRUKTURY OBYVATEL V LETECH 1991, 2001 A 2011	35
5.1.1 Tradiční církve v letech 1991, 2001 a 2011	41
5.1.2 Změny v náboženské struktuře obyvatel za roky 1991 a 2011	45
5.2 NÁBOŽENSKÁ STRUKTURA OBYVATEL JIHOZÁPADNÍCH ČECH V ROCE 2011	47
5.2.1 Náboženská struktura obyvatel v okresech Jihočeského kraje	51
5.2.2 Náboženská struktura obyvatel v okresech Plzeňského kraje	55
5.3 VZTAH MEZI PODÍLEM VĚŘÍCÍCH A VELIKOSTÍ OBCE	58
SHRNUTÍ	62
ZÁVĚR	66
SEZNAM ZDROJŮ	69
SEZNAM PŘÍLOH	73

ÚVOD

Náboženství provází lidský život již od nepaměti. Z historického hlediska tvořila základy civilizací, v současné době mají vliv na mezinárodní vztahy a významné světové události (Patridge 2006). Víra dodává lidem naději a pomáhá vyrovnat se s problémy, nemocemi a i se smrtí. Kromě toho je náboženství určitý návod na život, radí jakým způsobem se chovat, jak řešit situace a udává, co je a není v dané společnosti přípustné. Tím do jisté míry ovlivňuje způsob života, sociální vztahy apod.

Z celosvětového měřítka se v celé Evropě silně projevuje sekularizace, tedy odklon od víry. Česká republika, označována jako jedna z nejvíce sekularizovaných společností, pak tvoří jakýsi „ateistický ostrov“ střední a východní Evropy (Havlíček, Hupková 2008, Popjaková 2013, Hamplová 2008). Z hlediska historického vývoje křesťanství se české země od 10. století nacházely na pomezí vlivu ortodoxní východní a západní římskokatolické církve. Počínaje husitským hnutím se na naše území dostávaly i protestantské církve, jejichž vliv byl v 17. století potlačen silnou protireformací katolických Habsburků. Po odchodu tohoto rodu z českých zemí zde byla vytvořena „státní“ církev československá husitská, která však mezi Čechy nezaznamenala takový ohlas, jak se z počátku předpokládalo. Střídání náboženských proudů a heterogenita v náboženském myšlení zůstaly v české populaci, v níž se nikdy nepodařilo vytvořit, na rozdíl od jiných evropských států, silnou náboženskou tradici, zachovány dodnes (Havlíček 2008).

Hlavním cílem předkládané bakalářské práce je analyzovat prostorovou diferenciaci obyvatel jihozápadních Čech na základě náboženského vyznání a to na různých hierarchických prostorových úrovních – krajských, okresních a správních obvodů ORP. Zdrojem potřebných statistických dat budou sčítání lidu z let 2011, 2001 a 1991. Porovnání výsledků z těchto tří cenů ukáže, jak se posledních 20 let vyvíjela náboženská struktura v regionu Jihozápad. Práce má i další dílčí cíle, které napomáhají k dosažení jejího hlavního cíle, jsou to nastudování odborné literatury a následné uvedení do problematiky religii a charakteristika zájmového území.

V první kapitole nazvané úvod do problematiky religii jsou představeny ve formě diskuse a rešerše vybrané dostupné prameny o dané problematice, do kterých patří jak geografické publikace a články v odborných časopisech, tak negeografické tituly, které slouží k proniknutí do problémů religiozity či historie náboženství. Rovněž jsou zde prezentované statistické prameny a zdroje dat potřebné k následné analýze religiozní struktury obyvatel jihozápadních Čech. Na základě znalostí získaných z literatury jsou pak

nastíněny základní pojmy a problémy spojené s náboženstvím a charakterizovány přístupy a metody geografického výzkumu použité v bakalářské práci.

V následující kapitole je přiblížena geneze náboženství ve světě a stručně jsou charakterizována jednotlivá světová náboženství, jejich původ, hlavní rysy a filosofie. Důraz je pak kladen zejména na náboženství křesťanské, které nejvíce souvisí s touto bakalářskou prací, jelikož právě křesťanství je již tradičně dominujícím náboženstvím u nás. Poté jsou v práci popsány církve a náboženské společnosti působící v současné době na území České republiky.

Třetí kapitola obsahuje charakteristiku regionu Jihozápad. Vzhledem k tématu této bakalářské práce jsou v charakteristice daného území popisovány pouze ty jevy, které mohou mít nějakým způsobem vliv na náboženskou strukturu obyvatel. Proto se tato kapitola příliš nezabývá fyzicko-geografickou sférou, ale zaměřuje se především na demografickou analýzu území, jeho polohu a historii. Zpracování takové charakteristiky území pak pomáhá vysvětlit rozdíly religiózní struktury obyvatel jak mezi Plzeňským a Jihočeským krajem, tak mezi jednotlivými okresy příp. ORP.

V další části bakalářské práce je načrtnut vývoj a současný charakter náboženské struktury obyvatel jihozápadních Čech v kontextu České republiky. Je zde stručně popsána historie křesťanství a jeho církví na našem území až do vzniku první republiky. Poté je náboženská scéna charakterizována poněkud podrobněji, důraz je pak kladen především na prostorové rozložení obyvatel na základě náboženského vyznání.

Pátá kapitola, která je hlavní částí práce, obsahuje již konkrétní analýzu prostorové diferenciaci náboženské struktury obyvatel regionu Jihozápad. Tato analýza je vytvořena na základě dat ze tří posledních sčítání lidu. Cílem kapitoly je porovnat míru religiozity a strukturu náboženského vyznání mezi jednotlivými administrativními jednotkami a rovněž mezi jednotlivými roky sčítání. Případné rozdíly pak jsou na základě historických souvislostí či demografických jevů vysvětleny. V jedné z podkapitol je zjišťován vztah mezi počtem věřících a velikostí obce.

Součástí závěru práce je zhodnocení, zda se podařilo dosáhnout předem stanovených cílů. Dále jsou zde shrnuty výsledky analýzy a na jejich základě je pak zhodnoceno, jestli se potvrdily předpokládané hypotézy.

HYPOTÉZY

1. Typické pro 18., 19. i počátek 20. století bylo, že naprostá většina obyvatel České republiky byla věřící a hlásila se k římskokatolické církvi (Pištora 2004). V posledních letech už to však neplatí, počet věřících výrazně klesá a příslušnost k víře se již stala menšinovou záležitostí (Havlíček 2008), svědčí o tom údaje ze SLDB 1991, kdy podíl věřících tvořil na celkovém obyvatelstvu 43,9 %, a ze SLBD 2001, kdy věřící tvořili pouze 32,1 % všech obyvatel (Pištora 2004). Pokles počtu věřících mezi obyvateli je způsoben především tím, že se u nás nepodařilo na rozdíl od ostatních evropských zemí vytvořit tak silnou náboženskou tradici. Česká republika byla díky své poloze po staletí ovlivňována různými směry a náboženskými proudy. Střídání hlavních náboženských proudů a heterogenita v náboženském myšlení Čechů zůstaly zachovány dodnes (Havlíček, Hupková 2008). Zmiňovaná heterogenita v náboženském myšlení se projevuje v současnosti zejména tím, že stoupá podíl věřících hlásících se k menším církvím a společnostem a díky tomu klesá počet příslušníků tradičních církví, z nichž nejvýznamnější je římskokatolická (Havlíček 2008, Pištora 2004, Srb, Anderle 1994). V roce 1991 tvořili příslušníci římskokatolické církve 88,9 % z věřících a v roce 2001 klesl tento podíl na 83,7 % (Pištora 2004). Z těchto údajů je zřejmé, že ještě v roce 2001 tvořili většinu věřících římskokatolíci a dalo by se tudíž předpokládat, že tomu tak bude i v roce 2011. Vezmeme-li však v úvahu fakt, že podíl příslušníků římskokatolické církve od roku 1991 klesá a naopak přibývá přívrženců malých církví a náboženských společností, tak zůstává otázkou, jestli bude mít opravdu i v roce 2011 dominující postavení nadále římskokatolická církev a to jak v ČR, tak v regionu Jihozápad.
2. Míra religiozity není na celém území ČR stejná, ale vzrůstá při postupu od západu na východ a od severu na jih (Havlíček 2008, Pištora 1993, Pištora 2004). Podíl věřících tedy narůstá v oblouku směrem od severozápadních Čech na jihovýchod (Daněk, Štěpánek 1992, Pastor 1994a). Již ve 30. letech 20. století byla severní průmyslová část centrálních Čech více nakloněna ateismu než zbytek území. Vytvořil se zde tzv. „ateistický ostrov“, který sahal od Kladna až k Plzni. Poté, co byly z pohraničí odsunuti katoličtí Němci, rozšířil se tento „ostrov“ na celou severní polovinu Čech (Daněk, Štěpánek 1992). Naopak v jižních Čechách a na Moravě je již tradičně podíl věřících relativně vysoký (Pištora 1993). Tyto rozdíly mezi jednotlivými částmi České republiky jsou způsobeny různými vlivy, které na náboženské vyznání působí jako například historický vývoj daného území (Daněk, Štěpánek 1992), životní úroveň obyvatel,

migrace nebo urbanizace (Havlíček 2008, Pastor 1994a). S ohledem na výše uvedené informace lze tedy předpokládat, že se i v roce 2011 potvrdí trend růstu religiozity od severozápadu na jihovýchod a míra náboženského vyznání bude tedy vyšší v jižních Čechách než v Plzeňském kraji.

3. Pastor (1994a, s. 15) tvrdí, že: „Faktorem evidentně ovlivňujícím religiozitu je velikost obce.“ Hodnotu korelačního koeficientu, jenž vyjadřuje míru závislosti mezi těmito proměnnými, uvádí na úrovni $-0,96$, což značí velmi vysokou nepřímou závislost. Religiozita tedy klesá úměrně s rostoucím počtem obyvatel. Je však důležité podotknout, že tato závislost platí jen pro obce do 10 000 obyvatel, ve větších městech už pak religiozita na počtu obyvatel téměř nezávisí. Příčinou toho, proč je religiozita do takové míry ovlivněna velikostí obce, může být vyšší míra imigrace do velkých měst nebo konzervatismus až zaostalost obyvatelstva malých obcí, která souvisí s nižší životní úrovní (Pastor 1994a). O vlivu velikosti obce na míru religiozity se zmiňuje i Pištora (2004), který rovněž říká, že vyšší podíl věřících se nachází na venkově a to hlavně v nejmenších obcích. Proto se domnívám, že i na území regionu Jihozápad bude mít populační velikost obce značný vliv na míru religiozity.

1. ÚVOD DO PROBLEMATIKY RELIGIÍ

Náboženství je již od nepaměti důležitou součástí lidského života, která se podílí na vytváření duchovního světa člověka (Demjančuková 1995). Jeho studiem se zabývá řada oborů jako teologie, religionistika, filosofie, sociologie, psychologie, geografie a další. Tato kapitola se bude snažit prostřednictvím představení vybraných dostupných pramenů a nastínění základních pojmů o uvedení do studia problematiky náboženství.

1.1 LITERATURA

Cílem kapitoly je prezentovat literaturu zabývající se náboženstvím. Budou zde představeny jak knižní publikace, tak i časopisy či jen články z časopisů a z jiných odborných publikací věnující se tomuto tématu.

1.1.1 Monografie a jiné knižní publikace

Publikace jsou členěny do tří skupin, z nichž jednu tvoří negeografické tituly, které sloužily k proniknutí do problémů religiozity, historie a filosofie různých religii. Druhá skupina pak obsahuje geografická díla věnující se tomuto tématu přímo nebo v rámci sociální geografie a ve třetí je zmíněno několik demografických děl.

Problematikou religiozity jako vědy se zabýval Horyna ve svém díle Úvod do religionistiky (Horyna 1994), ve kterém vymezuje základní pojmy, přístupy a směry v rámci této vědy a zároveň popisuje vývoj náboženství. V podobném duchu je psaný Nástin religionistiky: uvedení do vědy o náboženstvích od Hellera a Mrázka (2004), který na rozdíl od předchozího titulu obsahuje navíc kapitolu věnovanou křesťanství. Z trochu jiného pohledu pak nahlíží na religionistiku Skalický, který se ve své knize Po stopách neznámého Boha (Skalický 2011) zaměřuje spíše na teologické chápání této problematiky.

Dagmar Demjančuková (1995) se ve své knize Náboženství: dějiny a současnost podobně jako předchozí díla věnuje nejdříve úvodu do studia religionistiky, dále zde však navíc charakterizuje jednotlivá náboženství i netradiční kultury. Podobně je strukturován Malý přehled náboženství (Štampach 1993), ve kterém autor podává stručný popis světových náboženství, přičemž zvláštní důraz klade na křesťanství. Pro důkladnější prohloubení znalostí o jednotlivých náboženstvích poslouží obsáhlejší díla s touto tematikou jako například Lexikon světových náboženství (Patridge 2006), kde jsou již detailněji popsána jednotlivá náboženství a autor navíc v úvodní části představuje i některé významné myslitele tohoto oboru. Zatímco Demjančuková (1995) a Štampach (1993) se věnovali hlavně historickému vývoji a hlavním rysům jednotlivých náboženství,

Patridge (2006) zmiňuje i nové trendy a význam náboženství v současném světě. Dnešní lidé nevyznávají jen tradiční náboženství, ale obracejí svou víru stále více na nová náboženství, kterých především v posledním století vzniklo velké množství. Již zmiňovaná kniha od Demjančukové (1995) obsahuje i charakteristiku několika takových netradičních kultů. Avšak mnohem více informací o nejvýznamnějších i těch méně významných náboženstvích a duchovních hnutích nalezneme v knize Víry a Vyznání: náboženství, sekty, paranormální jevy (Langley a kol. 1993). Ve formě hesel řazených abecedně za sebou jsou psané encyklopedické příručky Lexikon náboženských hnutí, sekt a duchovních společností od Hrabala (1998) a Encyklopedie náboženství (Elser a kol. 1997).

Jelikož se bakalářská práce zaměřuje na náboženskou strukturu obyvatel jihozápadních Čech, a tam stejně jako ve zbytku republiky je převládajícím náboženstvím křesťanství, jsou následující tituly zaměřeny právě na něj. O historii tohoto náboženství píše August Franzen v Malých dějinách církve (Franzen 2006). Kniha podává přehled dějin katolické církve od dob vzniku Nového zákona až do současnosti a je doplněna kapitolami o českých a slovanských církevních dějinách, které napsal Bedřich Smékal. Další titul zabývající se touto tematikou je Pozvání ke studiu církevních dějin (Hanuš 1999). Na rozdíl od předchozí knihy zde autor nejdříve vysvětluje metody historické práce a až poté se věnuje samotným dějinám církve.

Další dva autoři se při studiu náboženství věnují České republice. Vojtíšek se ve své knize Encyklopedie náboženských směrů a hnutí v České republice (Vojtíšek 2004) snaží zachytit současnou českou náboženskou scénu, popisuje zde církve, náboženské společnosti či hnutí působící u nás. Dalším autorem, který se zaměřil ve svých studiích na náš stát, je Jaroslav Kadlec, avšak na rozdíl od předchozího díla se neorientuje na současnost, ale na dějiny. Ve své knize Přehled českých církevních dějin 1. a 2. díl (Kadlec, 1991a, b) líčí vývoj křesťanství v českých zemích od období Velké Moravy až do počátku druhé světové války.

Z děl, která nazírají na problematiku náboženství z geografického pohledu, je významná zejména práce slovenského autora Matloviče (2001), který se věnuje do hloubky problematice geografie religii. Od negeografických titulů odlišuje knihu Geografia religii (Matlovič 2001) hlavně to, že pomáhá pochopit vztah mezi náboženstvím a geografii. Ukazuje, jaký mají vliv různé geografické aspekty jako obyvatelstvo, sídla, přírodní prostředí, hospodářství či politika na náboženství. Dále uvádí, jak jsou ve světě rozmístěny jednotlivé religiózní systémy. Kromě toho obsahuje toto dílo i historický vývoj geografie religii, klasifikaci a charakteristiku náboženství. Krátce je téma geografie náboženství

zmíněno i v dílech z oboru sociální geografie. Jedním z nich je česká učebnice Ekonomická a sociální geografie (Toušek a kol. 2008), kde v kapitole Geografie obyvatel nalezneme část týkající se náboženské struktury obyvatel. Učebnice na rozdíl od předchozího díla podává pouze stručný přehled světových náboženství s jejich prostorovým rozmístěním, jinak se vztahu mezi religii a geografii nevěnuje. Zase jiný přístup než tato učebnice má pak slovník sociální geografie *The dictionary of human geography* (Gregory a kol. 2009), ve kterém pod pojmem náboženství nalezneme popis vývoje geografie religii. Při srovnání tohoto popisu s vývojem geografie religii, který uvádí ve své knize Matlovič (2001), je patrné, že hlavní myšlenky se v obou dílech shodují, ale samozřejmě Matlovič se tomuto tématu věnuje mnohem podrobněji.

Přestože problematika náboženství především z pohledu religiózní struktury obyvatel leží na rozhraní mezi geografii a demografií, tak se základní demografické publikace problematikou náboženské struktury obyvatel přímo nezabývají. Demografie zkoumá bilanci obyvatel a problematice struktury obyvatel se věnuje jen okrajově. Jediné zmínky o náboženství lze nalézt v Mnohojazyčném demografickém slovníku (Pavlík, Kalibová 2005), kde je krátce vysvětlen pojem náboženství a ateismus a v díle *Základy demografie* (Pavlík a kol. 1986), které obsahuje v kapitole nazvané *Populační teorie a politika* podkapitolu věnující se křesťanství a islámu v období před renesancí. Další demografická díla jako například *Úvod do demografie* (Kalibová 2001) nebo *Demografie (nejen) pro demografy* (Kalibová a kol. 2009) se náboženské struktuře nevěnují vůbec.

1.1.2 Příspěvky v periodikách a v jiných publikacích

V této podkapitole budou nejdříve představeny časopisy, které se věnují výhradně náboženství. A poté bude následovat výčet demografických, geografických a sociologických časopisů, u kterých budou uvedeni autoři, kteří v nich publikovali články zaměřené na problematiku náboženství. Protože témata nebo myšlenky se v různých člancích opakují, autoři na ně mají podobné i zcela odlišné názory, bude po tomto výčtu následovat diskuze zaměřená na několik problémů, které se v člancích často objevovaly.

Časopis vydávaný u nás zaměřující se přímo na náboženství je například *Religio: Revue pro religionistiku* (Religio 2013), jenž vychází dvakrát ročně již od roku 1993 a obsahuje odborné studie předních osobností světové religionistiky. Dalším takovým podobným časopisem je *Dingir* (Dingir 2013) zobrazující současnou náboženskou scénu.

Příspěvky týkající se problematiky náboženství můžeme nalézt také v časopisech demograficky, geograficky nebo sociologicky zaměřených. Z demografických časopisů

jsou to Demografie, revue pro výzkum populačního vývoje vydávané Českým statistickým úřadem, ve kterém publikovali své články například Pištora (1993, 2004), Srb a Anderle (1994), Kučera (1994), Pastor (1994b) a Morávková (2004). Obdobou tohoto českého časopisu je na Slovensku Slovenská štatistika a demografia, ve které lze nalézt článek od Pastora (1994a). Rovněž v geografických časopisech se objevují články psané na téma náboženství například v časopise AUC Geographica měli svůj příspěvek Havlíček, Hupková a Smržová (2009). Ve Zborníku referatov z X. zjazdu Slovenskej geografickej spoločnosti při SAV nalezneme příspěvek Štefana Očovského, ve kterém se autor snaží přiblížit problematiku geografického výzkumu náboženství (Očovský 1992). V Geografických rozhledech publikoval svůj článek Havlíček (2008) a ve Sborníku ČGS Daněk a Štěpánek (1992) nebo Havlíček a Hupková (2008). Téma náboženství je diskutováno také v Sociologickém časopise, který vydává Sociologický ústav AV ČR, do kterého přispívala například Hamplová (2008, 2011).

Havlíček a Hupková (2008) se ve svém příspěvku zabývají novými trendy v náboženské struktuře obyvatel ČR. Zmiňují zde, že Česká republika byla po staletí ovlivňována různými náboženskými směry, hlavní proudy náboženství se tu střídaly, a proto u nás nikdy nevznikla silná náboženská tradice. To zapříčinilo, že heterogenita v náboženském myšlení v nás zůstala zakořeněna dodnes. Heterogenitě v náboženském myšlení se věnují i ve svém dalším článku (Havlíček a kol. 2009) zaměřeném na změny geografického rozložení náboženské struktury v ČR během období transformace. Zde uvádí, že především nárůst počtu menších církví způsobuje zvětšení regionální heterogenity náboženské krajiny u nás. Právě na problém nárůstu počtu věřících hlásících se k malým církvím a zároveň poklesu věřících tradičních velkých církví upozorňují Havlíček (2008) a autoři zabývající se interpretací výsledků ze SLDB 1991 (Srb a Anderle 1992) a ze SLDB 2001 (Pištora 2004). Nové trendy v náboženském myšlení jsou spojeny také se sekularizací české společnosti. Havlíček a Hupková (2008) uvádí, že Češi vstoupili do 21. století jako jedna z nejvíce sekularizovaných společností. Samotný Havlíček (2008) označuje věřící v ČR jako menšinu. Pokles počtu věřících opět dokládají i analýzy SLDB (Srb, Anderle 1992, Pištora 2004). Ze sociologického pohledu se na tento problém dívá Hamplová (2008) ve svém článku Čemu Češi věří. Podle ní to, že je u nás vysoký podíl lidí, kteří se nehlásí k žádné víře, neznamená, že Češi nevěří vůbec v nic. Stále více Čechů totiž prý věří v nadpřirozenou sílu, hvězdná znamení nebo horoskopy.

Následující autoři se věnují územnímu rozložení religiozity v České republice. Shodují se na tom, že počet věřících stoupá směrem od západu na východ a od severu na

jih, že je tedy větší podíl věřících na Moravě než v Čechách (Havlíček 2008, Pištora 1993, Pištora 2004, Daněk, Štěpánek 1992, Pastor 1994a). Názory uvedených autorů na to, jaké jsou hlavní příčiny tohoto odlišného rozložení religiozity, jsou více méně stejné. Podle nich je to ovlivněno zejména výraznější industrializací, urbanizací a imigrací v severní části státu a dále odsun katolických Němců z pohraničí. Rozdíly mezi mírou religiozity však nejsou jen mezi severozápadní a jihovýchodní částí republiky, ale existují další diference. Jednou z nich je fakt, že větší podíl věřících se nachází na venkově než ve městech, jak uvádí ve svém článku Pištora (2004). Závislosti mezi počtem obyvatel obce a podílem věřících si všiml také Pastor (1994a), podle něj religiozita klesá úměrně s rostoucím počtem obyvatel. Dalšími faktory, jež ovlivňují religiozitu, jsou například věk a pohlaví. Autoři Srb a Anderle (1994) a Pištora (2004) uvádí, že lze obecně říci, že nižší podíl věřících je mezi mladšími obyvateli a naopak vyšší podíl věřících mezi staršími. Pomyslnou hranici, kdy dochází k obratu, tvoří věk 40 let. Tito autoři se také shodují na tom, že mezi příslušníky církví převládají prakticky ve všech věkových skupinách ženy. Odpovědi na otázku, proč jsou ženy zbožnější než muži, se zabývá Hamplová (2011). Jako možné vysvětlení tohoto jevu může být to, že ženy jsou méně ekonomicky aktivní a tím mají více času na církevní a náboženské činnosti. Další příčinou mohou být podle Hamplové například rozdílnosti ve výchově chlapců a dívek.

V České republice není ve sčítacím archu povinností odpovědět na otázku o náboženském vyznání a to vede k tomu, že část obyvatel tuto kolonku prostě nevyplní. Pak je ale otázka, zda můžeme výsledky ze SLDB považovat za dobré ukazatele religiozity vzhledem k tomu, že nemáme potřebné informace o všech obyvatelích. Tímto problémem se zabývají následující autoři. Srb a Anderle (1994) ve svém příspěvku hodnotili náboženské vyznání obyvatel České republiky k 3. 3. 1991, kdy proběhlo první polistopadové sčítání lidu. Od roku 1950 to bylo první sčítání, kde se uvádělo náboženské vyznání. Vyplnění této otázky bylo však čistě dobrovolné, a proto ji mnoho lidí nezodpovědělo. Srb a Anderle předpokládají, že se právě mezi lidmi, kteří své náboženské vyznání neuvedli, skrývá mnoho příslušníků církví a tím vysvětlují pokles počtu věřících. Toto odůvodnění odmítá Kučera (1994), jelikož to podle něj vyvracejí rozhovory s pracovníky tehdejších okresních oddělení ČSÚ i se sčítacími komisaři. Kučera rovněž ve své diskusi vyvrací názor Pastora (Pastor 1994b), že část obyvatel, která uvedla svou náboženskou příslušnost, je dobrým ukazatelem religiozity. Podle Kučery je třeba výsledky tohoto sčítání nepřeceňovat a hlavně je nutné je dobře interpretovat.

1.2 STATISTICKÉ PRAMENY A ZDROJE DAT

Zdrojem dat pro analýzu náboženské struktury obyvatel jihozápadních Čech budou poslední 3 sčítání lidu, konkrétně SLDB 1991, 2001 a 2011. Tyto údaje zpracoval ČSÚ a pro veřejnost jsou zpřístupněny na jeho internetových stránkách ve formě tabulek či map a grafů. Data o náboženském vyznání obyvatel jsou dostupná na různých hierarchických úrovních a navíc jsou k dispozici i tabulky, kde je obyvatelstvo kromě náboženské víry roztrženo zároveň například podle pohlaví nebo věku. V následujícím odstavci se zaměřím na historii zjišťování náboženského vyznání v rámci sčítání lidu od vzniku První republiky.

V letech 1921, 1930 a 1950 se zjišťovalo náboženské vyznání obyvatel v rámci sčítání lidu. Od roku 1950 až do sametové revoluce v roce 1989 byla však tato otázka vlivem komunistického režimu, který propagoval ateismus, ze sčítacích listů vyškrtuta (Pištora 2004). Informace o počtu věřících z doby totality lze získat z hlášení farských úřadů nebo sociologických výzkumů (Pastor 1994b). Od roku 1991 bylo náboženské vyznání opět součástí sčítání lidu, je však důležité upozornit na to, že se způsob formulace otázky o víře ve sčítáních do roku 1950 a ve sčítání v roce 1991 liší hned v několika ohledech. Ve starších cenzech se zjišťovala církevní příslušnost, která byla v té době chápána jako určitý druh právního aktu a nedala se měnit pouhým zápisem do sčítacího listu (Pastor 1994b). V roce 1991 však již nebylo cílem zjistit administrativní příslušnost k určité církvi, nýbrž vztah občana k víře. Dalším výrazným rozdílem oproti předchozím sčítáním je také to, že od roku 1991 je vyplnění této otázky zcela dobrovolné, lidé na ni tedy vůbec nemusí odpovídat (Morávková 2004).

Rozdíl se však nevyskytují jen mezi sčítáními do roku 1950 a po roce 1991. I v cenzech prováděných po sametové revoluci tedy v letech 1991, 2001 a 2011 lze nalézt několik odchylek ve formulaci otázky a to především v možnostech odpovědi. Jak již bylo zmíněno, vyplnění náboženského vyznání bylo v těchto třech sčítáních zcela dobrovolné, tudíž samozřejmě jednou z variant odpovědi na otázku, bylo na ni neodpovědět. V druhém případě, kdy se občané rozhodli, že otázku zodpoví, mohli v letech 1991 a 2001 uvést buď odpověď „bez vyznání“ nebo zapsat náboženské vyznání, ke kterému se hlásí. V roce 2011 však k těmto dvěma kategoriím přibyla ještě jedna, a to „věřící – nehlásící se k žádné církvi ani náboženské společnosti“. Věřící se tedy v posledním roce sčítání rozdělili na dvě skupiny, kdy jedna uvedla svou náboženskou víru a druhá ne. To přináší problém v interpretaci výsledků z tohoto SLDB, jelikož z roku 2011 lze brát počet věřících buď

jako součet obou skupin, nebo může být považována za věřící, jen ta část obyvatel, která uvedla své náboženské vyznání.

Tabulka 1: Formulace otázky o náboženském vyznání v SLDB 1991, 2001 a 2011

název otázky	SLDB 1991	SLDB 2001	SLDB 2011
	Náboženské vyznání	Náboženství, víra nebo bez vyznání	Náboženská víra
možné odpovědi	uved'te náboženské vyznání, ke kterému se hlásíte	věřící - uved'te, k jaké církvi, náboženské společnosti, víře se hlásíte	věřící - hlásící se k církvi, náboženské společnosti (uved'te ke které)
			věřící - nehlásící se k žádné církvi ani náboženské společnosti
	bez vyznání	bez vyznání	bez náboženské víry

Zdroj dat: ČSÚ 2005b, 2010b, 2011b

1.3 TEORETICKO-METODOLOGICKÁ VÝCHODISKA PRÁCE

Na základě poznatků získaných z literatury budou v této kapitole nejdříve vysvětleny některé základní pojmy týkající se náboženství a poté bude následovat popis metodiky práce s charakteristikou různých metod použitých pro výzkum náboženské struktury obyvatel.

1.3.1 Problematika náboženství a jeho geografická interpretace

Tato bakalářská práce se bude v hlavní části zabývat náboženskou strukturou, proto je pro začátek důležité pochopit, co to vlastně náboženství je. Ve většině jazyků se náboženství označuje výrazy, které vycházejí z latinského slova religio. Toto slovo pravděpodobně souvisí s latinským religo, což znamená, znovu svazuji, je to tedy nějaký svazek či vztah. Z českého výrazu náboženství pak vyplývá, že je to vztah zaměřen na Boha (Štampach 1993). Náboženství lze tedy definovat jako vztah mezi člověkem a tím, v co člověk věří. Tento vztah se projevuje v pocitech, v představách, v činnostech jako jsou modlitby nebo obřady a i v dodržování morálních příkázání (Matlovič 2001). Každé náboženství má tři hlavní části, které se nazývají doktrína, kult a organizace. Doktrína je teoretickým základem náboženského přesvědčení a skládá se ze tří částí - z teologie, kosmologie a antropologie. Zaměřuje se tedy jak na nadpřirozeno, tak na svět a člověka. Kult je to, co se projevuje navenek. Patří do něj konkrétní praktiky jako například modlitby nebo oběti, jež vyjadřují uctívání nadpřirozených sil. Poslední částí je pak náboženská

organizace, jejímž úkolem je sjednocení různých praktik a vyznání do jednoho celku a dále propagace a šíření víry (Matlovič 2001).

Ve světě se můžeme setkat s mnoha formami náboženství. Způsobů, jak lze náboženství podle různých kritérií roztřídit, je několik. Následující klasifikace náboženství bude založena na tom, jak je dělí Matlovič (2001). V první skupině je třídí podle historického hlediska na zaniklá, živá a nově vznikající. Přičemž zaniklá jsou taková náboženství, která se buď nezachovala, nebo z nich vznikly jiné religiální systémy. Živá jsou současně existující náboženství a nově vznikající jsou ta, kde ještě dochází k vývinu jejich doktríny, kultu a organizace.

Ve druhé skupině dělí Matlovič náboženství podle sociálně-prostorového hlediska na rodová, národní a světová čili univerzální. Rodová náboženství existují jen v rámci jednoho rodu, odráží se v nich rodové zvyky a tradice. Národní náboženství oproti předchozímu typu zahrnují větší oblast. Jejich doktrína obsahuje mýty o vzniku národa a udává cíle jeho existence. Světová náboženství jsou pak ta, jejichž působení díky misionářům přesáhlo hranice jednoho národa.

Třetí skupinu tvoří rozdělení náboženství podle genetického kritéria. Do této kategorie patří přírodní náboženství, což jsou všechny religiální systémy, které se neodvolávají na božské zjevení. Dále sem patří zjevená náboženství, jež naopak svůj vznik s božským zjevením spojují.

Jako poslední kritérium, podle něhož lze třídit náboženství, uvádí Matlovič počet bohů. Náboženství tedy dělí na polyteistická a monoteistická. Věřící polyteistických náboženství uctívají více bohů. Speciálním případem je henoteismus, kdy lidé sice věří ve více bohů, ale z nich si určí jednoho hlavního, kterého pak uctívají. Naproti tomu lidé hlásící se k monoteistickému náboženství uctívají jen jednoho boha. Monoteismus má více forem a to teismus, kdy Bůh zasahuje do přírodního i sociálního světa, panteismus, ve kterém se ztotožňuje Bůh s přírodou a deismus, podle jehož názoru Bůh do chodu světa nijak nezasahuje.

Problematikou náboženství se zabývá řada oborů jako například geografie v rámci geografie religií, demografie nebo sociologie. Vědou, která se zabývá přímo náboženstvím, čili vědou o náboženství, je religionistika. Religionistika zkoumá nezaujatě náboženství z historického, fenomenologického, geografického, sociologického a psychologického hlediska. Od teologie ji odlišuje rozdílné chápání dogmat. Zatímco teologie je bere jako „nezlomné pravdy“, religionistika je chápe jen jako projevy a formy vyjádření (Elser a kol. 1997).

Jak již bylo zmíněno, problematikou religii se zabývají i další vědy. Vzhledem k tématu této bakalářské práce je nejdůležitější, jakým způsobem nahlíží na náboženství geografie. Vztah mezi geografii a náboženstvím lze pozorovat již ve starém Řecku. Počátek geografie náboženství však spadá až do 16. a 17. století. V té době byl zájem soustředěn na tzv. „církvní geografii“ (*ecclesiastical geography*), která mapovala šíření křesťanství po světě. Zároveň vznikla „biblická geografie“ (*biblical geography*), jež se pokoušela identifikovat a lokalizovat místa známá z Bible (Gregory a kol. 2009). Od těchto dob již uběhlo mnoho let. V dnešní době existují dva termíny vyjadřující vztah geografie a náboženství. Jedním z nich je religiální geografie (*religious geography*). „Religiální geografie se zaměřuje na úlohu religii při formování lidského vnímání světa a pozice člověka v jeho rámci. Její primární zájem se tedy týká úloh teologie a kosmologie při interpretaci vesmíru“ (Stupm 1986, cit. v Matlovič 2001, s. 11). Druhým termínem je geografie religii (*geography of religion*), která zkoumá prostorové aspekty náboženských systémů a zároveň i vzájemné vztahy mezi těmito systémy a geografickou sférou (Matlovič 2001).

Základem náboženského života je víra. Věřící má za pravdu nadpřirozené skutečnosti, důvěřuje Bohu a tím dojde ke spáse. Pro skupinu věřících, kteří se hlásí k nějakému konkrétnímu náboženství, používáme termín náboženská společnost. U nás se pak často setkáváme s pojmem církev, jež označuje konkrétní náboženskou společnost a to společnost křesťanskou (Štampach 1993). Skupiny lidí s jistou společnou vírou jsou i sekty. Sekty se vyznačují tím, že v jejich čele stojí silná charismatická osobnost, která vyžaduje od svých členů absolutní poslušnost vůči sobě i svému učení (Langley a kol. 1993).

Opakem věřících jsou ateisté, kteří popírají existenci nebo poznatelnost osobního Boha. Ateismus lze pozorovat především v západních společnostech, kde je hojně zastoupen praktický ateismus, kdy se lidé místo na víru zaměřují především na hmotné statky (Elser a kol. 1997). S tímto jevem je spojený proces sekularizace, při kterém náboženství ztrácí význam v osobním životě nebo ve společnosti, jehož opakem je proces sakralizace, který značí, že náboženství na významu získává (Patridge 2006).

1.3.2 Použité metody

Kapitola věnující se analýze literatury bude psána ve formě diskuse a rešerše. V této kapitole budou porovnávány jednotlivé tituly věnující se náboženství a bude zde

uvedeno, v čem se autoři jednotlivých knih či článků shodují a v čem se jejich názory naopak rozcházejí.

Charakteristika území bude částečně zpracována metodou geografického popisu území, kdy jsou popsány jednotlivé prvky a složky území regionu, jejich vzájemná poloha a případně i provázanost. Vzhledem k tématu této práce zde budou uvedeny v první řadě jevy sociální geografie či demografie, které působí na náboženskou strukturu obyvatel v daném území.

Hlavní kapitola analyzuje prostorovou diferenciaci náboženské struktury obyvatel. Budou zde porovnávána a analyzována data ze tří posledních sčítání lidu. Z těchto dat může být vypočítán jeden z demografických ukazatelů a to poměrná čísla intenzitní, z jejichž výpočtu získáme hodnotu míry (Klufová, Poláková 2010) v tomto případě například míru religiozity, kdy bude počet věřících dělený počtem obyvatel. Pomocí koeficientu konvergence struktur, který ve svém příspěvku uvádí Matlovič (1997), pak bude vyjádřeno, jak velké změny nastaly v náboženské struktuře obyvatelstva za dané období. Tento koeficient se běžně používá především v geografii průmyslu, kde se s jeho pomocí vyjadřuje transformace odvětvové struktury průmyslu. Pro výpočet koeficientu

bude použit následující vzorec:
$$c = \frac{\sum_{j=1}^n P_{1j} * P_{2j}}{\sqrt{\sum_{j=1}^n P_{1j}^2} * \sqrt{\sum_{j=1}^n P_{2j}^2}},$$

kde c je koeficient konvergence struktur, který může nabývat hodnot z intervalu $<0;1>$. Čím víc se hodnota přibližuje k 0, tím větší nastaly změny v religiozní struktuře obyvatel a naopak či více se blíží k 1, tím nastaly menší změny. Když je koeficient rovný 1, znamená to, že ve sledované struktuře nenastaly žádné změny. P_{1j} je pak podíl náboženského vyznání j na začátku sledovaného období a obdobně P_{2j} je podíl náboženského vyznání j na konci sledovaného období.

Jedna z hypotéz uvedených v úvodu práce se zabývá vztahem mezi religiozitou a velikostí obce, na nějž upozornil Pastor (1994a), který ve svém článku tvrdí, že religiozita klesá úměrně s přibývajícím počtem obyvatel. Pro zjištění, zda bude tento vztah platit i pro region Jihozápad, je nezbytné vypočítat sílu závislosti mezi religiozitou a počtem obyvatel. Pro tento výpočet se musí ze všeho nejdřív rozdělit obce regionu podle počtu obyvatel do několika skupin. Počet těchto skupin, tedy počet intervalů, do kterých budou obce rozděleny, se vypočítá podle vzorce $m = \sqrt{n}$, kdy m je počet intervalů a n je celkový rozsah statistického souboru. Šířka intervalu pak bude určena pomocí vzorce $h \approx \frac{x_{max} - x_{min}}{m}$, ve kterém h označuje šířku intervalu, x_{max} je v tomto případě nejvyšší počet obyvatel a x_{min} nejnižší počet obyvatel (Nováková 2011). Vztah mezi religiozitou tedy

podílem věřících z daného počtu obyvatel a počtem obyvatel bude znázorněn regresní přímkou, jejíž průběh bude graficky vykreslen pomocí programu Excel. Rovnice regresní přímky je $y_i = b_0 + b_1 * x_i$, přičemž x_i jsou hodnoty nezávislé proměnné tedy počet obyvatel, y_i jsou hodnoty závislé proměnné tedy religiozita a b_0 , b_1 jsou parametry přímky. Lokalizující konstanta čili b_0 určuje, kde bude regresní přímka protínat osu y. Směrnice přímky b_1 pak ukazuje, o kolik měrných jednotek se změní odhadovaná závislá proměnná v případě, kdy se nezávislá proměnná změní o 1 měrnou jednotku. Tyto parametry se vypočítají pomocí metody nejmenších čtverců podle následujících vzorců:

$$b_0: b_0 = \frac{1}{n} (\sum_{i=1}^n y_i - b_1 * \sum_{i=1}^n x_i),$$

$$b_1: b_1 = \frac{n * \sum_{i=1}^n x_i * y_i - \sum_{i=1}^n x_i * \sum_{i=1}^n y_i}{n * \sum_{i=1}^n y_i - (\sum_{i=1}^n x_i)^2}.$$

Sílu tohoto lineárního vztahu pak zjistíme výpočtem Paersonova koeficientu korelace r , který nabývá hodnot $<-1; 1>$ a jeho vzorec zní:

$$r = \frac{n * \sum_{i=1}^n x_i * y_i - \sum_{i=1}^n x_i * \sum_{i=1}^n y_i}{\sqrt{(n * \sum_{i=1}^n x_i^2 - (\sum_{i=1}^n x_i)^2) * (n * \sum_{i=1}^n y_i^2 - (\sum_{i=1}^n y_i)^2)}}.$$

Čím více se hodnota koeficientu bude přibližovat k 1 nebo -1, tím bude závislost silnější a naopak čím více se bude blížit k 0, tím bude slabší. Konkrétně když $r \in <0,7; 1>$ – vysoká přímá lineární závislost, $r \in <0,5; 0,7>$ – středně silná přímá lineární závislost, $r \in <-1; 0,7>$ – vysoká nepřímá lineární závislost, $r \in <-0,7; -0,5>$ – středně silná nepřímá lineární závislost, $r \neq 0 \wedge r \in <-0,5; 0,5>$ – slabá přímá/nepřímá lineární závislost a pokud $r = 0$ není mezi proměnnými žádná závislost (Nováková 2012).

Kromě grafů a tabulek budou data zpracována i ve formě map. V mapách budou použity metody tematické kartografie, konkrétně kartogram a kartodiagram. Kartogram vyjadřuje ve formě šrafování či odstínů barvy intenzitu daného jevu v tomto případě například míru religiozity. Kartodiagram pak znázorňuje absolutní hodnotu jevu. Formou součtového kartodiagramu lze ukázat například zastoupení jednotlivých církví v ORP.

2. GENEZE NÁBOŽENSTVÍ PŮSOBÍCÍCH V ČR

Z registrovaných církví a náboženských společností, které jsou zveřejněny na webových stránkách Ministerstva kultury České republiky (MK 2013), je patrné, že na našem území je, co se týče počtu náboženských společností a zároveň věřících, naprostou většinou zastoupeno křesťanství a jeho církve. Kromě křesťanů jsou v Česku, především vlivem přistěhovalectví, zastoupeni rovněž vyznavači judaismu, islámu, buddhismu, hinduismu a jiných indických náboženství. Protože nekřesťanská náboženství představují jen malou část věřících v ČR, bude se jim tato kapitola věnovat oproti křesťanství jen krátce.

2.1 NEKŘESŤANSKÁ NÁBOŽENSTVÍ

Nejmladším a v současné době zároveň i nejobávanějším světovým náboženstvím je islám, jehož vznik se datuje do 7 století n. l. na Arabský poloostrov, kde jeho filosofii značně ovlivňovaly křesťanství a judaismus, které zde spolu s polyteistickým náboženstvím působily. Společné pro islám, židovství a křesťanství je víra v jednoho boha, v případě islámu v Alláha. Počátky muslimského náboženství jsou spojeny s postavou proroka Mohameda, jemuž se několikrát zjevil anděl Gabriel, který mu nadiktoval učení islámu později sepsaného do knihy zvané Korán. Mohamedova pouť roku 622 z Mekky do Mediny zvaná „hidžra“ byla vzata jako počátek islámského letopočtu a tato dvě města se stala posvátnými místy. Islám se dělí na dvě základní větve. Početnější z nich je sunnitská uctívající posvátnou knihu Korán a zároveň také Sunnu představující soubor zpráv o životě a činech Mohameda, které inspirují muslimy v chování a jednání v každodenním životě. Druhou větev islámu pak tvoří radikálnější a méně početní šíité (Müller 1997).

Kromě muslimů u nás můžeme potkat i vyznavače indického náboženství, jenž lze v rámci jeho historie rozdělit na tři období. Jeho nejstarším projevem je védské náboženství, zvané podle textů védy, jež se formovaly od poloviny druhého tisíciletí př. n. l. Kolem počátku našeho letopočtu se v Indii objevuje nový proud bráhmanismus. Jeho vyznavači věří, že základním principem všeho je Brahma, jehož projevy jsou bohové Višnu a Šiva. Višnu je navíc spojen s tím, že se může projevat v podobě avatárů tedy pozemských bytostí, z nichž nejznámější z nich je Krišna. Jako poslední období indického náboženství se chápe hinduismus, který působí dodnes a je třetím nejrozšířenějším náboženstvím. Základní myšlenka indického náboženství spočívá v přesvědčení o koloběhu životů, ze kterého je třeba se vysvobodit. Cesta k vysvobození může vést přes plnění stavovských povinností tj. dodržování

kastovního systému společnosti, dále přes poznání, uctívání bohů či praktikování jógy (Štampach 1993).

Z dalších asijských náboženství se na území České republiky nacházejí stoupenci buddhismu. Zakladatelem tohoto myšlenkového a náboženského směru je Siddhártha Gotama. Siddhárta se narodil na přelomu 6. a 5. století př. n. l. a rozhodl se hledat cestu z koloběhu životů tj. z koloběhu utrpení. Na počátku se pokoušel navázat na bráhmanismus, který řešil stejnou otázku, ale protože se s ním v mnoha věcech, jako např. v kastovním systému neshodoval, našel si později vlastní cestu, na jejímž vrcholu dospěl k probuzení čili „boddhi“ a právě proto je nazýván Buddha jinak řečeno Osvícený či Probuzený a je symbolem buddhismu. Nejdůležitější nauky jsou obsaženy v Rozpravě o roztočení kola zákona, ve které se nacházejí i tzv. čtyři vznešené pravdy (Štampach 1993).

Posledním nekřesťanským náboženským směrem na našem území je judaismus. Kořeny židovského náboženství sahají až do 13. stol. př. n. l. a jsou spojeny s postavou proroka Mojžíše. Dějiny judaistů však začínají až začátkem 3. tisíciletí př. n. l., kdy otec Abrahám přivedl hebrejské kmeny z Babylónie do Kanáanu. Posvátnými spisy judaismu jsou Starý zákon neboli Tenach a Talmud. Zvláštní význam má pak prvních pět Mojžíšových knih Starého zákona, které se nazývají Tóra. Židovské náboženství je založeno na víře v Boha Jahve a jeho proroky, na víře v příchod mesiáše a na učení o vyvolenosti židovského národa. Začátek svého letopočtu datují do roku 3 761 př. n. l., kdy podle nich Bůh stvořil svět (Matlovič 2001).

2.2 KŘESŤANSTVÍ

Křesťanství vzniklo v 1. století n. l. na území Palestiny, která v té době příslušela k Římské říši. S největší pravděpodobností bylo kolébkou tohoto náboženství město Jeruzalém, z nějž se pak šířilo po celém impériu. Jeho filosofie vychází z judaismu, ve kterém jsou zakořeněny počátky tohoto náboženského směru.

Židé byli od r. 63 př. n. l. plně pod nadvládou Římské říše, a právě proto věřili, že Bůh pošle na zem mesiáše, který je zbaví utrpení a osvobodí židovský národ ze spárů římského impéria. V tomto období přichází známá postava Ježíše z Nazaretu narozeného mezi lety 4 - 7 př. n. l. Jeho učení silně ovlivnil Jan Křtitel, který asi třicetiletého Ježíše pokřtil a při té příležitosti jej prohlásil za bytost vyvolenou (Demjančuková 1995). Křtem vodou z Jordánu se Ježíš stává Duchem pomazaný čili Kristus. Ježíš začal působit v Palestině jako kazatel a část židů považující jej za mesiáše se stala jeho učedníky (Vojtíšek 2004). Židovští představitelé, zejména hlavní představitelé farizejové a členi

kněžské kasty saducejové, však s jeho reformním učením nesouhlasili, proto ho odsoudili a následně ukřižovali (Demjančuková 1995). Po Ježíšově smrti byli jeho židovští učedníci čili apoštolové pronásledováni, ale i přesto se jejich prostřednictvím rozšířilo křesťanské učení do Antiochie, Říma, Korintu, Soluně atd. (Štampach 1993) k ostatním obyvatelům Římské říše, kteří přijímali křest a stávali se tak následovníky Ježíšova učení. Pro ortodoxní židy bylo vyznávání křesťanských myšlenek nepředstavitelné, a proto Ježíšovy stoupence vyloučili z židovské komunity (Vojtíšek 2004). Ještě před koncem prvního století n. l. byly dopsány spisy, jež tvoří Nový zákon. Ve druhém století se již začala křesťanská víra vykládat i na školách a to v Alexandrii a Antiochii. Důležitým okamžikem v církevních dějinách je 4. století, kdy římský panovník Konstantin Veliký vyhlásil křesťanství za jediné tolerované náboženství v impériu. Postupem času začíná křesťanství pronikat dále do Evropy i ke slovanským národům (Štampach 1993).

Základem křesťanského učení je víra ve Svatou trojici v Boha, který je věčný a všudypřítomný, v jeho syna Ježíše Krista a v Ducha svatého. Svou posvátnou knihu nazývají křesťané Bible, ta obsahuje Starý a Nový zákon. Starý zákon je tvořen 39 spisy, které byly přijaty Židy jako Psaný zákon a dále ještě 6 židovskými knihami. Výjimku tvoří protestantská církev, ta do Starého zákona zmiňovaných 6 knih nezahrnuje. Nový zákon neboli Nová smlouva hovořící zejména o Ježíši z Nazaretu je složena z 27 knih, z nichž nejdůležitější jsou čtyři evangelia Matouše, Marka, Lukáše a Jana popisující Ježíšovo působení (Vojtíšek 2004). I přesto, že část Starého zákona je pro Židy i křesťany společná, chápou ji obě trochu jinak. Zatímco pro Židy jsou to určitá pravidla, kterými se musí řídit, pro křesťany není nutné dodržovat složitý rituál a další předpisy, jelikož Starý zákon je pro ně hlavně něčím, co předpovídá příchod Ježíše. Křesťané tedy nemusejí přijímat praktiky židovského zákona jako například obřízku nebo dodržovat židovské svátky a právě díky tomu se z křesťanství nestala jen židovská sekta, ale celosvětové náboženství, které je přístupné všem lidem na základě víry v Ježíše (Patridge 2006).

2.3 NÁBOŽENSKÉ SPOLEČNOSTI PŮSOBÍCÍ V ČR

V České republice působí v současné době celkem 36 náboženských církví a společností, přičemž 9 z nich bylo registrováno již v době Rakouska-Uherska. Církev jsou v ČR registrovány na základě zákona č. 308/1991 Sb. o svobodě náboženské víry a postavení církví a náboženských společností a zákona č. 3/2002 Sb. o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů (zákon o církvích a náboženských společnostech) (MK 2013).

2.3.1 Církve

Křesťanství se v průběhu času rozdělilo do několika větví, příčinou byly tři krize v dějinách tohoto náboženství. První z nich bylo v 5. století oddělení východních katolických křesťanů, druhou bylo tzv. velké schizma čili církevní rozkol mezi Západem a Východem v 11. století, kdy se definitivně rozdělilo křesťanství na východní a západní větve a třetí krizí byla reformace v 16. století, díky níž vznikla řada protestantských církví (Patridge 2006).

Katolicismus vznikl jako reakce proti vzniku protestantismu v 16. století, tedy v době kdy se rozdělila západní církev. Řadí se sem **Církev římskokatolická**, která zdůrazňuje svou katolicitu čili všeobecnost a uznává přední postavení římského papeže. Roku 1594 v Brestu litevském s ní vešla v unii **Církev řeckokatolická**, jež byla založena díky snaze římskokatolické církve o překonání konfliktů a o sjednocení s některými pravoslavnými či starobylými východními církvemi. Řečtí katolíci sice přijali věrouku římských katolíků, ale zachovali si východní bohoslužebný ritus. Kvůli nesouhlasu s výsledky prvního a druhého vatikánského koncilu konajícím se v letech 1869-1870 a 1962-1965 se od katolické církve odloučilo několik křesťanských společenství, která jsou dnes nazývána jako oddělené katolické církve. Do nich patří například **Starokatolická církev**, jejíž vznik byl podmíněn dlouhotrvajícím sporem mezi papežem a národními církvemi o pravomoci v římskokatolické církvi. Dále se mezi tyto církve řadí **Církev československá husitská** ležící na pomezí mezi protestantismem a katolictvím, přičemž s římskokatolickou církví ji spojuje především liturgie a pojetí svátostí (Vojtíšek 2004).

Vedle katolických církví existují dále církve pravoslavné, které vzešly z východní části církve po jejím rozdělení v roce 1054. Tento rozkol církve se stal následkem jiných kulturních prostředí a historického vývoje v západní a východní části Římské říše. Registrované pravoslavné církve jsou u nás **Pravoslavná církev v českých zemích** navazující na přerušenou tradici východního křesťanství, které k nám přinesli věrozvěstové Konstantin a Metoděj a **Ruská pravoslavná církev, podvorje patriarchy moskevského a celé Rusi v České republice**, která však nebyla registrovaná jako církev či náboženská společnost, nýbrž jako specifická instituce pravoslavných církví (Vojtíšek 2004, Dingir 2007).

Během období reformace západní římskokatolické církve vznikl protestantismus, který se prosadil v mnoha církvích s reformačními kořeny. Tento náboženský směr se dělí do několika proudů, avšak hlavní zásady zůstávají pro všechny stejné a jsou to převyšování uznávání autority Bible nad církevní tradicí, spása prostřednictvím pouhé Boží milosti,

důraz na osobní víru, zjednodušení liturgie, svátost přijímání Ježíšova těla a krve, přijímání podobojí a také odmítnutí mnišství, papežství a zvláštního postavení kněží a jejich celibátu.

Jedním z proudů protestantismu jsou církve luterské reformace, jejichž základním věroučným spisem je kromě Bible Kniha svornosti obsahující kromě tří starokřesťanských vyznání víry také augsburské vyznání, pak knihy Martina Luthera Velký katechismus a Malý katechismus a další. Již v době Rakouska Uherska vznikla na území ČR **Evangelická církev augsburského vyznání** a po druhé světové válce se zde vytvořila **Slezská církev evangelická augsburského vyznání**, od které se po roce 1991 kvůli neshodám spojeným s názorem na pronásledování církve v období komunistického režimu osamostatnila **Luterská evangelická církev augsburského vyznání** (Vojtíšek 2004).

Dalším proudem jsou církve kalvínské reformace, jež navazují na dílo Jeana Calvina Učení křesťanského náboženství z 16. století. Jejich základní věrouku nalezneme v knize Heidelbergský katechismus a v Druhé helvetské konfesi. V současné době působí na území ČR z tohoto protestantského proudu **Českobratrská církev evangelická**, která vznikla v roce 1918. Jako tzv. dědicové radikální reformace jsou označovány církve, které se sice ve věrouce příliš neshodují, ale spojuje je kladení důrazu na samostatnost místních náboženských obcí. Kořeny takových církví spadají do radikálního křídla reformace a patří sem **Bratrská jednota baptistů**, jejíž název pochází z řeckého slova „baptizein“ čili křtít, která zdůrazňuje křest dospělých lidí a **Náboženská společnost českých unitářů** (Vojtíšek 2004, Český rozhlas 2013).

Probuzenectví jinak řečeno evangelikální křesťanství je dalším směrem protestantismu. Jeho charakteristickým znakem je důraz na osobní prožitek konverze od hříšného způsobu života, ze kterého pak plyne vřelý vztah k spasitelovi. Tento směr vychází z metodismu, z nějž přebírá zájem o sociální oblast. K probuzenecké tradici se v dnešní době hlásí **Evangelická církev metodistická**, **Církev bratrská** a **Církev víry**. Dalším proudem jsou církve učednické tradice, které věří, že křesťané by neměli být rozděleni do různých nezávislých církví. Podle nich by mělo být křesťanstvo organizováno pouze podle místa, kde žijí. V ČR je registrována jedna církev hlásící se k učednické tradici a to **Křesťanské sbory** (Vojtíšek 2004).

Následující skupiny, které tvoří další protestantskou větev tzv. společenství posledních dnů, spojuje myšlenka obnovení církve ještě před druhým příchodem Ježíše na zem jinak nazývaným advent. Mezi takové náboženské skupiny patří **Církev adventistů sedmého dne**, **Církev Ježíše Krista Svatých posledních dnů**, která se považuje za pokračovatelku první církve založené samotným Ježíšem, **Novoapoštolská církev** jako

následník prvokřesťanských obcí vedených apoštolu a **Náboženská společnost Svědkové Jehovovi** známá nejzapálenějšími misionáři, jež chodí od domu k domu a nabízejí výtisk svého časopisu (Vojtíšek, 2004, Langley a kol. 1993).

Základem protestantského proudu hnutí posvěcení je učení Johna Wesleye a metodistické hnutí. Každý křesťan má podle nich díky Boží milosti projít ospravedlněním po vyznání hříchů a posvěcením, které do jeho života přinese svobodu od lidské hříšnosti a vede jej ke křesťanské dokonalosti. Církev patřící do této větve protestantismu se vyznačují charitativní a sociální aktivitou a řadí se mezi ně například **Armáda spásy** (Vojtíšek 2004).

Na začátku minulého století se vytvořilo z hnutí posvěcení pentekostální křesťanství. Hlavním znamením pentekostalistů se stala schopnost modlitby v neexistujícím jazyce, která křesťana povznáší k Bohu. Tato schopnost se podle nich získává tzv. křtem Duchem svatým, což je vedle klasického křtu nezbytnou součástí jejich náboženského života. Pentekostální hnutí u nás mělo dvě fáze: letniční a charismatickou. Fáze charismatického hnutí přinesla vznik **Církve Křesťanská společenství**. Charismatická orientace se v 90. letech 20. století začala projevovat i v **Jednotě bratrské**, kde nakonec převážela a díky tomu je Jednota bratrská rovněž řazena mezi charismatické církve (Vojtíšek 2004). Počátky letničního hnutí spadají sice již na počátek minulého století, ale stabilizovaný církevní útvar byl zřízen až roku 1989, kdy vznikla **Apoštolská církev**. Z této fáze hnutí vychází tzv. hnutí víry, do kterého jsou řazeny **Církev Nový život**, **Církev Nová naděje** a **Církev Slovo života**. Poslední z registrovaných církví, jež je řazena do proudu pentekostálního křesťanství je **Církev živého Boha** (Náboženství Česka 2012).

Kromě katolických, pravoslavných a protestantských církví pak dále existuje ještě jedna forma křesťanství a to starobylé orientální církve, do kterých se řadí **Církev Svatého Řehoře Osvětitele** (Náboženství Česka 2012). Poslední křesťanský zaměřenou registrovanou církví v ČR je **Obec křesťanů v České republice**, která však nepatří do žádné z výše uvedených skupin.

2.3.2 Nekřesťanské náboženské společnosti

I přesto, že judaismus je na našem území tradičním náboženstvím stejně jako křesťanství, byl vždy pouze náboženstvím menšinovým. Jedinou registrovanou židovskou náboženskou společností u nás je v současné době **Federace židovských obcí v ČR**, která sdružuje deset právně samostatných českých a moravských obcí a dále také různé

organizace a spolky jako například sportovní klub Makkabi. Největší společenství buddhistů u nás tvoří náboženskou společnost **Buddhismus diamantové cesty linie Karma Kagjü**, která vychází z učení samotného Buddha. Lidé hlásící se k tomuto společenství věří, že vadžrajána čili diamantová cesta obsahuje nejrychlejší a nejúčinnější duchovní metody, jež předal Buddha svým nejchytřejším posluchačům. Indické náboženské společnosti u nás nalezneme hned tři. První z nich je **Mezinárodní společnost pro vědomí Krišny** jinak také **Hnutí Hare Krišna**, které představuje nejznámější podobu bengálského višnuismu vyznávajícího indického boha Višnu v jeho avatáru Krišna (Vojtíšek 2004). Druhou představuje **Česká hinduistická náboženská společnost**. A třetí registrovanou náboženskou společností, která čerpá z indické tradice je **Višva Nirmala Darma** vycházející z tantry (Dingir 2007). V ČR má své zastoupení rovněž islám, jehož vyznavači jsou členy organizace **Ústředí muslimských obcí**.

3. CHARAKTERISTIKA JIHOZÁPADNÍCH ČECH

Jihozápadní Čechy leží, jak již z názvu vyplývá, v jihozápadní části Čech na hranicích s Německem a Rakouskem, které kopírují pohoří Český les, Šumava a Novohradské hory. Tato oblast se rozprostírá na 17 617 km², z čehož 7 561 km² tvoří Plzeňský kraj tedy západní část území a 10 056 km² náleží Jihočeskému kraji. Mezi významné řeky, které tudy protékají, patří bezesporu Vltava a její přítoky Malše, Lužnice a Otava a dále řeky spojující se v Plzni do Berounky a to jsou Úslava, Úhlava, Radbuza a Mže. Z hydrologie stojí za zmínku ještě jihočeské rybníky Rožmberk, Bezdrev a Horusický rybník, jež jsou největšími v ČR a dále vodní přehrada Lipno, což je nejrozsáhlejší vodní plocha na našem území. Zatímco jih Čech není nijak zvlášť bohatý na nerostné suroviny, tak v okolí Plzně se nachází hned několik nalezišť, které představují důležitý předpoklad pro rozvoj průmyslu a jsou to zásoby černého uhlí, keramické jíly a stavební kámen. Významným přírodním bohatstvím jsou pro celou oblast jihozápadních Čech samozřejmě lesy rostoucí především v horských oblastech (ČSÚ 2012a, b).

3.1 ADMINISTRATIVNÍ ČLENĚNÍ A SÍDELNÍ STRUKTURA

Oblast jihozápadních Čech se rozkládá na území regionu soudržnosti Jihozápad, což je statistická jednotka na úrovni NUTS II, která je vytvořená pro potřeby statistického úřadu Evropské unie Eurostatu. Region zahrnuje dva kraje a to Jihočeský a Plzeňský. Jihočeský kraj se dělí na 7 okresů: České Budějovice, Český Krumlov, Jindřichův Hradec, Písek, Prachatice, Strakonice, Tábor a nachází se zde 17 obcí s rozšířenou působností (ORP). K roku 2011 zde bylo celkem 623 obcí, což je čtvrtá nejvyšší hodnota v rámci krajů ČR. 53 z těchto 623 obcí má statut města a žije v nich asi 64,1 % obyvatel kraje (ČSÚ 2013a). Plzeňský kraj tvoří rovněž 7 okresů: Domažlice, Klatovy, Plzeň-jih, Plzeň-město, Plzeň-sever, Rokycany a Tachov. Okresy jsou dále rozčleněny na 15 ORP. Na území Plzeňského kraje leží celkem 501 obcí a z toho 56 tvoří města. Podíl obyvatel žijících ve městě zde má vyšší hodnotu než v Jihočeském kraji a to 67,9 % (ČSÚ 2013b). Pro tento kraj je typické velké množství malých obcí, které jsou nerovnoměrně rozmístěné a absence měst střední velikosti. Jako protiklad proti tomu stojí krajské město Plzeň, druhé největší město v Čechách (ČSÚ 2012b).

Na podobě sídelní struktury Jihočeského kraje se podepsala zejména jeho historie. První významnější osidlování zde probíhalo v době Přemyslovců. V pozdější době za vlády jednoho z posledních této dynastie, Přemysla Otakara II., bylo založeno dnešní krajské město České Budějovice. Protože se zde na přelomu 18. a 19. století nijak

významně neprojevila tzv. průmyslová revoluce, zůstalo zde více než v jiných částech republiky zachováno původní rozdrobené zemědělské osídlení.

Na území dnešního Plzeňského kraje začali lidé přicházet asi v 7. století našeho letopočtu, kdy vzniklo tehdejší centrum této oblasti ve Staré Plzni, což byl předchůdce nynějšího krajského města Plzeň. Ve východní a jižní části kraje, kde byly příznivé podmínky pro rozvoj zemědělství, se objevovaly malé hospodářské usedlosti. Tato oblast je typická svou roztržitostí sídelních jednotek, kdy zde nalezneme různé malé vesnice, osady až samoty. Větší sídla vznikala v západní a severní části, jelikož se tam díky nalezištím nerostného bohatství rozvíjela manufakturní a řemeslná výroba. Na rozdíl od Jihočeského kraje se zde výrazně projevil rozvoj průmyslové výroby a také vybudování železniční sítě a to především v ekonomickém rozvoji území.

Významné pro sídelní strukturu obou krajů bylo období po druhé světové válce, kdy bylo z pohraničí odsunuto německé obyvatelstvo a dále byla na hranicích s Německem a Rakouskem vybudována železná opona, což vedlo k zániku mnoha příhraničních obcí. Uzavřením hranic přišli jihozápadní Čechy o svou velkou výhodu blízkosti západních zemí a až do roku 1989 s nimi nemohly obchodovat ani jinak spolupracovat. To se změnilo po sametové revoluci, kdy železná opona padla a hranice se západem byly opět otevřeny. V tomto ohledu hraje důležitou roli v dnešní době Euroregion Šumava, do kterého spadají okresy Domažlice, Klatovy, Prachatice, Český Krumlov a Strakonice, jenž spolupracuje se zahraničními partnery na německé straně s Euregio Bayerischer Wald – Unterer Inn v Bavorsku a na rakouské straně s Regionalmanagement Mühlviertel v Horním Rakousku. Dohromady tvoří tyto regiony jeden příhraniční celek, jehož hlavní činností je zkvalitnění a koordinace přeshraniční spolupráce (ČSÚ 2012a, b).

3.2 OBYVATELSTVO

V celé oblasti jihozápadních Čech žilo ke dni 26. 3. 2011 celkem 1 198 737 obyvatel. Počet obyvatel v Jihočeském kraji činil 628 336, z toho ženy tvořily 50,9 % a muži 49,1 %. Plzeňský kraj měl 570 401 obyvatel a poměr žen a mužů zde byl podobný jako v předešlém případě a to 50,5 % a 49,5 %. Porovnání počtu obyvatel v jednotlivých okresech ukázalo, že nejlidnatější je okres Plzeň město (188 045 obyvatel), dále okres České Budějovice (186 462 obyvatel) a okres Tábor (101 115 obyvatel). Naopak nejméně lidí žije v okresech Rokycany (47 458 obyvatel), Prachatice (50 010 obyvatel) a Tachov (51 917 obyvatel). Hodnota hustoty zalidnění je pro ČR 131 obyvatel na km². Kraje Jihočeský i Plzeňský patří mezi méně zalidněná území v rámci státu, jak je zřejmé z jejich

hodnot hustoty zalidnění, které činí v Jihočeském kraji 62 obyvatel na km² a v Plzeňském kraji 75 obyvatel na km² (ČSÚ 2013a, b).

Co se týče věkové struktury obyvatel, lze říci, že se v obou krajích projevuje celorepublikový trend stárnutí populace, kdy se zvyšuje průměrný věk obyvatel. V Jihočeském kraji žilo 14,5 % dětí ve věku 0 – 14 let, 69,3 % lidí v produktivním věku 15 – 64 let a 16,2 % tvořili osoby od 65 let. V Plzeňském kraji byly tyto hodnoty velice podobné, jen v kategorii předproduktivního věku (0 – 14 let) byl podíl o trochu nižší než v Jihočeském kraji, konkrétně zde žilo ve věku 0 – 14 let 13,9 %, 15 – 64 let 69,5 % a 65 a více let 16,3 % obyvatel (ČSÚ 2013a, b).

V rámci rodinného stavu obyvatelstva je důležité zmínit stále se zvyšující podíl svobodných lidí a tzv. nesezdaných soužití, který je způsoben trendem mladých lidí odkládat manželství do pozdějšího věku či se nevzít vůbec. Z celkového počtu osob nad 15 let věku tvořili v Jihočeském kraji 28,6 % svobodní, 51 % lidé v uzavřeném manželství, 11,5 % rozvedení a 8,7 % ovdovělí. Podobně je na tom i Plzeňský kraj, kdy z celkového počtu obyvatel starších 15 let, byla téměř třetina osob svobodných, polovina v uzavřeném manželství, 12 % rozvedených a 8,6 % ovdovělých. V současné době se kromě manželství odkládá do vyššího věku i rodičovství. Výsledky sčítání ukazují, že asi 20 % žen (od věku 15 let) v obou krajích je bezdětných a patří do nich zejména nižší věkové kategorie tedy ženy ve věku 15 - 24 let, kdy skoro 80 % z nich nemá žádné dítě. S přibývajícím věkem postupně přibývá i počet matek. Vyšší je již podíl matek ve věku od 25 do 29 let, kdy už má alespoň jedno dítě asi polovina žen. Od věku 35 má již asi polovina matek 2 děti. V roce 2011 připadlo v Jihočeském kraji na 1000 žen ve věku 15 let a více v průměru 1 633 dětí a v Plzeňském kraji činila tato hodnota 1 569 dětí. Většina žen je matkami dvou dětí, avšak je důležité zmínit, že poslední dobou přibývá počet matek jen s jedním dítětem.

Posledním ukazatelem, který bude v této charakteristice uveden, jsou cizinci žijící na našem území. V regionu Jihozápad jsou nejvýraznějšími skupinami cizinců osoby se státním občanstvím Slovenska, Ukrajiny a Vietnamu. V Jihočeském kraji bylo při sčítání lidu v roce 2011 celkem 13 979 osob s jiným než českým občanstvím, nejvyšší podíly těchto lidí byly zjištěny v ORP České Budějovice, Kaplice, Vodňany a Český Krumlov. Na území Plzeňského kraje žilo v této době 25 558 cizinců, což dostalo tento kraj na pomyslné třetí místo v rámci ČR, co se týče podílu cizinců na celkovém počtu obyvatel. Nejvíce se jich nacházelo v ORP Plzeň-město, Tachov, Rokycany a dále pak i v ORP Domažlice a Klatovy.

4. VÝVOJ NÁBOŽENSKÉ STRUKTURY OBYVATEL JIHOZÁPADNÍCH ČECH V KONTEXTU ČR

Již před více než tisícem let se na našem území rozšířila křesťanská víra. Z jejích hlavních směrů se zde uchytily katolické a protestantské církve. Asi nejznámějším a zároveň nejvýznamnějším konfliktem v církevních dějinách Českých zemí je husitské hnutí vedené reformátorem a kazatelem mistrem Janem Husem, které je někdy považováno za předstupeň sekularizace. Přestože údaje o počtu věřících nejsou z této doby zachované úplně, je zřejmé, že většina obyvatel byla evangelického vyznání (Daněk, Štěpánek 1992). V roce 1620 však přichází další významný zvrat v dějinách - bitva na Bílé hoře, kde bojovali protestantští čeští stavové proti vládnoucím katolickým Habsburkům. Vojsko českých stavů bylo poraženo a pro vyznavače protestantských církví nastali zlé časy, byla vykonána poprava 27 českých povstalců, která vedla k protireformačním dekretům. Následkem toho se Čechy a Morava staly až do konce nadvlády Habsburků katolickými zeměmi.

Když v roce 1918 vznikla Československá republika, začala se v zemi opět projevovat protestantská nálada, která vyústila vznikem samostatné Církve československé, od níž se očekávalo, že se po vzoru anglikánské církve stane národním náboženstvím. Po jejím velkém rozmachu ve 20. letech, počet stoupenců této církve poklesl, a proto nakonec nepřevzala tradiční vedoucí postavení církve římskokatolické. Obyvatelé hlásící se k československému vyznání se soustředili především ve středních a východních Čechách konkrétně v horním Pojizeří, v okolí Jaroměř, Náchoda a menší podíl také v Lounech a Rakovníku. Na Moravě se tato církev prosadila jen v oblasti Ostravy a Olomouce. Co se týče oblasti jihozápadních Čech, zastoupení československé církve se výrazněji objevilo jen v okrese Tábor. Druhou významnou protestantskou větví byli evangelíci a to konkrétně českobratrská církev evangelická, jejíž vyznavači se soustřeďovali především v okresech Aš, Frýdlant a Děčín, a slezská církev evangelická objevující se v části Těšínska, kde žila polská menšina. V Plzeňském kraji byli evangelíci přítomni ve větší míře v okolí Kdyně, Přeštice, Plzně, Manětína, Kralovic a v kraji Jihočeském okolo města Veselí nad Lužnicí. Protestantské církve sice nenahradily církev římskokatolickou, ke které se dodnes hlásí nejvyšší podíl věřících, ale byly hlavní příčinou oslabení její pozice, které se projevilo při sčítání lidu v roce 1930 zejména ve středních a severovýchodních Čechách, kde podíl římských katolíků výrazně poklesl. Snížení vlivu římskokatolické církve lze v rámci dnešního regionu Jihozápad spatřit v severovýchodní části Plzeňského kraje v okolí měst Plzeň, Rokycany, Kralovice, Manětín a Zbiroh.

V tomto období se rovněž začíná rozmáhat pro naši zem typický jev sekularizace, kdy se zejména v severní průmyslové části Čech objevuje ateismus. Takzvaný „ateistický ostrov“ zasahoval až do oblasti Plzeňského kraje, kde byl vysoký podíl obyvatel bez vyznání na území dnešních okresů Plzeň-město, Plzeň-jih, Plzeň-sever, Rokycany a částečně v okrese Domažlice. Ve více religiózní jižní části Čech se nepatrně vyšší podíl nevěřících objevil jen v okolí Veselí nad Lužnicí v severní části kraje (Daněk, Štěpánek 1992).

Při sčítání lidu v roce 1950, tedy dva roky poté, co se v Československu chopili politické moci komunisté, činil podíl příslušníků římskokatolického vyznání v Česku asi 76 % z celkového počtu obyvatel, za ním následovala církev československá s téměř 11 % a církev československá evangelická s 5 %. Zároveň se zde objevuje téměř 6 % obyvatel bez vyznání (Srb, Anderle 1994). V následujících sčítáních lidu se až do roku 1989 náboženské vyznání nezjišťovalo. Socialistický režim podporující ateismus bral víru jako trpěný přežitek a toleroval ji jen u některých sociálních vrstev jako zemědělců, důchodců a dělníků, v případě vedoucích pracovníků či učitelů představovala náboženská víra nebezpečnou a nepřátelskou ideologii (Štampach 1993). Téměř všechny církevní řády byly v této době zavřeny a jejich členové byli často dokonce vězněni. Další důležitou událostí z hlediska náboženské struktury obyvatel byl po druhé světové válce odsun německého obyvatelstva z pohraničí, díky němuž se opět o něco snížil podíl katolických obyvatel (Havlíček 2008).

Po pádu železné opony byla v roce 1991 do sčítacího listu opět zařazena otázka o náboženském vyznání. Čtyřicet let protináboženského režimu způsobilo, že téměř 40 % obyvatel uvedlo, že je bez vyznání. Přestože sčítání z roku 1991 a 1950 není vzhledem k povaze otázky ve sčítacím listu vhodné srovnávat, jak již bylo zmíněno v druhé části první kapitoly, lze si z těchto dat alespoň utvořit přibližnou představu o vývoji a vlivu socialistického režimu na víru obyvatel. Podle výsledků sčítání v roce 1991 zaznamenaly všechny velké církve úbytek svých příslušníků. Na vrcholu pomyslného žebříčku nadále zůstává církev římskokatolická již však jen se 39 % z celkového počtu obyvatel, po ní následuje československá církev evangelická a československá církev husitská (dříve jen československá církev), které se obě přibližují 2 % a na posledním místě z těch významnějších církví je slezská evangelická s 0,3 %. Vyplnění otázky o náboženské víře bylo v tomto sčítání zcela dobrovolné, a proto 16 % obyvatel využilo možnost ji nezodpovědět (Srb, Anderle 1994). Co se týče rozložení římskokatolické církve na území ČR, tak v oblastech, kde již dříve církev ztrácela své příslušníky, se tento pokles dále prohloubil a naopak. Nízký vliv římskokatolické církve se rozšířil přes severní část ČR,

linie táhnoucí se od Horšovského Týna v Plzeňském kraji po Opavu v Moravskoslezském kraji značí právě pomyslnou hranici sever – jih oddělující oblasti s vyšším podílem římských katolíků od území s nízkým podílem. Územní rozložení sever – jih se projevuje i v podílu obyvatel bez vyznání, kdy jsou vyšší hodnoty soustředěny do severní části ČR (Daněk, Štěpánek 1992).

Trend úbytku příslušníků tradičních velkých církví a relativně vysoké procento obyvatel ignorujících otázku náboženského vyznání pokračoval i v následujícím sčítání lidu v roce 2001. V tomto roce se podíl římských katolíků na celkovém počtu obyvatel snížil na 27 % a celkový podíl věřících obyvatel na celkovém počtu se ze 44 % v roce 1991 snížil na 32 % v roce 2001 (Pištora 2004).

5. ANALÝZA RELIGIÓZNÍ STRUKTURY OBYVATEL JIHOZÁPADNÍCH ČECH

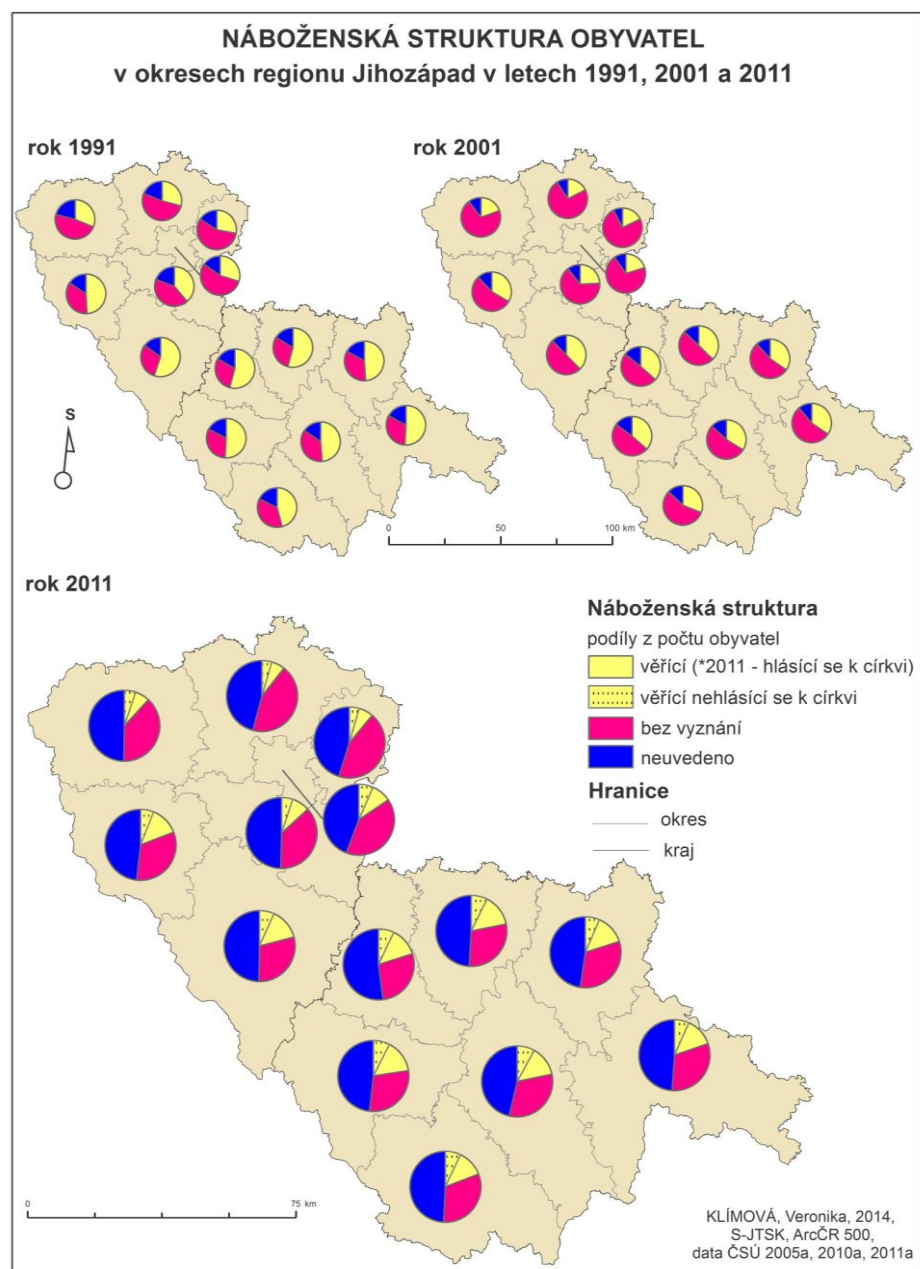
V rámci kapitoly je v první řadě nastíněn vývoj a změny v náboženské struktuře obyvatel od roku 1991 do roku 2011. Dále se analýza věnuje podrobněji údajům za rok 2011, v rámci nichž je zjišťována závislost mezi počtem obyvatel a mírou religiozity.

5.1 VÝVOJ RELIGIÓZNÍ STRUKTURY OBYVATEL V LETECH 1991, 2001 A 2011

V letech 1991 a 2001 měli občané při sčítání lidu celkem 3 možnosti odpovědi na otázku o náboženském vyznání. Buďto uvedli, že jsou věřící a v tom případě se museli přihlásit ke konkrétní církvi, nebo zaškrtnli variantu bez vyznání. Třetí možností pak bylo otázku prostě nevyplnit. V roce 2011 přibyla ještě jedna kolonka, a to sice věřící – nehlásící se k žádné církvi ani náboženské společnosti. Podíly těchto jednotlivých odpovědí za všechny tři roky sčítání jsou znázorněny v mapě 1.

Výsledky zjišťování otázky o náboženství může značně ovlivnit její formulace. V roce 2011 byly tedy celkem čtyři kategorie odpovědí: neuvedeno, bez vyznání, „věřící nehlásící se k církvi...“ a „věřící hlásící se k církvi...“. U poslední možnosti měli obyvatelé dopsat k jaké církvi nebo společnosti se hlásí a to buď vybrat ze seznamu registrovaných církví, nebo uvést jinou. Seznam 33 registrovaných církví byl obsažen v příloze s vysvětlivkami, kterou si však všichni obyvatelé zejména ti „jednodušší“ nemuseli přečíst a jelikož sčítací komisaři nebyli vždy přítomni u vyplňování listu, aby mohli vysvětlit otázku, mohlo její případné nepochopení rovněž ovlivnit výsledky sčítání a možná i být jednou z příčin vyššího podílu obyvatel s neuvedenou náboženskou vírou. Tato domněnka se částečně projevuje v grafu 1, kdy je ve všech okresech podíl obyvatel s nezjištěnou vírou podobný, avšak v okolí větších měst, kde se soustřeďuje více vzdělané obyvatelstvo, tedy zejména v okresech České Budějovice a Plzeň-město, je tento podíl o něco nižší.

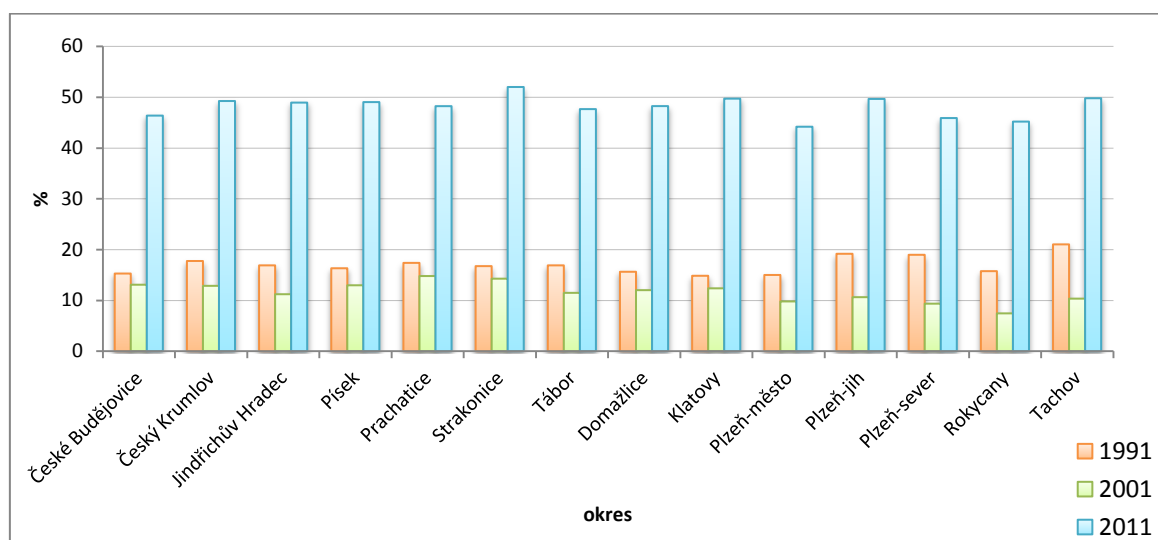
Mapa 1:

Jak již bylo v této práci několikrát zmíněno, od roku 1991 je vyplnění otázky o náboženském vyznání zcela dobrovolné, a proto ji značná část obyvatel nechává bez odpovědi. Obyvatelé s nezjištěnou náboženskou vírou jsou ti, kteří odmítají deklarovat v jistém slova smyslu veřejně a otevřeně svoji víru čili svůj velmi subjektivní, intimní a filosofický postoj, dále lidé odmítající tradiční víru, jež utíkají k netradičním, minoritním a alternativním náboženstvím (Popjaková 2013). V roce 1991 nevyplnilo otázku o náboženské víře v Plzeňském kraji 17,09 % a v Jihočeském kraji 16,32 % obyvatel. Nejvyšší podíly příslušely okresům Tachov (21,01%), Plzeň-jih (19,16 %) a Plzeň-sever (18,96 %) a nejnižší pak okresům České Budějovice (15,27 %), Domažlice (15,62 %) a

Rokycany (15,74 %). Neuvedení náboženské příslušnosti právě v tomto roce tedy dva roky po sametové revoluci mohlo být zapříčiněno také strachem z návratu předchozího režimu a jeho protináboženské ideologie. V roce 2001 se počet obyvatel s nezjištěným náboženstvím snížil v Plzeňském kraji na 10,32 % a v Jihočeském na 12,77 %. Avšak při sčítání v roce 2011 byl opět zaznamenán nárůst tohoto podílu obyvatel a to radikální, v Plzeňském kraji činili osoby s neuvedenou otázkou o náboženské víře 46,84 % a v Jihočeském kraji 48,28 %, maximálních hodnot dosahovaly okresy Strakonice (51,99 %), Tachov (49,78 %) a Klatovy (49,70 %), nejnižších pak Plzeň-město (44,17 %), Rokycany (45,18 %) a Plzeň-sever (45,88 %). Tento nárůst v posledním období sčítání je zřejmě způsobený zmiňovaným přikláněním se českých obyvatel k alternativním formám náboženství a odmítáním tradičních církví a náboženských společností, to dokládá postupnou změnu české společnosti, probíhající již od začátku 21. století, z religiózně homogenní na heterogenní (Popjaková 2013, Havlíček a kol. 2009).

Graf 1: Podíl obyvatel s neuvedenou náboženskou vírou v okresech regionu Jihozápad v letech 1991, 2001 a 2011

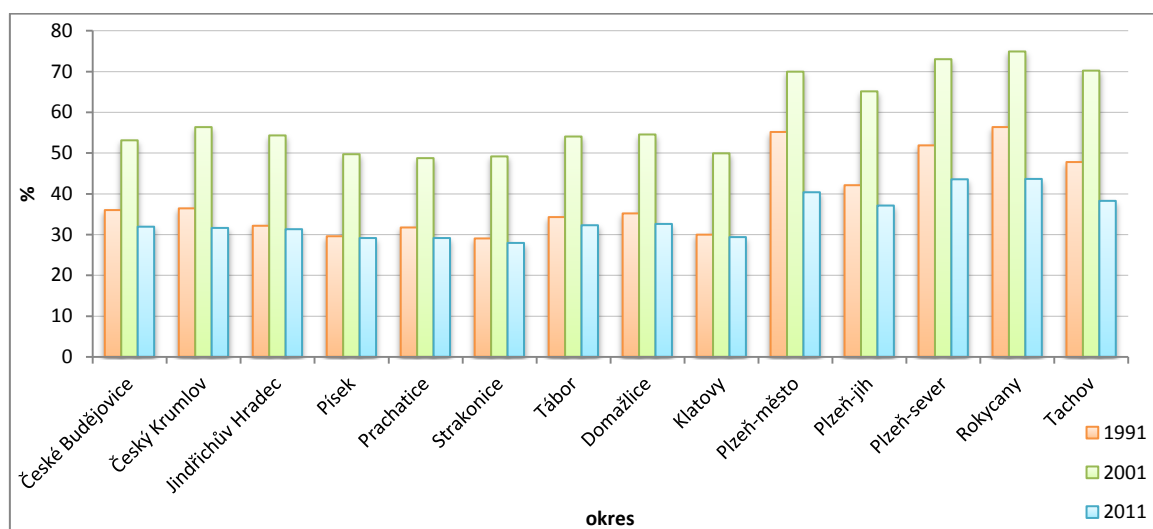

Zdroj dat: ČSÚ 2005a, 2010a, 2011a

Sekularizace projevující se na našem území již v první polovině 20. století a následný totalitní režim propagující ateismus se na religiózní struktuře obyvatel projevil vysokým podílem osob bez vyznání a především v Plzeňském kraji. Tuto možnost odpovědi uvedla ve sčítání lidu v roce 1991 téměř polovina obyvatel Plzeňského kraje a třetina obyvatel Jihočeského kraje, přičemž nejvyšší podíly vykazovaly tradičně méně religiózní okresy v severní části regionu Rokycany (56,36 %), Plzeň-město (55,16 %) a

Plzeň-sever (51,87) a nejnižší podíly byly zjištěny v okresech Strakonice (29,04 %), Písek (29,58 %) a Klatovy (29,97 %). Během následujících deseti let se tyto hodnoty ještě zvýšily, v roce 2001 žilo v Plzeňském kraji 65,44 % obyvatel bez vyznání a v Jihočeském kraji 52,56 %. Nejvyšší hodnoty se opět nacházely v severní části regionu konkrétně v okresech Rokycany (74,90 %), Plzeň-sever (73,01 %) a Tachov (70,2 %). Nejméně osob bez vyznání bylo v jihočeských okresech Prachatice (48,74 %), Strakonice (49,16 %) a Písek (49,7 %). Po vzestupu podílu obyvatel bez vyznání v roce 2001 přišel propad v roce 2011, kdy se podíly dostaly dokonce na nižší úroveň než v roce 1991, což způsobil zejména vysoký nárůst lidí s neuvedenou náboženskou vírou. V kraji Plzeňském činil podíl osob bez vyznání v roce 2011 38,04 % a v kraji Jihočeském 30,89 %. V rámci okresů regionu Jihozápad byly maximální hodnoty v okresech Rokycany (43,64 %), Plzeň-sever (43,55 %) a Plzeň-město (40,37) a minimální podíly se nacházely v okresech Strakonice (27,94 %), Prachatice (29,14 %) a Písek (29,14 %).

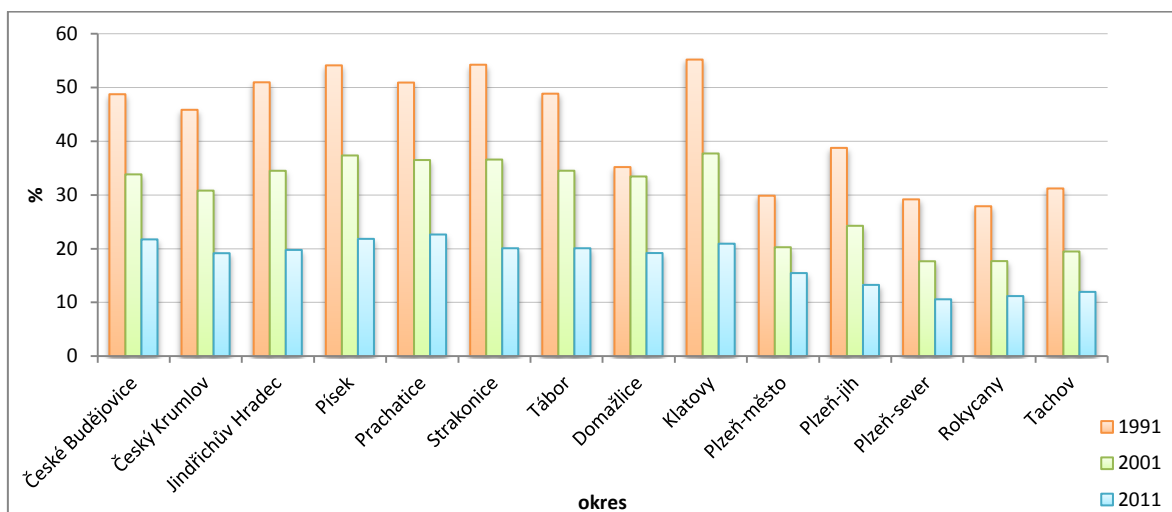
Graf 2: Podíl obyvatel bez vyznání v okresech regionu Jihozápad v letech 1991, 2001 a 2011

Zdroj dat: ČSÚ 2005a, 2010a, 2011a

Tak jako v ostatních částech České republiky i v jihozápadních Čechách se podíl věřících obyvatel rok od roku snižuje. Zatímco v roce 1991 se tyto hodnoty pohybovaly od 27,89 % (Rokycany) do 55,19 % (Klatovy), v roce 2001 už jen od 17,65 % (Plzeň-sever) do 37,71 % (Klatovy) a v roce 2011 byl nejnižší podíl zaznamenán v okrese Plzeň-sever (10,57 %) a nejvyšší v okrese Prachatice (22,63 %).

Graf 3: Podíl věřících obyvatel v okresech regionu Jihozápad v letech 1991, 2001 a 2011

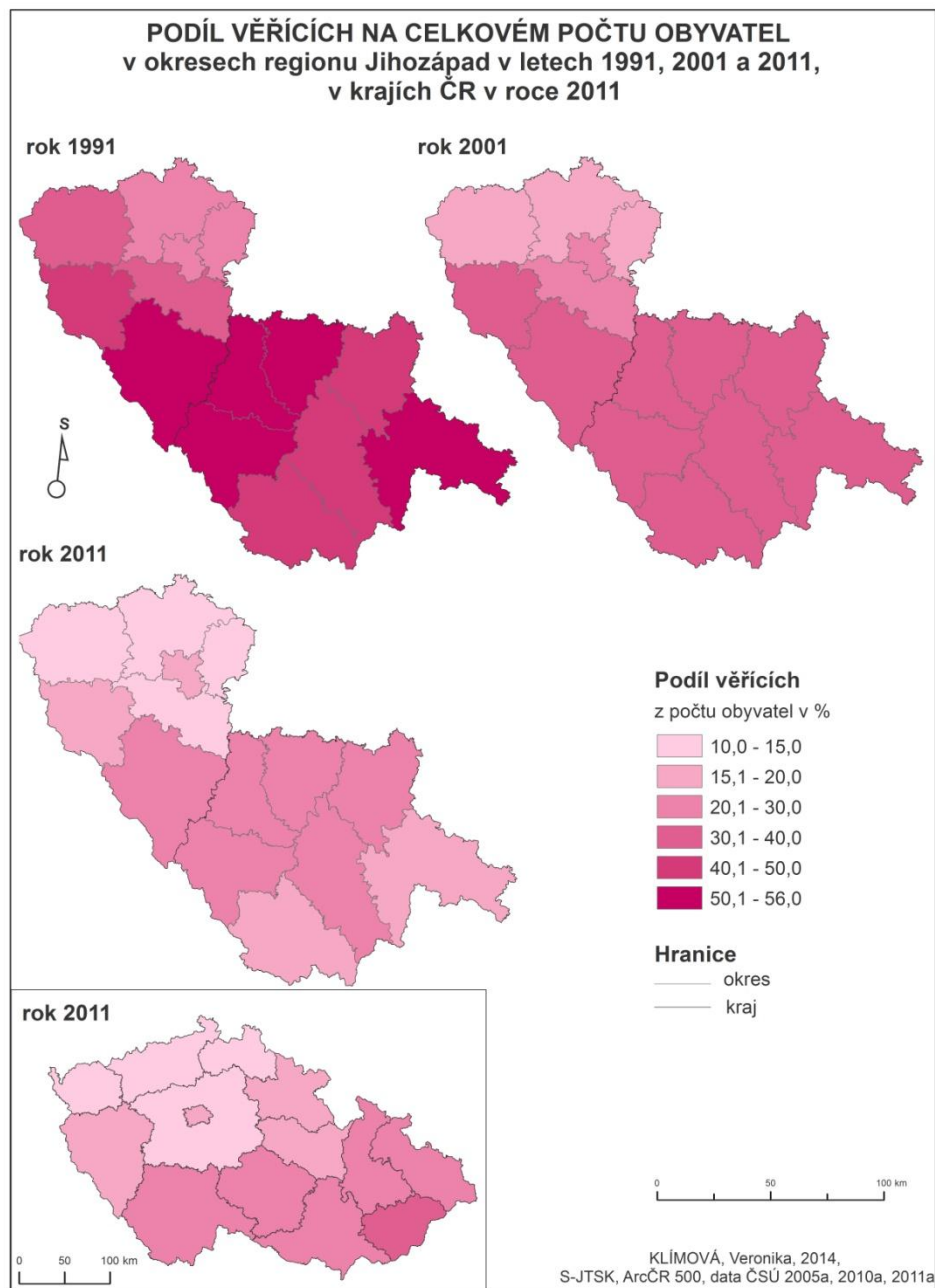
Zdroj dat: ČSÚ 2005a, 2010a, 2011a

Podíl věřících obyvatel v regionu Jihozápad v letech 1991, 2001 i 2011 stoupá směrem od severozápadu na jihovýchod, jak lze vidět z mapy 2. Dokazují to i hodnoty míry religiozity v Plzeňském a Jihočeském kraji, kdy jižní Čechy vykazují ve všech třech letech sčítání vyšší podíly věřících obyvatel.

Plzeňský kraj lze, co se týče podílu věřících, rozdělit na dvě pomyslné oblasti. Jedna z nich zahrnuje okresy Tachov, Plzeň-město, Plzeň-jih, Plzeň-sever a Rokycany, které patřily již od doby první republiky, stejně jako další průmyslové oblasti Čech, k územím s menším podílem věřícího obyvatelstva. Po druhé světové válce zde navíc proběhl odsun německého obyvatelstva, jehož následkem bylo doosidlování pohraničí. Vyšší podíl alochtonního obyvatelstva je pak jednou z příčin, proč se zde tradice, tedy i ta náboženská, zachovaly méně než v jiných částech regionu. Tato část kraje je ve všech třech letech sčítání nejméně religiózním územím jak v Plzeňském kraji, tak v celém regionu Jihozápad. Nachází se zde okresy s nejnižšími podíly věřících a zároveň nejvyššími podíly osob bez vyznání. Druhou oblast Plzeňského kraje tvoří okresy Domažlice a Klatovy, jejichž míry religiozity jsou vyšší a podobají se spíše hodnotám v kraji Jihočeském, v Klatovech byl dokonce tento podíl v rámci celého regionu v letech 1991 a 2001 nejvyšší (55,19 %, 37,71 %). Na tyto diferenciace v rámci Plzeňského kraje má vliv, jak zmiňovaný gradient ve směru SZ – JV, tak ale také další faktory. Do území obou okresů zasahují pohoří Český les a Šumava, ve kterých se nacházejí spíše menší obce a usedlosti tedy venkovské obyvatelstvo, které je obecně považováno za více věřící než obyvatelstvo městské. Navíc lze říci, že zde žije na rozdíl od zbytku Plzeňského kraje více konzervativní

obyvatelstvo dodržující zvyky a lidové tradice jako například lidé v oblasti Chodska (okolí Domažlic), což se jistě také podepisuje na výši podílu věřících obyvatel.

Mapa 2:

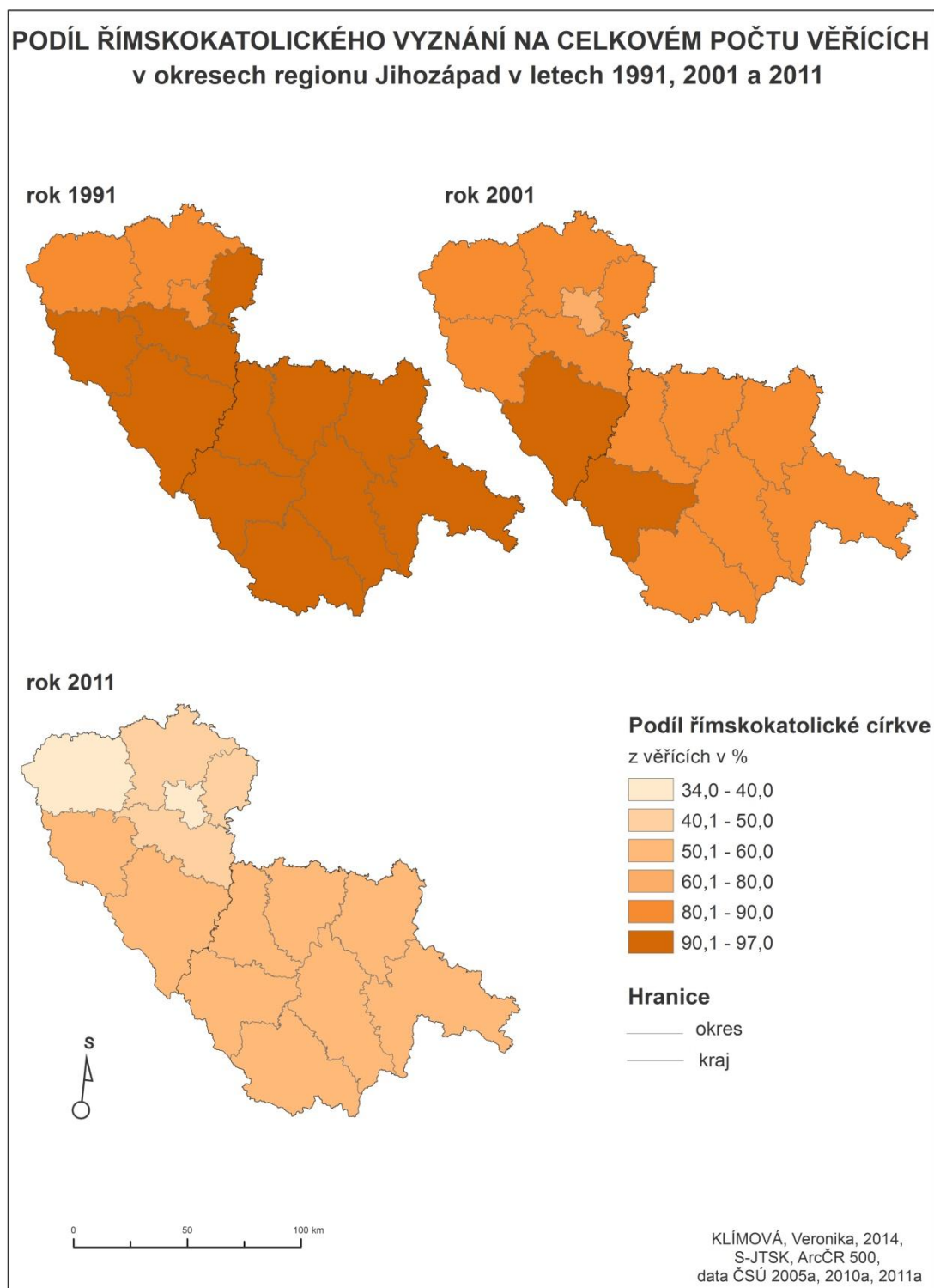
Jihočeský kraj má oproti Plzeňskému více vyrovnané hodnoty míry religiozity v jednotlivých okresech. Zatímco například v roce 2011 se podíl věřících pohybuje v Plzeňském kraji od 10,57 % (Plzeň-sever) do 20,92 % (Klatovy), v jižních Čechách je minimální hodnota 19,15 % (Český Krumlov) a maximální 22,63 % (Prachovice). Vyšší hodnoty podílu religiózního obyvatelstva oproti Plzeňskému kraji jsou způsobeny SZ-JV

gradientem a především rozdílným historickým vývojem. Jak již bylo zmíněno, zejména v severní části Plzeňského se rozvoj průmyslové výroby podepsal na nižším podílu věřících obyvatel, který přetrvává dodnes. Naproti tomu jižní Čechy se vždy řadily mezi méně průmyslové spíše zemědělsky orientované oblasti s konzervativně založeným obyvatelstvem (Pištora 1993). Zároveň zde neprobíhal tak intenzivní proces odsunu německé národnosti jako v kraji Plzeňském.

5.1.1 Tradiční církve v letech 1991, 2001 a 2011

V celé České republice a tedy i v regionu Jihozápad dominuje mezi věřícími ještě stále římskokatolické vyznání. Územní rozložení obyvatel hlásících se k římskokatolickému vyznání (viz mapa 3) je velmi podobné rozmístění věřících obyvatel (viz mapa 2). V roce 1991 činil podíl římských katolíků na celkovém počtu obyvatel v Plzeňském kraji 31,51 % a v kraji Jihočeském 48,74 %. Co se týče okresů, nejnížší podíly se nacházely právě tam, kde žilo i nejméně věřících tedy v okresech Rokycany (25,30 %), Plzeň-sever (25,74 %) a Plzeň-město (26,24 %). Nejvíce římských katolíků se soustřeďuje ve více věřících jihočeských okresech Strakonice (51,88 %), Písek (51,34 %) a Jindřichův Hradec (47,77 %). V roce 2001 došlo ke snížení podílu římských katolíků na obyvatelstvu v Plzeňském kraji o více než 10 procentních bodů na 20,70 % a v Jihočeském kraji dokonce téměř o 20 procentních bodů na 30,60 % obyvatel. Z okresů vykazovaly nejnížší hodnoty opět území na severu regionu a to okres Rokycany (14,41 %), Plzeň-sever (14,83 %) a Tachov (15,6 %) a nejvyšší hodnoty patřily okresům s vyšším podílem věřících obyvatel, jmenovitě se jednalo o Prachatice (33,22 %), Písek (33,33 %) a Klatovy (34,29 %). V roce 2011 zaznamenala římskokatolická církev další snížení počtu jejích příslušníků, v Plzeňském kraji se k ní přihlásilo už jen 6,72 % a v Jihočeském 10,86 % obyvatel. Územní rozložení minimálních a maximálních hodnot zůstalo opět podobné, nejméně římských katolíků bylo v okresech Tachov (4,07 %), Plzeň-sever (4,35 %) a Rokycany (4,55 %). Sama římskokatolická církev zdůvodňuje tento nízký podíl jejích příslušníků ve vikariátu tachovském i ve vikariátu Plzeň-sever tím, že po odsunu bývalého německého obyvatelstva, nebyla tato oblast plně doosídlena a jedná se tedy jen o území misijní s ostrůvky obcí, kde se k bohoslužbě dostaví jen několik obyvatel. K religiozním menšinám zde patří především potomci německé populace, volyňských Čechů a Čechů z Rumunska (Biskupství plzeňské 2014a, b). Nejvíce římských katolíků je v rámci jihozápadních Čech v roce 2011 soustředěno do okresů Prachatice (12,27 %), Písek (11,59 %) a Klatovy (11,56 %).

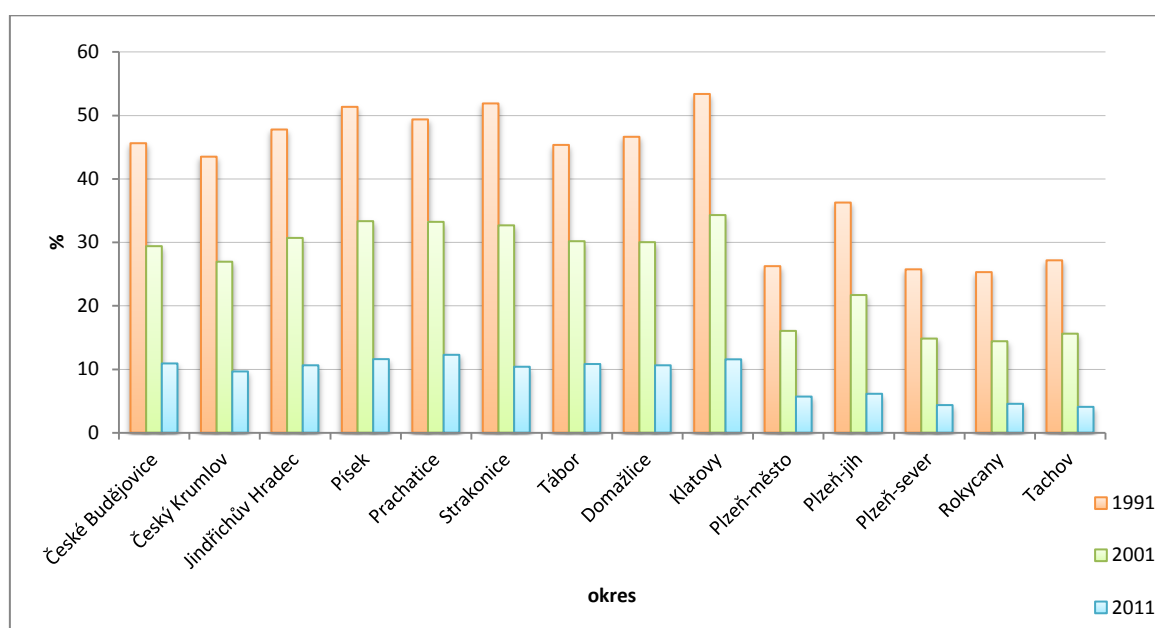
Mapa 3:

Vliv římskokatolické církve na našem území však neoslabuje jen ve smyslu podílu příslušníků na celkovém počtu obyvatel, církev zároveň ztrácí svůj význam i mezi věřícím obyvatelstvem, což dokazují podíly příslušníků této církve na celkovém počtu věřících, které rovněž rok od roku klesají, jak lze vidět v mapě 3. Jako příčiny neustálého poklesu

počtu vyznavačů této církve lze uvést sekularizaci obyvatel, kdy se lidé odklánějí od víry či přechod k tzv. alternativní religiozitě (Hamplová 2008), kdy lidé nevyznávají tradiční náboženství. Důležité je také upozornit na to, že již po rozpadu rakousko-uherské monarchie se v českých zemích začala rozmáhat protikatolická nálada, což se projevilo například vznikem církve československé (v současné době československé husitské) a mírným zvýšením podílu evangelíků, což dokládají výsledky ze sčítání lidu v roce 1930 (Daněk, Štěpánek 1992).

Graf 4: Podíl obyvatel římskokatolického vyznání v okresech regionu Jihozápad v letech 1991, 2001, 2011

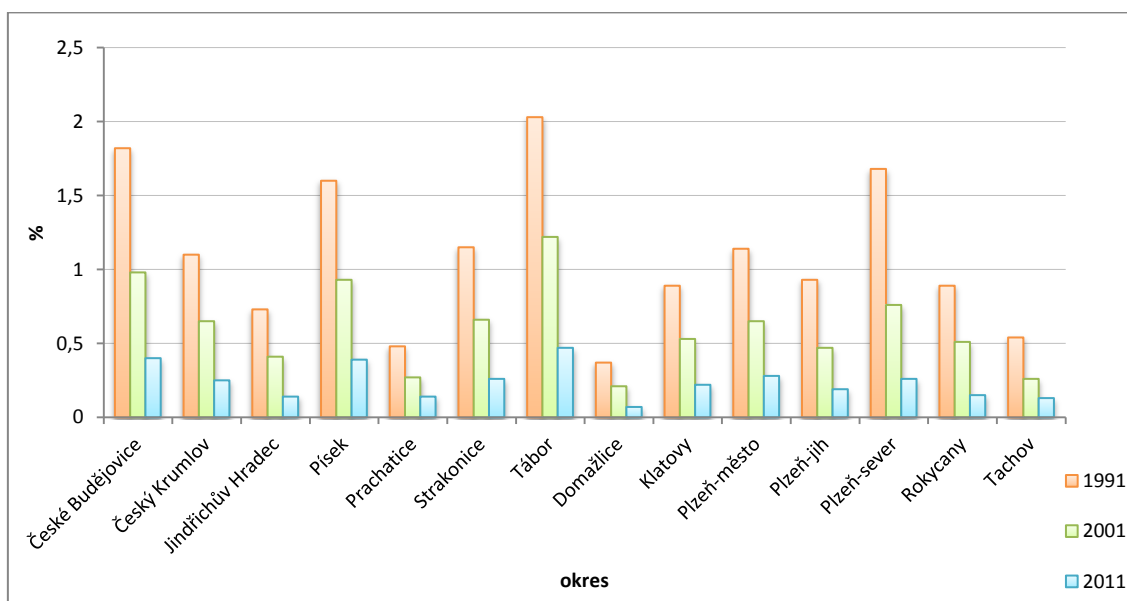

Zdroj dat: ČSÚ 2005a, 2010a, 2011a

Mírný vzestup církve evangelické a československé husitské z první poloviny 20. století však po roce 1989 dále nepokračuje. Další dvě naše tradiční církve se setkávají se stejným osudem jako církev římskokatolická. K církvi československé husitské se v roce 1991 přihlásilo 0,92 % obyvatel Plzeňského a 1,32 % obyvatel Jihočeského kraje. Nejvíce vyznavačů této církve se soustředilo v okresech Tábor (2,03 %), České Budějovice (1,82 %) a Plzeň-sever (1,68 %), přičemž v okrese Tábor v okolí města Veselí nad Lužnicí a v Českých Budějovicích byl zaznamenán relativně vysoký podíl československé církve již v roce 1930 (Daněk, Štěpánek 1992). Nejméně příslušníků této církve se nacházelo v příhraničních okresech Domažlice (0,37 %), Prachatice (0,48 %) a Tachov (0,54 %). Domažlice a Prachatice jsou v rámci jihozápadních Čech okresy s vyšším podílem církve římskokatolické, a asi proto zde nenašla velký ohlas církev husitská. Tachov je pak obecně

oblastí s nízkým počtem věřícího obyvatelstva. V roce 2001 žilo v Plzeňském kraji 0,53 % a v Jihočeském kraji 0,80 % obyvatel československého husitského vyznání. Nejvyšší podíly zaznamenaly opět okresy Tábor (1,22 %) a České Budějovice (0,98 %), dále pak okres Písek (0,93 %). Nejnižší podíly se pak zachovaly v okresech Domažlice (0,21 %), Tachov (0,26 %) a Prachatice (0,27 %). Výsledky posledního sčítání lidu ukazují, že opět ubylo příslušníků československé husitské církve v Plzeňském kraji na 0,21 % a v Jihočeském kraji na 0,32 %. Jejich územní rozložení zůstalo víceméně zachováno, maximální hodnoty měly okresy Tábor (0,47 %), České Budějovice (0,40 %) a Písek (0,39 %) a minimální byly v okresech Domažlice (0,07 %), Tachov (0,13 %), Prachatice (0,14 %) a Jindřichův Hradec (0,14 %). Zmenšily se však rozdíly mezi okresy, zatímco v roce 1991 byl rozdíl mezi nejvyšším a nejnižším podílem věřících 1,66 procentních bodů, tak v roce 2001 již jen 1,01 a v roce 2011 klesl na 0,4 procentních bodů.

Graf 5: Podíl obyvatel československého husitského vyznání v okresech regionu Jihozápad v letech 1991, 2001, 2011

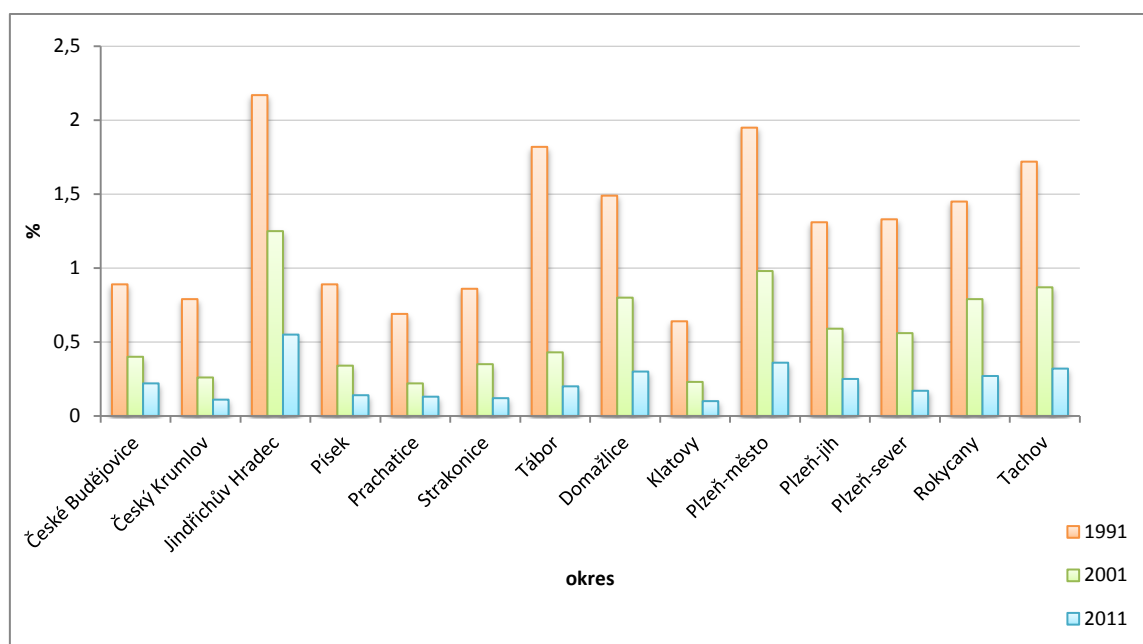

Zdroj dat: ČSÚ 2005a, 2010a, 2011a

I poslední tradiční církev na našem území – českobratrská evangelická má, co se týče hodnoty podílu příslušníků na celkovém počtu obyvatel, sestupnou tendenci. Evangelická církev je jediná z těchto tří, ke které se v průměru hlásilo více lidí v kraji Plzeňském (1,91 % v roce 1991) než v kraji Jihočeském (1,14 % v roce 1991). V Plzeňském kraji byly vyšší hodnoty podílu evangelického obyvatelstva zaznamenány již v roce 1930 zejména u měst Plzeň, Přeštice (okr. Plzeň-jih), Manětín a Kralovice (okr.

Plzeň-sever) (Daněk, Štěpánek 1992). Ze všech okresů žilo v roce 1991 nejvíce evangelíků v Jindřichově Hradci (2,17 %), dále pak v okrese Plzeň-město (1,95 %) a Tachov (1,72 %). Nejnižších hodnot dosahovala evangelická církev v Klatovech (0,64 %), Prachaticích (0,69 %) a v Českém Krumlově (0,79 %). Během dalších deseti let klesl podíl jejich příslušníků na 0,79 % v Plzeňském a 0,49 % v Jihočeském kraji, avšak územní rozložení s maximálními a minimálními podíly zůstalo zachováno. Podobně je na tom i rok 2011, kdy se podíl evangelíků snížil na 0,27 % v Plzeňském a 0,23 % v Jihočeském kraji, přičemž nejvyšší podíly se nacházely v okresech Jindřichův Hradec (0,55 %), Plzeň-město (0,36 %) a Tachov (0,32 %) a nejnižší v okresech Klatovy (0,10 %), Český Krumlov (0,11 %) a Strakonice (0,12 %).

Graf 6: Podíl obyvatel českoobratrského evangelického vyznání v okresech regionu Jihozápad v letech 1991, 2001, 2011

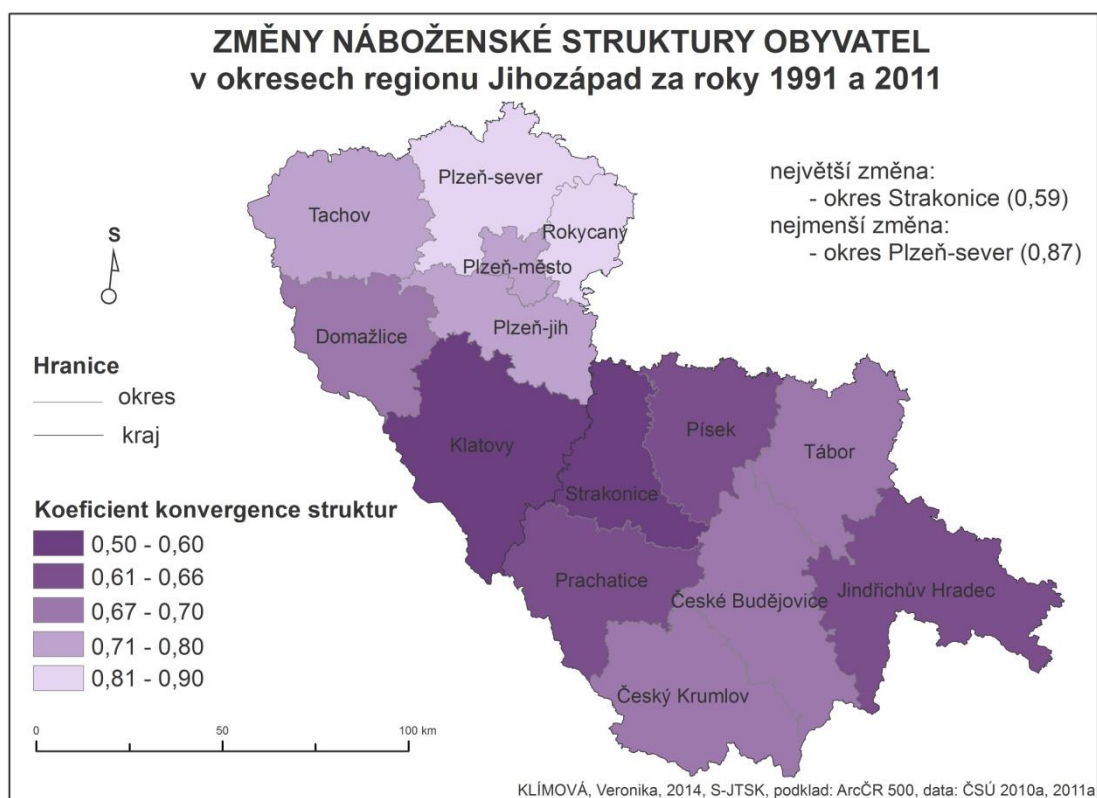

Zdroj dat: ČSÚ 2005a, 2010a, 2011a

5.1.2 Změny v náboženské struktuře obyvatel za roky 1991 a 2011

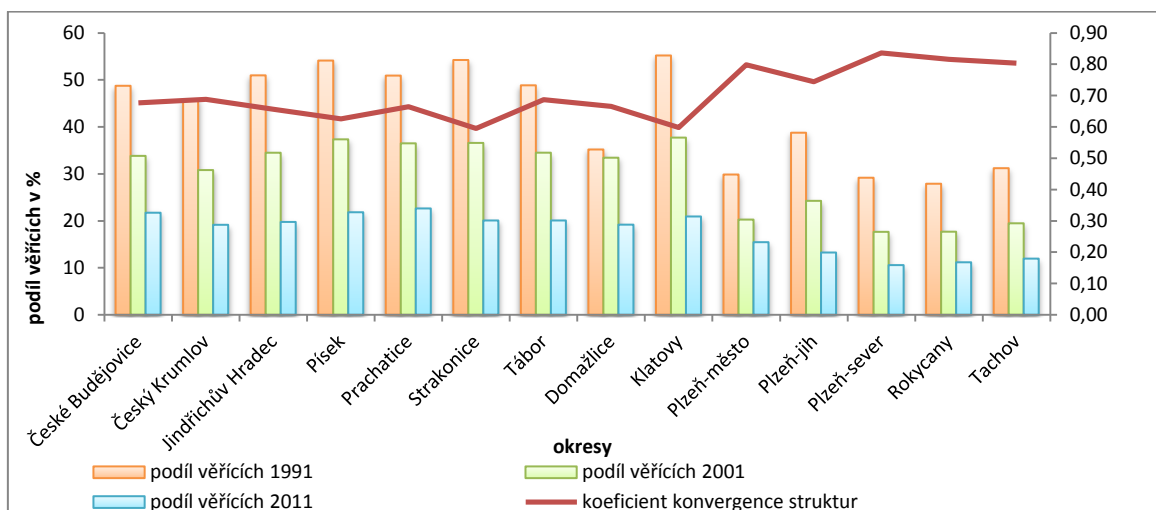
Jak velké změny v náboženské struktuře obyvatel od roku 1991 do roku 2011, znázorňuje mapa 4, v níž jsou změny náboženské struktury obyvatel v jednotlivých okresech jihozápadních Čech vyjádřeny pomocí koeficientu konvergence struktur. Čím více se hodnota koeficientu blíží k 1, tím došlo v daném území k menším změnám, a čím více se blíží k nule, tím se náboženská struktura obyvatel změnila více.

Mapa 4:

V jihozápadních Čechách dosahují nejnižších hodnot tedy největších změn okresy Strakonice (0,60), Klatovy (0,60) a naopak nejmenší změny byly zaznamenány u okresů Plzeň-sever (0,84) a Rokycany (0,82). Klatovy a Strakonice patřily v rámci jihozápadních Čech ve všech třech letech sčítání mezi okresy s vysokým podílem věřících obyvatel, naopak Plzeň-sever i Rokycany se již tradičně řadí mezi oblasti s nízkým podílem věřících. Když srovnáváme mapu 4 s mapou 1, zjistíme, že větší změny v religiozní struktuře nastávají i v dalších okresech typických vyšším podílem věřících a naopak. Graf 7 znázorňuje podíly věřících za jednotlivé roky sčítání a hodnoty koeficientu, které potvrzují, že okresy mající dlouhodobě nižší podíl věřících mají zásadnější konsekventnější postoj a náboženská struktura v těchto územích je již stabilnější oproti tradičně více religiozním okresům, ve kterých se projevují výraznější změny. Konkrétně se změny týkají především poklesu počtu věřících obyvatel, poklesu podílu příslušníků tradičních církví, tj. římskokatolické, československé husitské a českobratrské evangelické, mírný pokles obyvatel bez vyznání, nárůst podílů osob neuvádějících svou náboženskou orientaci.

Graf 7: Podíly věřících v letech 1991, 2001 a 2011 a koeficient konvergence struktury za roky 1991 a 2011 v okresech regionu Jihozápad

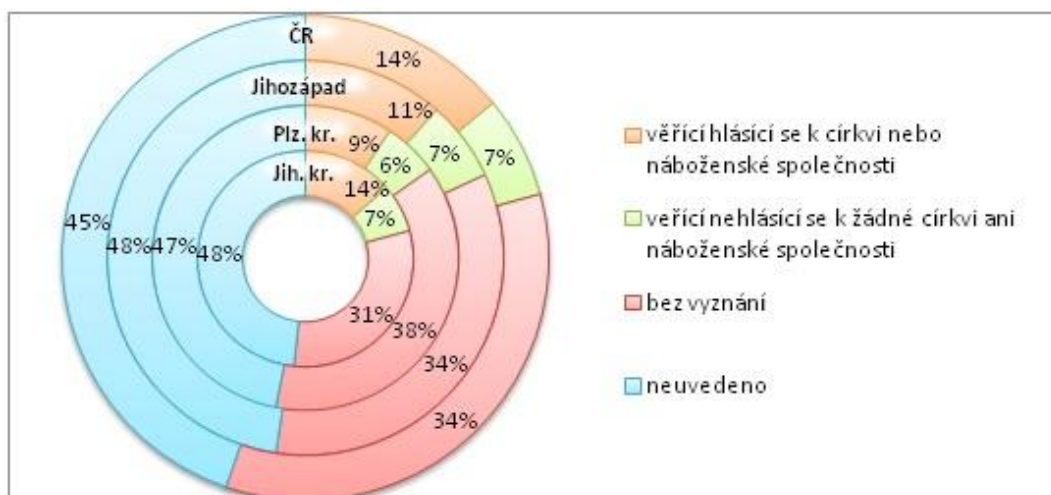

Zdroj dat: ČSÚ 2005a, 2010a, 2011a

5.2 NÁBOŽENSKÁ STRUKTURA OBYVATEL JIHOZÁPADNÍCH ČECH V ROCE 2011

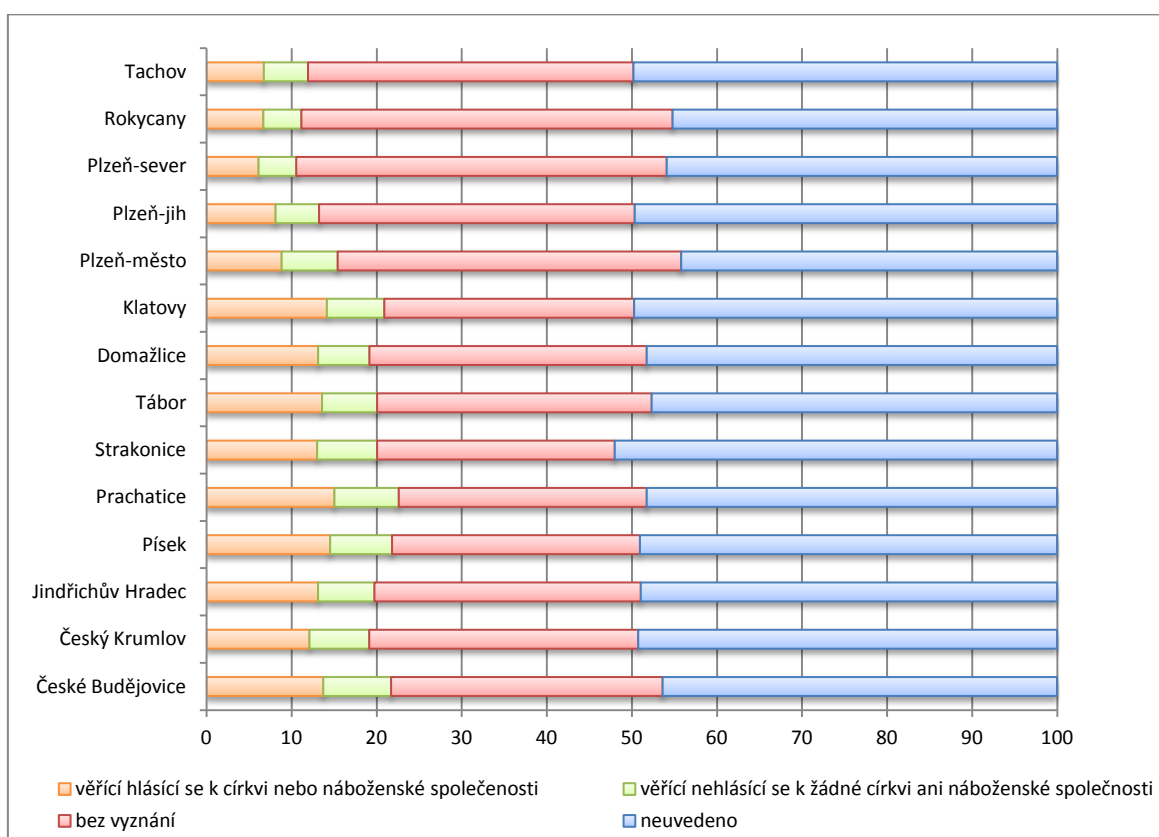
Z předchozího srovnání výsledků ze SLDB 2011 s výsledky v letech 2001 a 1991 vyplývá, že hodnoty podílu věřících mají stejně jako hodnoty podílu příslušníků jednotlivých tradičních církví sestupnou tendenci. Co se týče osob, které otázku o náboženské víře ve sčítacím listu nezodpověděly, jejich počet se od roku 2001 rapidně navýšil na téměř polovinu obyvatel na úkor osob bez vyznání, jejichž podíl klesl dokonce pod úroveň zaznamenanou v roce 1991.

Graf 8: Náboženská struktura obyvatel ČR, regionu Jihozápad, Plzeňského a Jihočeského kraje v roce 2011

Zdroj dat: ČSÚ 2011a

Graf 9: Náboženská struktura obyvatel v okresech regionu Jihozápad v roce 2011

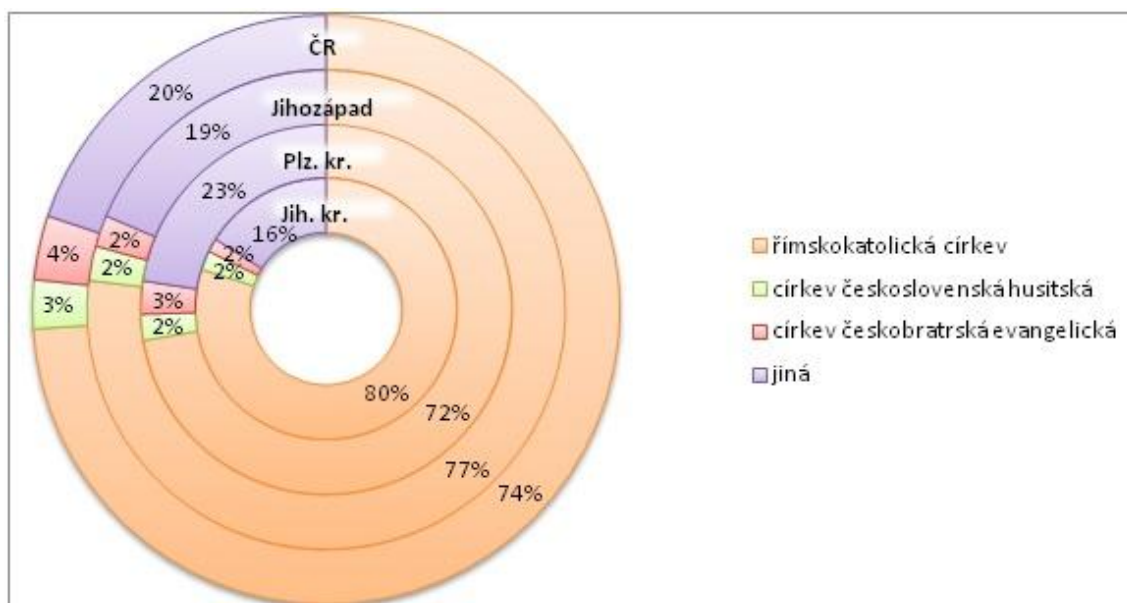
Zdroj dat: ČSÚ 2011a

Podíl věřících z počtu obyvatel měl v celém regionu Jihozápad ve srovnání s průměrem ČR nižší hodnotu a to 18 % (ČR 21 %). Porovnání obou krajů regionu zvlášť však opět poukazuje na vyšší úroveň religiozity Jihočeského kraje. Podíl věřících obyvatel je zde na stejné úrovni jako v ČR, zatímco v Plzeňském kraji dosahuje míra religiozity jen hodnoty 15 %. I při rozdělení kategorie věřících na „hlásící se...“ a „nehlásící se...“ vykazoval v obou těchto variantách vyšší podíl kraj Jihočeský, avšak větší rozdíly byly mezi věřícími „hlásícími se...“, kdy podíl v Plzeňském kraji činil 9 % a v Jihočeském opět jako státní průměr 14 %. Nejvyšší podíly byly zaznamenány v okresech Prachatice (15,06 %), Písek (14,55 %), Klatovy (14,17 %) a nejnižší v okresech Plzeň-sever (6,14 %), Rokycany (6,70 %) a Tachov (6,76 %). Novou variantu odpovědi „věřící – nehlásící se k žádné církvi ani náboženské společnosti“ využilo v Plzeňském kraji asi 6 % a v Jihočeském kraji 7 % obyvatel, rozdíly mezi kraji v tomto případě tedy nebyly nijak vysoké. Nejvíce k ničemu nehlásících se věřících bylo zjištěno v okrese České Budějovice, kde tento podíl činil 7,97 % obyvatel, dále v okresech Prachatice (7,56 %) a Písek (7,28 %). Naopak méně osob zaškrtnulo tuto odpověď v málo religiózních plzeňských okresech Plzeň-sever (4,43 %), Rokycany (4,47 %) a Plzeň-jih (5,11 %).

Osoby bez vyznání tvoří v regionu Jihozápad stejně jako v ČR asi 34 % obyvatel, přičemž tentokrát je v Jihočeském kraji podíl nižší (31 %) a v Plzeňském vyšší (38 %). V rámci okresů, jak již bylo uvedeno v předchozí kapitole, byly maximální podíly zjištěny v severní části regionu v okresech Rokycany, Plzeň-město a Plzeň-sever a minimální v okresech Strakonice, Prachatice a Písek.

Podíly nezjištěných odpovědí jsou v regionu Jihozápad na vyšší úrovni, než je průměr ČR (48 % resp. 45 %). Hodnoty v krajích Jihočeském a Plzeňském jsou velmi vyrovnané, činí 48 % a 47 %. Nejvíce obyvatel, kteří neuvedli svou náboženskou víru, žije v okresech Strakonice, Tachov a Klatovy, nejméně pak v okresech Rokycany, Plzeň-město a Plzeň-sever.

Graf 10: Zastoupení církví v ČR, regionu Jihozápad, Jihočeském a Plzeňském kraji v roce 2011

pozn. podíly z věřících hlásících se ke konkrétní církvi

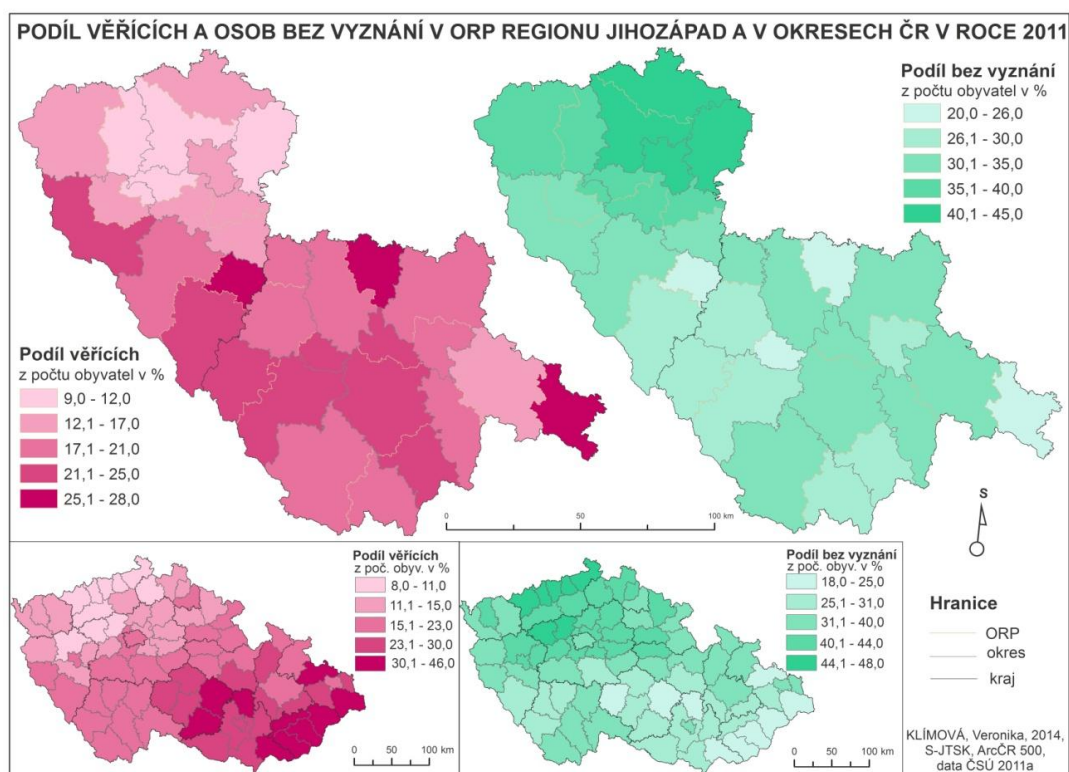
Zdroj dat: ČSÚ 2011a

V zastoupení jednotlivých církví na počtu věřících hlásících se ke konkrétní církvi se opět potvrzuje, větší konzervatismus ze strany Jihočeského kraje, kdy je zde v porovnání s Plzeňským krajem ale i s celou republikou nadprůměrně zastoupená tradiční římskokatolická církev, přičemž Plzeňský kraj převyšuje v tomto podílu asi o 8 procentních bodů a průměr ČR o 6 procentních bodů. Plzeňský kraj má nižší podíl římských katolíků než ČR, za to se zde ale nachází více lidí hlásících se k jiným než k tradičním církvím. Podíl takových věřících činí v celé ČR asi 20 %, v regionu Jihozápad

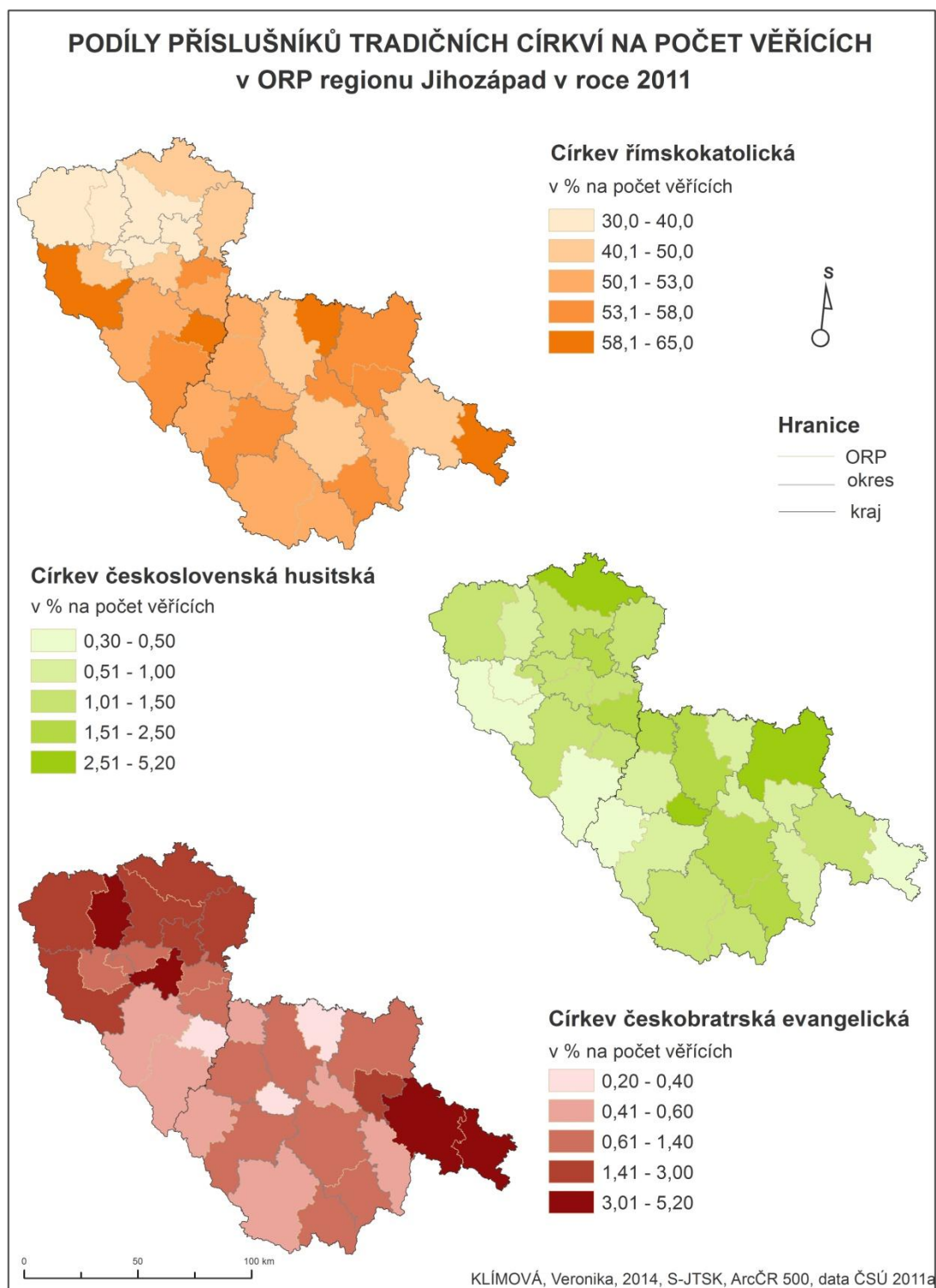
pak 19 %, v Plzeňském kraji 23 % a v Jihočeském jen 16 %. Církev československá husitská je v celém regionu Jihozápad zastoupená nižším podílem příslušníků (2 %) než v ČR (3 %). Podíl věřících hlásících se k českobratrské církvi evangelické, pak opět vykazuje v rámci regionu rozdíly mezi kraji, jelikož v Plzeňském kraji je tato církev zastoupena o jeden procentní bod více než v kraji Jihočeském. Přesto ale ani jeden z krajů nedosahuje podílu jako ČR, ve které jsou evangelici zastoupeni 4 %.

Z grafů 8 a 10 vyplývá, že Jihočeský kraj je oproti Plzeňskému více religiózní a zůstává zde více zachována katolická tradice. Ve srovnání s údaji za celou Českou republiku plyne, že v podílu věřících je na tom kraj Jihočeský průměrně a v podílu osob bez vyznání se pak pohybuje pod průměrem. V zastoupení jednotlivých církví byl v Jihočeském kraji zjištěn nadprůměrný podíl římských katolíků nejen ve srovnání s Plzeňským krajem, ale i s celou ČR a naopak nižší podíl příslušníků církve československé husitské i českobratrské evangelické. Plzeňský méně religiózní kraj pak vykazuje nižší podíl věřících a zároveň i vyšší podíl osob bez vyznání než průměr ČR a samozřejmě tedy i než Jihočeský kraj. Podíly církví zastoupených v kraji pak dokazují větší heterogenitu v náboženské struktuře obyvatel, jelikož je zde zastoupen vysoký podíl obyvatel hlásících se k jiným než tradičním církvím.

Mapa 5:

Mapa 6:

5.2.1 Náboženská struktura obyvatel v okresech Jihočeského kraje

Jižní část regionu Jihozápad tedy Jihočeský kraj byl již od minulosti více nábožensky založený než kraj Plzeňský. Dělí se do 7 okresů, z nichž nejvyšší podíl věřících obyvatel byl v roce 2011 zjištěn v okrese Prachatice a nejnižší v okrese Český

Krumlov. V porovnání se zbytkem republiky se všechny okresy Jihočeského kraje řadí, co se týče míry religiozity, mezi průměr, v rámci Čech pak spíše nadprůměr (viz mapa 5). Co se týče podílu osob bez vyznání ve srovnání s jinými okresy ČR, tak okresy České Budějovice, Český Krumlov, Jindřichův Hradec a Tábor vykazují průměrné hodnoty, zatímco okresy v západní části kraje mají tyto podíly nižší.

Okres České Budějovice se skládá ze tří ORP – České Budějovice, Trhové Sviny a Týn nad Vltavou. Ve všech je relativně vysoký podíl věřících obyvatel ve srovnání se zbytkem regionu Jihozápad. Nejvíce věřících je v ORP Týn nad Vltavou (22,42 %), za ním následuje ORP Trhové Sviny (22,2 %) a na posledním místě je ORP krajského města České Budějovice (21,6 %). Hodnoty podílu osob bez vyznání se již odlišují více. Nejnižší hodnoty má ORP Trhové Sviny 27,63 %, což jej řadí mírně pod průměr v rámci regionu Jihozápad. V ORP České Budějovice činí tento podíl 32,57 % obyvatel a v ORP Týn nad Vltavou 30,19 %. Příčinou nižšího podílu osob bez vyznání v ORP Trhové Sviny oproti dalším dvěma ORP může být to, na rozdíl Českých Budějovic a Týnu nad Vltavou zde byl relativně vysoký podíl lidí, kteří na otázku o náboženství neodpověděli (50,16 %) a právě mezi nimi se mohly skrývat další osoby bez vyznání. V mapě 6 jsou znázorněny podíly příslušníků tradičních církví z celkového počtu věřících v jednotlivých ORP regionu Jihozápad. Nejvyšší podíl římských katolíků v okrese České Budějovice se nacházel v roce 2011 v ORP Týn nad Vltavou, kde činil 56,88 %, za ním následovaly Trhové Sviny s 53,60 % a nejméně lidí se k římskokatolické církvi přihlásilo v Českých Budějovicích (49,19 %), kde byl nižší podíl římských katolíků zaznamenán již v roce 1930, kdy na rozdíl od Týna nad Vltavou a Trhových Svinů nedosáhl ani podílu 80 % z celkového počtu obyvatel (Daněk, Štěpánek 1992). Co se však týče církve československé husitské a českobratrské evangelické, tak nejvyšší podíly jejich příslušníků se v rámci okresu nacházely právě v ORP České Budějovice (1,96 % resp. 1,09 %). Hranici 1 % u zbývajících ORP překročila jen církev československá husitská v ORP Trhové Sviny (1,90 %). Církev československá husitská zde měla své vyznavače již v roce 1930, kdy se vyšší podíly nacházely v Českých Budějovicích a Týnu nad Vltavou, a v roce 1991 opět v Českých Budějovicích a dále v Trhových Svinech (Daněk, Štěpánek 1992).

V rámci okresu Český Krumlov jsou vymezeny jen dvě ORP a to Český Krumlov a Kaplice. Podíl věřících na celkovém počtu obyvatel je zde v rámci regionu Jihozápad průměrný a v rámci Jihočeského kraje podprůměrný. Nižší podíl věřících jakožto i relativně málo příslušníků římskokatolické církve lze vysvětlit odchodem Němců po druhé světové válce z pohraničí. Míra religiozity dosahovala v ORP Český Krumlov hodnoty

18,90 % a v ORP Kaplice 19,68 %. Podíl osob bez vyznání byl v obou ORP také velmi podobný, jen v Českém Krumlově o něco vyšší (32,67 % resp. 29,38 %). Zatímco ještě v roce 1930 se v okolí Českého Krumlova nacházelo vysoké množství římských katolíků, tak zejména díky zmiňovanému odchodu katolických Němců, zde byl v roce 2011 zaznamenán v rámci jižních Čech jeden z nejnižších podílů příslušníků této církve. V ORP Český Krumlov činil podíl římských katolíků na celkovém počtu věřících 50,50 % a v ORP Kaplice 50,17 %. Církev československá husitská je zde zastoupena v Českém Krumlově 1,40 % a v Kaplici 1,10 % věřících a církev českobratrská evangelická v Českém Krumlově 0,53 % a v Kaplici 0,74 %.

Okres Jindřichův Hradec má na svém území tři ORP – Jindřichův Hradec, Třeboň a Dačice. Celkově se tento okres v rámci Jihočeského kraje řadí mezi oblasti s nižším podílem věřících (19,76 %), avšak při rozdělení okresu na jednotlivé ORP zjistíme, že ORP Dačice vykazuje v míře religiozity obyvatel nejvyšší podíl v rámci celého regionu Jihozápad (27,24 %), podíl věřících v ORP Třeboň se pak pohybuje ve srovnání s ostatními ORP v Jihočeském kraji spíše v podprůměrných hodnotách (19,56 %) a v ORP Jindřichův Hradec je tato hodnota v rámci jižních Čech dokonce nejnižší (16,80 %). Nejvyšší podíl osob bez vyznání byl zjištěn v ORP Jindřichův Hradec (33,70 %), za ním následovaly ORP Třeboň (30,96 %) a Dačice (25,95 %). Nejvyšší podíl věřících hlásících se k římským katolíkům byl stejně jako podíl věřících v ORP Dačice (63,52 %). V ORP Jindřichův Hradec a Třeboň měl tento podíl hodnotu 47,93 % resp. 52,68 %. Zatímco v Jindřichově Hradci i v Třeboni byl v roce 1930 ve srovnání s ostatními částmi jižních Čech zaznamenán nižší podíl římských katolíků, tak Dačicko vykazovalo ve jmenovaném období vysoké podíly římskokatolického obyvatelstva (Daněk, Štěpánek 1992). Okolí Dačic již spadá do jihozápadní Moravy a to bude nejspíš důvodem vyššího podílu jak věřících, tak římských katolíků, jelikož Morava více vázaná na tradice má obecně vyšší míru religiozity než Čechy. Nejvyšší podíl příslušníků československé církve husitské byl zjištěn v ORP Jindřichův Hradec (1,01 %). V Třeboni tvořili příslušníci československé církve husitské 0,68 % a v Dačicích 0,33 % věřících. Církev českobratrská evangelická má v ORP Jindřichův Hradec a Dačice velmi vysoké zastoupení 3,51 % resp. 3,76 %, vyšší podíly jejích příslušníků má rámci regionu Jihozápad jen ORP Stříbro v Plzeňském kraji.

Okres Písek zahrnuje ORP Písek a Milevsko, religióznější je oblast Milevska, kde se za věřící označilo 26,37 % obyvatel, což je po Dačicích druhá nejvyšší hodnota v rámci regionu Jihozápad, v ORP Písek měla míra religiozity průměrnou hodnotu a to 20,21 %. U osob bez vyznání tomu bylo přesně naopak, Milevsko zaznamenalo tentokrát jednu

z nejnižších hodnot (22,69 %) a podíl nevěřících v Písku byl opět průměrný (31,44 %). Rovněž podíl římských katolíků byl vyšší v ORP Milevsko (63,11 %) než v ORP Písek (48,46 %). U dalších dvou tradičních vyznání pak vykazoval vyšší hodnoty Písek, k církvi československé husitské se zde přihlásilo 2,17 % (ORP Milevsko 0,97 %) a církvi českobratrské evangelické 0,83 % (ORP Milevsko 0,27 %).

Okres Prachatice skládající se ze dvou ORP – Prachatice a Vimperk patří tradičně k nejreligióznějším územím v regionu Jihozápad, podíl věřících na celkovém počtu obyvatel zde činí 22,63 %, přičemž v ORP Prachatice 22,05 % a v ORP Vimperk 23,71 %. Zároveň se okres Prachatice v porovnání s ostatními okresy v Čechách řadí mezi oblasti s nejnižším podílem osob bez vyznání, které tvořily v Prachaticích 29,06 % a ve Vimperku 29,31 % obyvatel. Podíl příslušníků římskokatolické církve byl v obou případech vysoký (55,37 % resp. 52,19 %), zato u dalších dvou tradičních církví činil pouze u československé husitské 0,79 % resp. 0,37 % a u českobratrské evangelické 0,64 % resp. 0,49 %. Důvodem nízkých podílů u těchto církví je pravděpodobně tradice příslušnosti k víře římskokatolické.

Okres Strakonice je složen z ORP Strakonice, Blatná a Vodňany. Podobně jako okres Prachatice se ještě v roce 1991 řadil mezi nejvíce religiózní oblasti v rámci regionu Jihozápad. Podíl věřících zde však klesl a v roce 2011 dosahoval již spíše průměrných hodnot a to 20,07 %. Nejvyšší míru religiozity vykazovala v posledním sčítání lidu ORP Vodňany (22,56 %), za kterou následovaly ORP Strakonice (19,99 %) a Blatná (18,18 %). Co se týče okresu Strakonice, lze tvrdit, že podíl věřících se zvyšuje směrem od severu na jih. Podíl osob bez vyznání se naopak zvyšuje směrem na sever, nejvyšší podíl těchto lidí měla ORP Blatná (30,24 %), po ní ORP Strakonice (27,78 %) a nakonec ORP Vodňany (25,84 %). Nejvíce lidí hlásících se k římskokatolické víře bylo soustředěno ve Strakonicích (52,26 %). ORP Blatná a Vodňany vykazují o něco nižší hodnoty (51,00 % resp. 50,79 %). V roce 1930 byl zjištěn nemalý podíl příslušníků československé církve v okolí Vodňan a Blatné (Daněk, Štěpánek 1992). I v současnosti jsou zde vyznavači této církve zastoupeni ve Vodňanech 3,29 % a v Blatné 1,68 % věřících. Církev českobratrská evangelická nedosáhla v roce 2011 v žádném ORP okresu Strakonice ani 1% zastoupení. Nejnižší podíl jejích příslušníků měla ORP Vodňany (0,30 %), dále ORP Blatná (0,52 %) a ORP Strakonice (0,70 %).

Posledním okresem Jihočeského kraje je Tábor, do kterého spadají ORP Tábor a Soběslav. Zatímco ještě v roce 1991 byl tento okres řazen mezi ty méně religiózní v Jihočeském kraji, tak dnes, díky tomu, že zde neproběhla velké změna v náboženské struktuře obyvatel, je v podílu věřících na stejné úrovni jako Strakonice (20,07 %). V ORP

Tábor bylo zjištěno 20,06 % věřících a v ORP Soběslav 20,11 %. Co se týče osob bez vyznání, je tento podíl v rámci jižních Čech nadprůměrný, v Táboře činil 32,92 % a v Soběslavi 29,92 %. Více římských katolíků bylo soustředěno v ORP Soběslav, kde se podíleli na celkovém počtu věřících 56,15 %. V ORP Tábor pak tvořili 53,31 % věřících. U zastoupení dalších dvou tradičních církví se zde projevují trendy z první poloviny 20. století. V roce 1930 byl značný podíl příslušníků československé církve koncentrován do oblasti Tábora (Daněk, Štěpánek 1992) a i dnes je hodnota tohoto podílu v ORP Tábor na vysoké úrovni (2,74 % věřících). V dnešní ORP Soběslav byl zase již dříve zjištěn vyšší podíl evangelíků v okolí města Veselí nad Lužnicí (Daněk, Štěpánek 1992). V roce 2011 se v ORP Soběslav nacházelo 1,55 % věřících hlásících se k českobratrské církvi evangelické.

5.2.2 Náboženská struktura obyvatel v okresech Plzeňského kraje

Druhou složkou regionu Jihozápad je Plzeňský kraj ležící v západní části území. Tento kraj leží na rozhraní mezi málo věřícím severozápadem a více religiózním jihem Čech, což se projevuje v jeho územní diferenciaci náboženské struktury obyvatel, kdy okresy v jižní části kraje vykazují vyšší podíly věřících než okresy nacházející se na severu.

Okres Domažlice zahrnuje ORP Domažlice a Horšovský Týn a v rámci Plzeňského kraje vykazuje nadprůměrnou hodnotu míry religiozity (19,17 %). V ORP Domažlice žilo v roce 2011 21,83 % věřících obyvatel, ale v ORP Horšovský Týn byl tento podíl jen 15,03 %. Zatímco Domažlice nebo spíše Chodsko je pověstné dodržováním starých zvyků a tradic, tak oblast okolo Horšovského Týna byla zřejmě více ovlivněna severní málo věřící částí kraje. Podíl osob bez vyznání činil v Domažlicích 30,95 % a v Horšovském Týně 34,53 % obyvatel. V podílu příslušníků římskokatolické církve je situace obdobná jako v obecné míře religiozity, v Domažlicích se k římským katolíkům přihlásilo 59,64 % věřících a v Horšovském Týně 49,6 %. V Obou ORP byl zaznamenán nízký vliv československé církve husitské (0,37 % resp. 0,38 %). Evangelíci zde mají již větší zastoupení (1,73 % resp. 1,23 %), což je dáno historickým vývojem, jelikož příslušníci českobratrské církve evangelické se zde nacházeli, jako i v jiných částech Plzeňského kraje, již při sčítání lidu v roce 1930 (Daněk, Štěpánek 1992).

Druhým a zároveň posledním okresem s vyšší úrovní věřícího obyvatelstva v Plzeňském kraji jsou Klatovy skládající se z ORP Klatovy, Sušice a Horažďovice. Okres potkal stejný osud jako okres Strakonice, kdy ještě v roce 1991 patřil mezi nejreligióznější oblasti regionu Jihozápad, ale protože zde o té doby proběhly relativně velké změny, tak

v roce 2011 činil podíl věřících v tomto okrese 20,92 % obyvatel, což je stále v rámci regionu nadprůměrná hodnota nikoliv však jedna z nejvyšších. Nejvyšší podíl věřících obyvatel zaznamenala ORP Horažďovice a to 25,77 %, za ní následovala ORP Sušice s 23,55 % a nejméně věřících bylo ORP Klatovy jen 18,52 %. Je možné, že nižší podíl věřících na Klatovsku je způsoben přítomností prosperujícího a druhého největšího města kraje – Klatov. Podíl osob bez vyznání dosahoval v ORP Klatovy hodnoty 31,90 %, v ORP Sušice 23,55 % a v ORP Horažďovice 25,77 % obyvatel. Nejvíce věřících hlásících se k římskokatolické církvi se nacházelo v ORP Horažďovice 63,55 %, dále následovaly ORP Sušice s 57,13 % a ORP Klatovy s 51,39 %. Vyšší podíl příslušníků zde zaznamenala církev československá husitská v ORP Klatovy (1,31 %) a ORP Horažďovice (1,28 %). Na rozdíl od většiny Plzeňského kraje nemá církev českobratrská evangelická na území okresu Klatovy významný vliv, podíly jejích příslušníků na počtu věřících se zde pohybují od 0,20 % (Horažďovice) do 0,55 % (Klatovy).

Na území okresu Plzeň-město se nachází jen jedna ORP a to Plzeň. Mezi okolními okresy s nízkou mírou religiozity vyčnívá Plzeň se svou hodnotou podílu věřících 15,45 %. Vyšší míra religiozity oproti okolním okresům, které se již řadí k málo religióznímu severu, je způsobena pravděpodobně vyšším podílem starších lidí v Plzni, kteří jsou obecně více soustředěni ve větších městech a jsou zároveň více nábožensky založeni než lidé mladšího věku. Podíl osob bez vyznání je zde vysoký, jeho hodnota je 40,37 %. K římskokatolické církvi se v Plzni přihlásilo 36,84 % věřících, k československé husitské 1,79 % a k českobratrské evangelické 2,34 %. Plzeň byla další oblastí Plzeňského kraje, kde se v roce 1930 začal projevovat ateismus a značný vliv zde měla církev českobratrská evangelická (Daněk, Štěpánek 1992).

Následující okresy leží v severní části Plzeňského kraje a spojuje je nízký počet věřících obyvatel a zároveň vysoký počet obyvatel bez vyznání. Malá míra religiozity je zde dána již historicky, jelikož už na začátku 20. století se zde začal rozmáhat ateismus a byl zde více než v jiných oblastech jihozápadních Čech zaznamenán odklon od římskokatolické církve, což v některých oblastech přispělo k většímu rozšíření církvi českobratrské evangelické nebo československé husitské oproti zbytku regionu Jihozápad.

Okres Plzeň-jih se skládá ze 4 ORP – Blovice, Nepomuk, Přeštice a Stod. Míra religiozity v okrese roste směrem od západu na východ. Ve Stodě činil podíl věřících obyvatel 11,47 %, v Přešticích 12,33 % v Blovicích 14,03 % a v Nepomuku 16,85 %. Stod, Přeštice a částečně i Blovice jsou více pod vlivem ateistického severu než Nepomuk ležící vedle okresu Klatovy na hranicích s Jihočeským krajem. Osoby, které uvedli, že jsou bez

náboženského vyznání, se nejvíce soustředily v ORP Stod (39,38 %), za kterou následovaly ORP Blovice (38,51 %), ORP Přeštice (37,68 %) a ORP Nepomuk (30,90 %). Nejvyšší podíl římských katolíků se nacházel v ORP Blovice (53,06 %). V ORP Nepomuk činil tento podíl 52,28 %, v ORP Přeštice 42,54 % a v ORP Stod 38,68 %. Církev československá husitská zde našla největší zastoupení v ORP Nepomuk a to 2,02 %, v ostatních ORP přesahoval podíl jejích příslušníků 1 %. Velmi vysoký podíl evangelíků byl zaznamenán v ORP Přeštice (3,02 %), což je opět dáno historicky. Ve zbývajících částech okresu byl tento podíl opět vyšší než 1 %.

Do okresu Plzeň-sever patří dvě ORP – Kralovice a Nýřany. V obou ORP jsou hodnoty podílu věřících obyvatel na velmi nízké úrovni a naopak nevěřících na vysoké. V Kralovicích se za věřící prohlásilo jen 12,35 % obyvatel, zato odpověď bez vyznání vyznačilo 41,65 % obyvatel. V Nýřanech byl zaznamenán dokonce nejnižší podíl věřících v rámci celého regionu Jihozápad (9,83 %) a zároveň nejvyšší podíl ateistů (44,34 %). V ORP Kralovice se k římskokatolické víře přihlásilo 46,55 % věřících a v ORP Nýřany 38,44 %. V roce 1930 byl v oblasti dvou měst v rámci dnešního regionu Jihozápad zaznamenán vyšší podíl příslušníků československé církve a to u Tábora a v okolí Kralovic (Daněk, Štěpánek 1992), kde byl soustředěn v roce 2011 ve srovnání s ostatními ORP jihozápadních Čech nejvyšší podíl osob hlásících se k této církvi (5,13 %). V ORP Nýřany činil tento podíl 1,04 %. K církvi českobratrské evangelické se přihlásilo v ORP Kralovice 1,96 % a v ORP Nýřany 1,42 %.

Okres Rokycany zahrnuje pouze jednu stejnojmennou ORP. Podíl věřících je zde jako v předchozím případě na nízké úrovni a to 11,17 % obyvatel. Osoby bez vyznání pak tvoří 43,64 % obyvatel. Věřících hlásících se k římskokatolické víře zde bylo 40,69 %. Církev československá husitská zde získala 1,36 % věřících a církev českobratrská evangelická 2,45 % věřících.

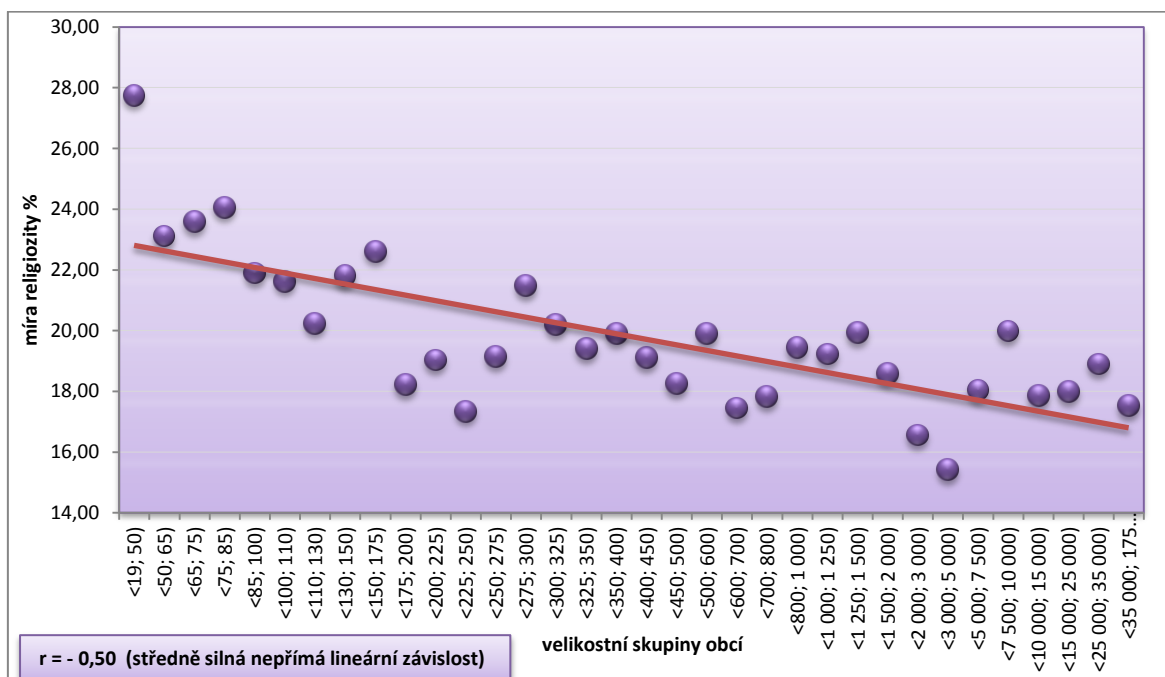
Posledním okresem Plzeňského kraje je Tachov, do jehož hranic spadá ORP Tachov a Stříbro. Míra religiozity se zde pohybuje od 11,53 % ve Stříbře do 12,15 % v Tachově. Vyšší podíl obyvatel bez vyznání byl zaznamenán v ORP Stříbro a to 39,45 %, v ORP Tachov měl tento podíl hodnotu 37,7 %. K římským katolíkům se přihlásilo v Tachově 33,29 % a ve Stříbře 35,65 % věřících. Podíl příslušníků církve československé husitské činil v ORP Tachov 1,12 % věřících a v ORP Stříbro 0,99 % věřících. Ve Stříbře byl zjištěn nejvyšší podíl evangelíků na celkovém počtu věřících v rámci jihozápadních Čech a to 5,12 %, v ORP Tachov tvořili evangelíci 1,63 % věřících.

5.3 VZTAH MEZI PODÍLEM VĚŘÍCÍCH A VELIKOSTÍ OBCE

Pro zjištění vztahu mezi mírou religiozity a počtem obyvatel v obci byly ze všeho nejdříve rozděleny všechny obce regionu Jihozápad do 34 intervalů, což odpovídá odmocnině z celkového rozsahu statistického souboru – 1 124 obcí. Dále bylo potřeba určit šířku jednotlivých intervalů, která by podle vzorce měla odpovídat asi 5 800 obyvatel. Při použití takového rozsahu by však byl počet obcí v jednotlivých intervalech nesrovnatelný a navíc by byly stírány rozdíly mezi obcemi zejména v prvním intervalu do 5 800 obyvatel a právě z tohoto důvodu byly vytvořeny nepravidelné intervaly tak, aby lépe reprezentovaly danou situaci (viz příloha 1).

Vztah mezi počtem obyvatel a mírou religiozity je znázorněn v grafu 11, na ose x jsou vyznačeny jednotlivé intervaly obcí podle počtu obyvatel a na ose y jim odpovídající hodnoty míry religiozity. Graf protíná regresní přímka dána lineární regresní funkcí, která udává, jaké by měly být hodnoty závisle proměnné y_i za předpokladu, že platí nepřímá lineární závislost mezi počtem obyvatel a mírou religiozity v obci.

Graf 11: Vztah mezi počtem obyvatel a mírou religiozity v obcích regionu Jihozápad

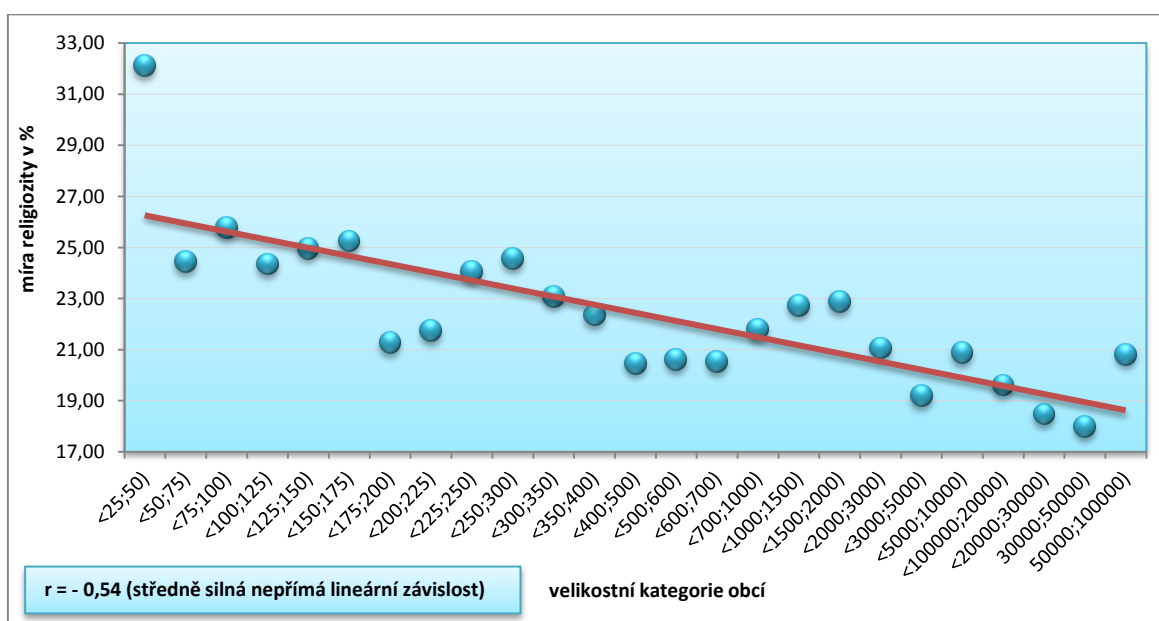
Zdroj dat: ČSÚ 2011a

Síla lineární vztahu se určuje pomocí Pearsonova koeficientu korelace – r , jehož hodnota pro region Jihozápad činí -0,50 a to značí středně silnou nepřímou lineární závislost. Karol Pastor zjišťoval tuto závislost v roce 1994 a hodnota korelačního koeficientu mu v ČR i SR vyšla -0,96 (Pastor 1994a), jednalo se tedy o vysokou nepřímou

lineární závislost. Nižší síla této závislosti v jihozápadních Čechách v roce 2011 je nejspíš zapříčiněna tím, že na podíl věřících zde mají vliv i jiné faktory jako historický vývoj územního rozložení věřících obyvatel nebo upadající vliv tradice projevující se již i v menších obcích. I přestože síla závislosti mezi mírou religiozity a počtem obyvatel není v regionu Jihozápad tak silná, jako byla v případě Pastorova výzkumu, tak se zde, jak lze vidět z grafu 11, projevuje. Nejvyšší míra religiozity byla zaznamenána přirozeně u nejmenších obcí do 50 obyvatel, kde činila 27,75 %. Až do kategorie obcí se 175 obyvateli byl podíl věřících na celkovém počtu obyvatel ve všech intervalech vyšší než 20 %. Poté až na jednu výjimku neklesl až do 600 obyvatel pod 18 % a až do 2 000 obyvatel se pohyboval nad 17 %. Do hodnoty 500 obyvatel v obci se míry religiozity 10 ze 17 velikostních skupin obcí pohybují pod regresní přímkou značící jejich teoretické hodnoty dané touto závislostí. Naopak od 500 obyvatel je podíl věřících v obcích ve většině případů (v 11 z 15 intervalů) vyšší než je jeho teoretická hodnota. Relativně nízká míra zjišťované závislosti a částečné stírání rozdílů mezi menšími a většími obcemi jsou zapříčiněny hlavně tím, že celý region Jihozápad není religiózně homogenní oblastí. Zatímco v kraji Jihočeském nejsou tak velké diferenciace v územním rozložení věřících, míra religiozity se v okresech pohybuje od 19,15 % do 21,82 %, v kraji Plzeňském, kde existují značné rozdíly mezi severní a jižní částí, činí nejnižší podíl věřících 10,57 % a nejvyšší o více než 10 procentních bodů více 20,92 %.

Pro porovnání těchto dvou krajů z hlediska závislosti mezi mírou religiozity a počtem obyvatel v obci, byl tento vztah vypočítán pro každý zvlášť. Jihočeský kraj byl rozdělen tak jako v předchozím případě region Jihozápad na intervaly podle počtu obyvatel v obci, jejichž počet byl nyní 25 (viz příloha 2). Pearsonův korelační koeficient má hodnotu -0,54, jedná se tedy o středně silnou nepřímou lineární závislost stejně jako v celém regionu Jihozápad. Z grafu 12 je patrné, že závislost je relativně vysoká, jelikož hodnoty závisle proměnné tj. míry religiozity se pohybují ve značné blízkosti regresní přímky.

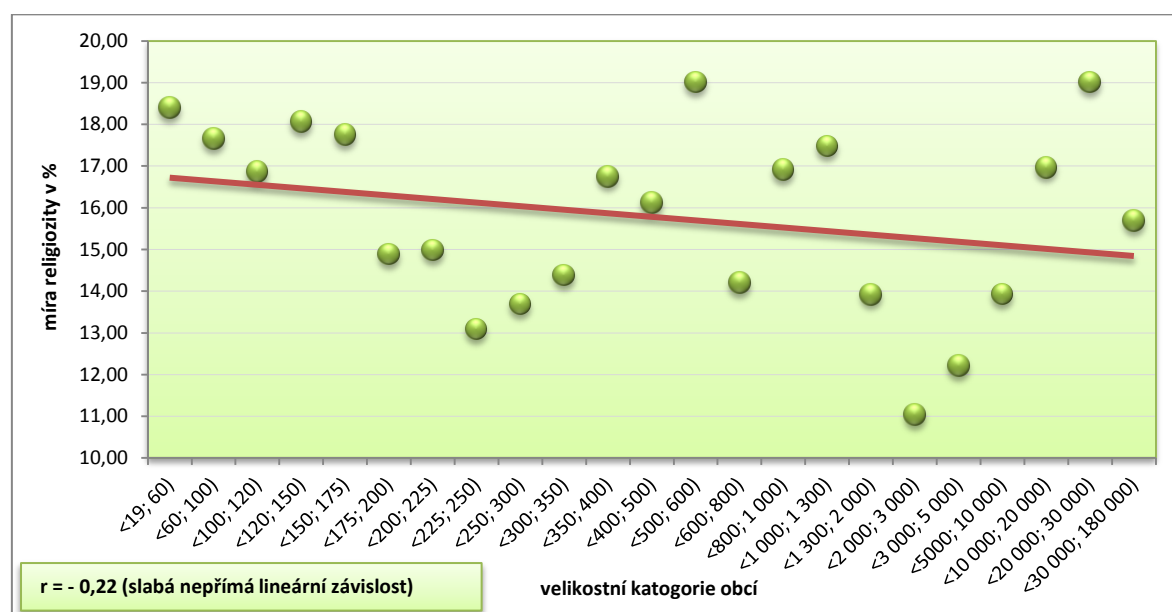
Graf 12: Vztah mezi počtem obyvatel a mírou religiozity v obcích Jihočeského kraje

Zdroj dat: ČSÚ 2011a

Počet intervalů, do kterých byly rozděleny obce Plzeňského kraje, byl 23 (viz příloha 3). Již na první pohled, lze z grafů 12 a 13 vidět rozdíl mezi vlivem počtu obyvatel v obci na míru religiozity v kraji Jihočeském a Plzeňském. Hodnota korelačního koeficientu v Plzeňském kraji činila pouhých -0,22, což značí slabou nepřímou lineární závislost. Hodnoty závisle proměnné jsou rozptýleny kolem regresní přímky velice nepravidelně.

Graf 13: Vztah mezi počtem obyvatel a mírou religiozity v obcích Plzeňského kraje

Zdroj dat: ČSÚ 2011a

Nízká síla závislosti mezi počtem obyvatel a podílem věřících je způsobena tím, že zde více než v kraji Jihočeském působí na míru religiozity jiné faktory především historický vývoj náboženské struktury obyvatel v tomto území, o němž bylo řečeno již v předchozích částech. Zatímco sever se již na začátku století přikláněl ateismu a protestantským církvím, jih reprezentovaný okresy Domažlice a Klatovy si dokázal více zachovat svou náboženskou tradici. Lze tedy říci, že na rozdíl od Jihočeského kraje zde počet obyvatel v obci nehraje téměř žádnou roli v otázce míry religiozity.

SHRNUTÍ

V roce 2011 byl v rámci pravidelného sčítání obyvatel zaznamenán vysoký podíl osob, které ponechaly otázku o náboženské víře bez odpovědi. Zatímco v roce 1991 neuvedla tuto odpověď asi 1/6 obyvatel jihozápadních Čech a v roce 2001 přibližně 1/10, tak v posledním roce sčítání se tento podíl vyšplhal téměř na 1/2. Proto se ještě více než v předchozích případech nabízí otázka, jak spolehlivě lze z údajů jen o polovině obyvatel vyjádřit náboženskou strukturu daného území. Srb a Anderle (1994) se domnívali, že právě mezi takovými lidmi se nachází mnoho věřících a uváděli to jako jednu z příčin poklesu míry religiozity v roce 1991, kdy opravdu bylo možné, že vzhledem k minulému protináboženskému režimu, který padl jen dva roky předtím, neuvedlo mnoho lidí svoji náboženskou víru ze strachu z navrácení starých časů a následného pronásledování. V roce 2011 se však více nabízí vysvětlení, že mezi lidmi, jež svou náboženskou víru neuvedli, se skrývají jednak osoby odmítající deklarovat veřejně svou náboženskou orientaci, dále lidé odklánějící se od tradičních církví k alternativním a minoritním formám náboženství a v neposlední řadě i jistý podíl zmiňovaných méně vzdělaných obyvatel, jež špatně pochopili, resp. si možná ani nepřečetli pokyny k vyplnění církve do sčítacího listu, které byly obsaženy v příloze ve vysvětlivkách. Ve srovnání s údaji za celou ČR vykazoval region Jihozápad vyšší podíl nezjištěných odpovědí. V rámci regionu pak byly hodnoty v obou krajích na podobné úrovni stejně jako okresy, kdy byl jen nepatrně nižší podíl zaznamenán především v okolí větších měst s více vzdělaným obyvatelstvem.

V jihozápadních Čechách byla v roce 2011 zaznamenána v rámci tří posledních cenzů nejnižší hodnota podílů osob bez vyznání. Územní rozložení ateistů zůstává podobné, nejvíce se jich nachází v severní části Plzeňského kraje. Region Jihozápad má celkově stejný podíl obyvatel bez vyznání jako celá ČR. Hodnoty za jednotlivé kraje regionu však ukazují, že více osob bez vyznání vykazuje kraj Plzeňský, který se pohybuje nad průměrem ČR, než kraj Jihočeský, v němž byl ve srovnání s celorepublikovým údajem zjištěn nižší podíl osob bez vyznání.

Podíl věřících v jihozápadních Čechách rok od roku klesá. Územní rozložení však zůstává víceméně ve všech letech sčítání stejné, míra religiozity stoupá směrem od severozápadu na jihovýchod. Vyšší podíl věřících pak ve všech třech letech sčítání vykazuje kraj Jihočeský, který je jednou z nejvíce religiózních oblastí Čech. Rozprostření věřících osob na území tohoto kraje je celkem vyrovnané na rozdíl od Plzeňského kraje, kde oblasti v jižní části vykazují vysoké hodnoty míry religiozity oproti málo věřící severní průmyslové části kraje. Porovnáme-li míry religiozity jihozápadních Čech a ČR, zjistíme,

že celý region se pohybuje pod celostátním průměrem. Ovšem při rozdělení regionu na kraje opět zjistíme, že v Jihočeském kraji se soustředí více věřících než v kraji Plzeňském, přičemž větší rozdíly jsou v kategorii „věřící hlásící se...“ než ve „věřící nehlásící se...“.

Tak jako v celé republice i v jihozápadních Čechách dominuje mezi věřícími ve všech letech sčítání církev římskokatolická. Rozmístění jejích příslušníků pak značně koresponduje s rozložením věřících obyvatel. Z aspektu časového vývoje římských katolíků neustále ubývá, snižuje se nejen podíl z celkového počtu obyvatel, ale také z celkového počtu věřících osob. Větší vliv má římskokatolická církev v kraji Jihočeském, kde se podíl jejích příslušníků pohybuje nad průměrem ČR. Osob hlásících se k dalším tradičním církvím československé husitské i českobratrské evangelické rovněž rok od roku ubývá. Co se týče územního rozložení, tak nejvíce vyznavačů církve československé husitské se nachází v okresech Tábor, České Budějovice a Písek, tedy v Jihočeském kraji, kde byl jejich vyšší podíl zaznamenán již v době první republiky. Jediná církev, která má větší zastoupení v Plzeňském kraji než v Jihočeském, je českobratrská církev evangelická rozšířena zejména v severní části kraje. V jižních Čechách je pak výrazněji soustředěna v okrese Jindřichův Hradec. Na pokles obyvatel hlásících se k některé z těchto církví bude mít jistě kromě přiklonění se k jiným náboženským společnostem či alternativním náboženstvím také částečně vliv nová možnost odpovědi v roce 2011, kdy lidé mohli uvést, že jsou věřící a nepřihlásit se přitom k žádné církvi.

Co se týče věřících osob hlásících se k jiné než k výše zmíněným třem tradičním církvím, tak v Plzeňském kraji tvořily téměř čtvrtinu všech věřících, což je vyšší hodnota než celostátní průměr. Kraj Jihočeský se v tomto podílu pohyboval pod průměrem ČR. Z podílů zastoupení tradičních a jiných církví, lze tedy usoudit, že jihozápadní Čechy se dělí na dvě oblasti. Jednou z nich je konzervativnější jižní část, kde výrazně dominuje římskokatolická církev a druhou je kraj Plzeňský s nižším podílem římských katolíků, za to však s relativně vysokým zastoupením jiných církví. V Plzeňském kraji je tedy více patrná heterogenita v náboženské struktuře obyvatel, jež se od začátku 21. století projevuje v české populaci.

Z předchozího textu vyplývá, že v jihozápadních Čechách došlo od roku 1991 k poměrně výrazným změnám v náboženské struktuře obyvatel, ať se jedná o nárůst osob s neuvedenou náboženskou vírou nebo pokles obyvatel bez vyznání, věřících, či příslušníků tradičních církví. Koeficient konvergence struktur ukázal, že k největším změnám došlo v okresech typických vyšší religiozitou. Naopak oblasti tradičně s nižším podílem věřících vykazují již větší stabilitu ve smyslu náboženské struktury obyvatel. To

dokazují i hodnoty podílu věřících, osob bez vyznání i příslušníků jednotlivých církví, jejichž rozdíly mezi nejvyššími a nejnižšími hodnotami se mezi okresy jihozápadních Čech v průběhu let snižují. Postupem času tedy dochází k pomalému stírání rozdílů a určité stabilizaci náboženské struktury.

V roce 2011 byl opět jako v letech předchozích více religiózní kraj Jihočeský než Plzeňský. Nejvyšší podíly věřících osob byly v celém regionu Jihozápad zaznamenány v ORP Dačice, Milevsko a Horažďovice. Nejnižší pak v severní části Plzeňského kraje v ORP Stříbro, Nýřany, Stod a Rokycany. Nejvyšší podíly osob bez vyznání jsou soustředěny v severovýchodní části Plzeňského kraje.

Jihočeský kraj vykazuje v porovnání s ostatními částmi Čech vysoké hodnoty míry religiozity. Nejvyšší podíly věřících osob byly zjištěny v okresech Prachatice, Písek a České Budějovice, naopak nejnižší vykazovaly okresy Český Krumlov a Jindřichův Hradec. Přičemž Jindřichův Hradec je specifický značnou heterogenitou v náboženské struktuře obyvatel, nachází se zde jak nejnižší hodnota míry religiozity za ORP jižních Čech a to konkrétně v Jindřichově Hradci, tak zároveň nejvyšší hodnota míry religiozity za celý region v ORP Dačice. Vyšší míra religiozity v Dačicích je způsobena asi především, tím, že toto území se již řadí do jihozápadní Moravy, která je více religiózní než Čechy. Vyšší podíl osob bez vyznání byl soustředěn více do východní poloviny kraje. ORP Vodňany a Milevsko ze západní části pak naopak zaznamenaly jedny z nejnižších podílů osob bez vyznání v rámci jihozápadních Čech.

V porovnání s krajem Plzeňským je ve všech částech Jihočeského kraje vysoký podíl římských katolíků. V rámci kraje se jich nejvíce soustředí v ORP Dačice, Týn nad Vltavou a Soběslav. Nejmenší podíl římských katolíků byl v ORP České Budějovice, Písek a Jindřichův Hradec, v nichž naopak našly vyšší zastoupení další dvě tradiční církve. V ORP České Budějovice byl zjištěn vyšší podíl v rámci jižních Čech jak evangelíků, tak husitů. Písek pak vykazoval po Táboře druhý nejvyšší podíl příslušníků československé církve husitské v kraji a Jindřichův Hradec dominoval spolu s Dačicemi v zastoupení evangelíků v jižních Čechách.

Jižní polovina Plzeňského kraje vykazuje vyšší hodnoty míry religiozity než severní v okolí Plzně. Tyto rozdíly jsou dané především historickým vývojem, kdy sever byl vždy více průmyslově zaměřený a zasahoval do něj tzv. „ateistický ostrov“. Je tedy přirozené, že právě tato část kraje, především ORP Nýřany, Kralovice, Plzeň a Rokycany, vykazuje nejvyšší hodnoty podílu obyvatel bez vyznání v rámci celého regionu. Nejmenší podíl obyvatel bez vyznání pak má ORP Horažďovice z okresu Klatovy, jejíž hodnota patří

k nejnižším v jihozápadních Čechách. Jižní polovina kraje je tedy, jak bylo řečeno, více religiózní, její podíly věřících na celkovém obyvatelstvu jsou srovnatelné s jižními Čechami. ORP Horažďovice má dokonce jednu z nejvyšších hodnot míry religiozity v jihozápadních Čechách.

Územní rozmístění římských katolíků pak koresponduje s rozložením míry religiozity. Nejvyšší zastoupení této církve je v ORP Horažďovice, Domažlice a Sušice, jejichž podíly římských katolíků patří k nejvyšším v celém regionu. Nejméně katolíků se nachází v okolí Tachova, Stříbra a Plzně. Vyšší zastoupení československé církve husitské vykazuje spíše východní polovina kraje v okolí měst Kralovice, Rokycany, Plzeň a Nepomuk. Vyznavači církve českobratrské evangelické jsou kromě okresu Klatovy zastoupeni v relativně vysoké míře v celém kraji, nejvíce pak u Stříbra, Přeštic a Rokycan. Nejmenší zastoupení obou církví, tedy českobratrské evangelické i československé husitské, byl zjištěn v ORP Sušice, kde ani jedna z těchto církví nepřesáhla 0,5 % věřících stejně jako v sousední ORP Vimperk z Jihočeského kraje.

Často bývá zmiňováno, že na míru religiozity v obci má nemalý vliv velikostní kategorie obce. Při zjišťování tohoto vztahu v jihozápadních Čechách bylo zjištěno, že tato závislost pro Jihočeský kraj platí částečně, avšak pro Plzeňský téměř vůbec. Celkově byla v regionu Jihozápad zjištěna středně silná nepřímá lineární závislost mezi danými jevy, podobně tomu bylo i v samotném Jihočeském kraji, ve kterém byla jen nepatrně vyšší. V kraji Plzeňském činila hodnota Paersonova koeficientu korelace jen -0,22, což značí slabou nepřímou lineární závislost, to je pravděpodobně způsobeno tím, že v tomto kraji se více projevují jiné faktory ovlivňující náboženskou strukturu obyvatel jako např. historický vývoj území, díky kterému se na území kraje projevují značné rozdíly mezi jižní a severní částí.

ZÁVĚR

Hlavním cílem této bakalářské práce bylo analyzovat prostorovou diferenciaci obyvatel jihozápadních Čech na základě náboženského vyznání na různých hierarchických prostorových úrovních – krajských, okresních a správních obvodů ORP. Analýza vycházela z dat ze sčítání lidu v letech 1991, 2001 a 2011. Zda jsou data ze SLDB dobrými ukazateli religiozity je sice, vzhledem k možnosti nezodpovědět otázku a jejími odlišnými formulacemi v jednotlivých letech sčítání, diskutabilní, nicméně neexistují jiné lepší zdroje dat, které by přinášely každých deset let údaje o náboženském vyznání obyvatel.

Na území jihozápadních Čech a i v celé republice, klesá rok od roku podíl věřících osob. Zároveň se snižuje i podíl příslušníků římskokatolické církve, a to nejenom z celkového počtu obyvatel, ale zmenšuje se i vliv církve v rámci skupiny věřících. Zatímco v roce 1991 se k římskokatolické církvi přihlásila drtivá většina obyvatel deklarujících svou víru (Jihočeský kraj 95 % a Plzeňský kraj 90 %), tak v roce 2011 činil podíl římských katolíků sotva polovinu věřících (Jihočeský kraj 52 % a Plzeňský kraj 44 %). Podíl příslušníků se snižuje také u dalších dvou tradičních církví českobratrské evangelické a československé husitské. Naopak v roce 2011 přibýlo, jak na úkor věřících osob, tak osob bez vyznání, lidí, kteří svoji náboženskou víru neuvedli. Lze předpokládat, že část těchto obyvatel nedeklarujících své náboženské přesvědčení se přiklání k netradičním a alternativním náboženstvím. První hypotéza se zabývala otázkou, zda i v posledním roce sčítání bude mít nadále dominující postavení církev římskokatolická. Ze všech církví a náboženských společností se největšímu zastoupení mezi věřícími těší stále církev římskokatolická, jejíž podíl příslušníků z věřících „hlásících se...“ činil v ČR asi 74 % a v regionu Jihozápad 77 %. S velkým odstupem následovaly v regionu Jihozápad církve československá husitská (2,3 %) a v závěsu za ní českobratrská evangelická (2,1 %), v celé ČR pak nejdříve církve českobratrská evangelická (4 %) a až poté církve československá husitská (3 %). Dále byl zjištěn relativně vysoký podíl osob hlásících se k jiným než těmto třem tradičním církvím, který celkově dosahoval v ČR hodnoty 20 % a v regionu Jihozápad 19 %. K církvi římskokatolické se tedy i nadále hlásí nejvíce věřících, nicméně vlivem heterogenity v náboženském myšlení, kdy se lidé od tradiční víry odklánějí k minoritním náboženstvím a pseudonáboženstvím, její vliv relativně rychle slábne.

Plzeňský kraj, který tvoří severozápadní část regionu, byl v minulosti více ovlivněn průmyslovou revolucí, jež zde zaznamenala velký rozmach a dále také intenzivnějším odsunem katolického německého obyvatelstva z pohraničí a následným doosidlováním.

Oproti tomu kraj Jihočeský nebyl do takové míry zasažen rozvojem především odvětví těžkého průmyslu a s ním spojenou sekularizací a zároveň i odsun Němců po druhé světové válce zde nebyl prováděn v takové míře jako v kraji Plzeňském. Zejména tyto aspekty historického vývoje zapříčinily, že hlavně v severní části Plzeňského kraje se soustředí více obyvatel bez vyznání (maximální podíly v okresech Rokycany a Plzeň-sever 44 %) a naopak méně věřících obyvatel (minimální podíly v okresech Plzeň-sever 11 % a Rokycany 12 %). Naproti tomu kraj Jihočeský a jižní část Plzeňského kraje, především okresy Klatovy a Domažlice, se řadí v rámci Čech k nejvíce religiózním oblastem. Podobné podíly věřících jako v okresech Klatovy a Domažlice, tzn. cca 20 %, byly zaznamenány v okresech Strakonice, Tábor a Jindřichův Hradec z Jihočeského kraje a v okresech Chrudim a Ústí nad Orlicí z kraje Pardubického, který stejně jako Jihočeský patří v Čechách k nejreligióznějším územím. Potvrdila se tedy druhá hypotéza, která tvrdí, že díky SZ-JV gradientu projevujícím se v České republice má Jihočeský kraj vyšší podíl věřících než kraj Plzeňský.

Poslední hypotéza vycházela z výzkumu Pastora (1994a) a i částečně Pištory (2004), kteří tvrdili, že na míru religiozity v obci má značný vliv její populační velikost. Pastor dokonce vypočítal sílu vztahu mezi těmito proměnnými pomocí korelačního koeficientu, jehož hodnota činila -0,96 (pro SR i ČR), což značí vysokou nepřímou lineární závislost. Při výpočtu vztahu mezi počtem obyvatel a podílem věřících v jihozápadních Čechách však vyšla hodnota Pearsonova koeficientu korelace jen -0,50 tedy středně silná nepřímá lineární závislost. Při rozdělení regionu na kraje se pak ukázalo, že v Jihočeském kraji se tato závislost projevuje více ($r = -0,54$) než v kraji Plzeňském ($r = -0,22$), kde je její vliv velmi malý až zanedbatelný. Hypotézu předpokládající značný vliv populační velikosti obce na míru religiozity lze tedy z větší části vyvrátit. Vztah mezi těmito proměnnými se sice v jihozápadních Čechách projevuje, avšak síla závislosti má zejména pak v Plzeňském kraji nízkou hodnotu.

Analýza porovnávala změny v náboženské struktuře obyvatel mezi roky 1991, 2001 a 2011. Koeficient konvergence struktur ukázal, že k nejvýraznějším změnám došlo mezi roky 1991 a 2011 v oblastech tradičně více religiózních, naproti tomu území s nižším podílem věřících obyvatel, jako např. severní část Plzeňského kraje, vykazovaly tyto změny menší. To by mohlo naznačovat počínající stírání rozdílů mezi jednotlivými částmi regionu a stabilizaci náboženské struktury obyvatel. Což dokazují i podíly příslušníků jednotlivých tradičních církví či podíly věřících, jejichž rozdíly mezi minimální a maximální hodnotou se rok od roku snižují.

Na závěr je nutné říci, že tato práce vzhledem ke svému rozsahu zdaleka neobsahuje veškerou problematiku spojenou s religiozitou v daném území. Přesto mi její zpracování přineslo přinejmenším základní obraz o náboženské struktuře obyvatel jihozápadních Čech. Analýza náboženské struktury obyvatel vysvětlila rozdílnosti v jejím územním rozložení, podala představu o jejím vývoji a změnách za posledních 20 let a navíc zjistila, jak závislá je v tomto území míra religiozity na počtu obyvatel v obci.

SEZNAM ZDROJŮ

- DANĚK, P., ŠTĚPÁNEK, V. (1992): Územní diferenciacie náboženského vyznání obyvatel českých zemí 1930-1991. Sborník ČGS, 97, č. 2, s. 129-145.
- DANĚK, P., ŠTĚPÁNEK, V. (1992): Územní diferenciacie náboženského vyznání obyvatel českých zemí 1930-1991. Sborník ČGS, 97, č. 2, s. 129-145.
- DEMJANČUKOVÁ, D. (1995): Náboženství: dějiny a současnost. ZČU Plzeň, 154 s.
- ELSER, M., EWALD, S., MURRER, G. (1997): Encyklopedie náboženství. Kostelní Vydří, 407 s.
- FRANZEN, A. (2006): Malé dějiny církve. Karmelitánské nakladatelství, s.r.o., Kostelní Vydří, 387 s.
- GREGORY, D., JOHNSTON, R. J., PRATT, G., WATTS, M., WHATMORE, S. (2009): The Dictionary of Human Geography. Blackwell Publishing, Oxford, 1052 s.
- HANUŠ, J. (1999): Pozvání ke studiu církevních dějin. CDK, Brno, 160 s.
- HAMPLOVÁ, D. (2008): Čemu Češi věří: dimenze soudobé české religiozity. Sociologický časopis, 44, č. 4, s. 703-723.
- HAMPLOVÁ, D. (2011): Náboženství a pohlaví: Proč jsou ženy zbožnější než muži?. Sociologický časopis, 47, č. 2, s. 297-323.
- HAVLÍČEK, T. (2008): Věřící jako menšina v Česku. Geografické rozhledy, 17, č. 4, s. 5, 19.
- HAVLÍČEK, T., HUPKOVÁ, M. (2008): Religious landscape in Czechia: new structures and trends. Sborník ČGS, 113, č. 3, s. 302-319.
- HAVLÍČEK, T., HUPKOVÁ, M., SMRŽOVÁ, K. (2009): Changes of geographical distribution of religious heterogeneity in Czechia during the transformation period. Acta Universitatis Carolinae Geographica, 44, č. 1-2, s. 31-47.
- HELLER, J., MRÁZEK, M. (2004): Nástin religionistiky: uvedení do vědy o náboženstvích. Kalich, Praha, 320 s.
- HORYNA, B. (1994): Úvod do religionistiky, OIKÚMENÉ. Praha, 131 s.
- HRABAL, F. R. (1998): Lexikon náboženských hnutí, sekt a duchovních společností. CAD PRESS, Bratislava, 516 s.
- KADLEC, J. (1991a): Přehled českých církevních dějin 1. Zvon, Praha, 332 s.
- KADLEC, J. (1991b): Přehled českých církevních dějin 2. Zvon, Praha, 281 s.
- KALIBOVÁ, K. (2001): Úvod do demografie. Karolinum, Praha, 52 s.
- KALIBOVÁ, K., PAVLÍK, Z., VODÁKOVÁ, A. (2009): Demografie (nejen) pro demografy. Slon, Praha, 241 s.

- KLUFOVÁ, R., POLÁKOVÁ, Z. (2010): Demografické metody a analýzy: demografie české a slovenské populace. Wolters Kluwer, Praha, 306 s.
- KUČERA, M. (1994): K interpretaci výsledků sčítání 1991 o náboženském vyznání. Demografie, 36, č. 3, s. 189-191.
- LANGLEY, M., BUTTERWORTH, J., ALLAN, J. (1993): Víry a vyznání. Slovart, Bratislava, 200 s.
- MATLOVIČ, R. (1997): Transformácia religióznej štruktúry obyvateľstva okresu Vranov nad Topľou v 20. storočí vo svetle koeficientu konvergenencie. In: Kónya, P.: Obyvateľstvo Karpatskej kotliny I. Universum, Prešov, s. 171-177.
- MATLOVIČ, R. (2001): Geografia religii. Prešovská univerzita, Prešov, 375 s.
- MORÁVKOVÁ, Š. (2004): Metodologie zjišťování náboženského vyznání při Sčítání lidu, domů a bytů 2001. Demografie, 46, č. 2, s. 116-120.
- MÜLLER, Z. (1997): Islám: historie a současnost. NS Svoboda, Praha, 187 s.
- NOVÁKOVÁ, G. (2011): Štatistika pre geografov 1. Geografika, Bratislava, 312 s.
- NOVÁKOVÁ, G. (2012): Štatistika pre geografov 2. Geografika, Bratislava, 147 s.
- OČOVSKÝ, Š. (1992): Princípy geografického štúdia religióznej problematiky. In Zborník referátov z X. zjazdu Slovenskej geografickej spoločnosti pri SAV. GÚ SAV, Bratislava, s. 138-148.
- PASTOR, K. (1994a): Religiozita ako demografický faktor. Slovenská štatistika a demografia, 4, č. 1, s. 13-23.
- PASTOR, K. (1994b): Výpovedná hodnota štatistických údajov o religiozitě. Demografie, 36, č. 3, s. 173-180.
- PATRIDGE, CH. (2006): Lexikon světových náboženství. Slovart, Praha, 496 s.
- PAVLÍK, Z., KALIBOVÁ, K. (2005): Mnohojazyčný demografický slovník. Česká demografická společnost, Praha, 184 s.
- PAVLÍK, Z., RYCHTAŘÍKOVÁ, J., ŠUBRTOVÁ, A. (1986): Základy demografie. Academia, Praha, 736 s.
- PIŠTORA, L. (1993): Územní rozložení religiozity v České a Slovenské republice. Demografie, 35, č. 1, s. 56-62.
- PIŠTORA, L. (2004): Římskokatolická církev ve sčítání lidu 2001. Demografie, 46, č. 2, s. 112-116.
- POPJAKOVÁ, D. (2013): Religiózna štruktúra populácie Slovenska a Česka: špecifiká a rozdiely. Disputationes. Katolícka univerzita v Ružomberku – v tisku
- SKALICKÝ, K. (2011): Po stopách neznámého Boha. Trinitas, Svitavy, 192 s.

- SRB, V., ANDERLE, A. (1994): Náboženské vyznání obyvatelstva České republiky ke 3. březnu 1991. Demografie, 36, č. 3, s. 181-188.
- ŠTAMPACH, O. I. (1993): Malý přehled náboženství. SURSUM Tišnov, 81 s.
- STUMP, R. W. (1986): The geography of religion – Introduction. Journal of Cultural Geography, 7, s. 1-3.
- TOUŠEK, V. KUNC, J., VYSTOUPIL, J. a kol. (2008): Ekonomická a sociální geografie. Aleš Čeněk, s.r.o., Plzeň, 411 s.
- VOJTÍŠEK, Z. (2004): Encyklopedie náboženských směrů: náboženství, církve, sekty a duchovní společenství. Portál, s.r.o., Praha, 462 s.

Internetové zdroje:

- BISKUPSTVÍ PLZEŇSKÉ (2014a): Vikariáty – Vikariát tachovský, <http://www.bip.cz/dieceze/vikariaty/vikariat-tachovsky/> (5.3.2014)
- BISKUPSTVÍ PLZEŇSKÉ (2014b): Vikariáty - Vikariát Plzeň-sever, <http://www.bip.cz/dieceze/vikariaty/vikariat-ps/> (5.3.2014)
- ČESKÝ ROZHLAS (2013): Náboženství - Portréty církví, http://www.rozhlas.cz/nabozenstvi/cirkve/_zprava/portrety-cirkvi--213738 (20.12.2013)
- ČSÚ (2005a): Sčítání lidu, domů a bytů 2001 – Pramenné dílo, <http://www.czso.cz/csu/2005edicniplan.nsf/publ/4132-05-> (1.3.2014)
- ČSÚ (2005b): Sčítání lidu, domů a bytů 2001 - Sčítací list osob, [http://www.czso.cz/csu/2005edicniplan.nsf/t/D600466133/\\$File/ST_SLO.pdf](http://www.czso.cz/csu/2005edicniplan.nsf/t/D600466133/$File/ST_SLO.pdf) (10.11.2013)
- ČSÚ (2010a): Československé sčítání lidu 1991 – Pramenné dílo 1991, http://www.czso.cz/sldb2011/redakce.nsf/i/pramenne_dilo_1991 (1.3.2014)
- ČSÚ (2010b): Československé sčítání lidu 1991 - Sčítací arch A,B, [http://www.czso.cz/sldb2011/redakce.nsf/i/scitaci_arch_a_b/\\$File/sa2.pdf](http://www.czso.cz/sldb2011/redakce.nsf/i/scitaci_arch_a_b/$File/sa2.pdf) (10.11.2013)
- ČSÚ (2011a): Sčítání lidu, domů a bytů 2011 – Definitivní výsledky, <http://vdb.czso.cz/sldbvo/#!stranka=podle-tematu&tu=30719&th=&v=&vo=null&vsouzemi=null&void> (1.3.2014)
- ČSÚ (2011b): Sčítání lidu, domů a bytů 2011 - Sčítací list osoby, [http://www.scitani.cz/sldb2011/redakce.nsf/i/scitaci_list_osob/\\$File/lo_vzor.pdf](http://www.scitani.cz/sldb2011/redakce.nsf/i/scitaci_list_osob/$File/lo_vzor.pdf) (10.11.2013)
- ČSÚ (2012a): Statistická ročenka Jihočeského kraje 2012, <http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/krajp/311011-12-xc> (13.11.2013)

- ČSÚ (2012b): Statistická ročenka Plzeňského kraje 2012, http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/krajpubl/321011-12-r_2012-xp (13.11.2013)
- ČSÚ (2013a): Sčítání lidu, domů a bytů 2011 – Jihočeský kraj – analýza výsledků, <http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/krajp/314135-13-xc> (12.11.2013)
- ČSÚ (2013b): Sčítání lidu, domů a bytů 2011 – Plzeňský kraj – analýza výsledků, <http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/krajp/324135-13-xp> (12.11.2013)
- DINGIR (2007): Nové registrace, http://www.dingir.cz/nove_registrace.shtml (22.12.2013)
- DINGIR (2013): Religionistický časopis o současné náboženské scéně, <http://dingir.cz/> (28.10.2013)
- MK (2013): Data registrace církví a náboženských společností a svazů církví a náboženských společností, <http://www.mkcr.cz/cz/cirkve-a-nabozenske-spolecnosti/registrace-a-evidence/data-registrace-cirkvi-a-nabozenskych-spolecnosti-a-svazu-cirkvi-a-nabozenskych-spolecnosti-11263/> (15.12.2013)
- NÁBOŽENSTVÍ ČESKA (2012): Křesťanství, <http://nabozenstvi-ceska.webnode.cz/krestanstvi/> (16.12.2013)
- RELIGIO (2013): Revue pro religionistiku, <http://www.casr.cz/religio.php> (28.10.2013)

SEZNAM PŘÍLOH

Seznam grafů:

- Graf 1: Podíl obyvatel s neuvedenou náboženskou vírou v okresech regionu Jihozápad v letech 1991, 2001 a 2011
- Graf 2: Podíl obyvatel bez vyznání v okresech regionu Jihozápad v letech 1991, 2001 a 2011
- Graf 3: Podíl věřících obyvatel v okresech regionu Jihozápad v letech 1991, 2001 a 2011
- Graf 4: Podíl obyvatel římskokatolického vyznání v okresech regionu Jihozápad v letech 1991, 2001, 2011
- Graf 5: Podíl obyvatel československého husitského vyznání v okresech regionu Jihozápad v letech 1991, 2001, 2011
- Graf 6: Podíl obyvatel českobratrského evangelického vyznání v okresech regionu Jihozápad v letech 1991, 2001, 2011
- Graf 7: Podíly věřících v letech 1991, 2001 a 2011 a koeficient konvergence struktury za roky 1991 a 2011 v okresech regionu Jihozápad
- Graf 8: Náboženská struktura obyvatel ČR, regionu Jihozápad, Plzeňského a Jihočeského kraje v roce 2011
- Graf 9: Náboženská struktura obyvatel v okresech regionu Jihozápad v roce 2011
- Graf 10: Zastoupení církví v ČR, regionu Jihozápad, Jihočeském a Plzeňském kraji v roce 2011
- Graf 11: Vztah mezi počtem obyvatel a mírou religiozity v obcích regionu Jihozápad
- Graf 12: Vztah mezi počtem obyvatel a mírou religiozity v obcích Jihočeského kraje
- Graf 13: Vztah mezi počtem obyvatel a mírou religiozity v obcích Plzeňského kraje

Seznam tabulek:

- Tabulka 1: Formulace otázky o náboženském vyznání v SLDB 1991, 2001 a 2011

Seznam map:

- Mapa 1: Náboženská struktura obyvatel v okresech regionu Jihozápad v letech 1991, 2001 a 2011
- Mapa 2: Podíl věřících na celkovém počtu obyvatel v okresech regionu Jihozápad v letech 1991, 2001 a 2011 a v krajích ČR v roce 2011

- Mapa 3: Podíl římskokatolického vyznání na celkovém počtu věřících v okresech regionu Jihozápad v letech 1991, 2001 a 2011
- Mapa 4: Změny náboženské struktury obyvatel v okresech regionu Jihozápad za roky 1991 a 2011
- Mapa 5: Podíl věřících a osob bez vyznání v ORP regionu Jihozápad a v okresech ČR v roce 2011
- Mapa 6: Podíly příslušníků tradičních církví na počet věřících v ORP regionu Jihozápad v roce 2011

Seznam příloh:

- Příloha 1: Vztah mezi počtem obyvatel a mírou religiozity v obcích regionu Jihozápad
- Příloha 2: Vztah mezi počtem obyvatel a mírou religiozity v obcích Jihočeského kraje
- Příloha 3: Vztah mezi počtem obyvatel a mírou religiozity v obcích Plzeňského kraje

PŘÍLOHY

Příloha 1: Vztah mezi počtem obyvatel a mírou religiozity v obcích regionu Jihozápad

velikostní kategorie obcí s počtem obyvatel	počet obcí	počet obyvatel celkem	počet věřících celkem	míra religiozity
<19; 50)	24	883	245	27,75
<50; 65)	44	2 467	570	23,10
<65; 75)	38	2 645	624	23,59
<75; 85)	21	1 667	401	24,06
<85; 100)	40	3 646	798	21,89
<100; 110)	48	5 033	1 088	21,62
<110; 130)	52	6 221	1 259	20,24
<130; 150)	49	6 870	1 498	21,80
<150; 175)	54	8 819	1 994	22,61
<175; 200)	52	9 746	1 775	18,21
<200; 225)	50	10 650	2 026	19,02
<225; 250)	50	11 857	2 055	17,33
<250; 275)	38	9 961	1 906	19,13
<275; 300)	38	10 898	2 340	21,47
<300; 325)	33	10 324	2 084	20,19
<325; 350)	26	8 729	1 694	19,41
<350; 400)	48	17 937	3 570	19,90
<400; 450)	40	16 902	3 227	19,09
<450; 500)	34	16 058	2 930	18,25
<500; 600)	45	24 509	4 876	19,89
<600; 700)	39	25 168	4 389	17,44
<700; 800)	31	23 356	4 163	17,82
<800; 1 000)	40	35 003	6 803	19,44
<1 000; 1 250)	31	33 295	6 402	19,23
<1 250; 1 500)	36	50 533	10 072	19,93
<1 500; 2 000)	29	49 140	9 136	18,59
<2 000; 3 000)	34	82 788	13 709	16,56
<3 000; 5 000)	28	113 638	17 509	15,41
<5 000; 7 500)	15	99 127	17 872	18,03
<7 500; 10 000)	4	33 162	6 626	19,98
<10 000; 15 000)	6	73 135	13 060	17,86
<15 000; 25 000)	3	66 397	11 948	17,99
<25 000; 35 000)	2	64 136	12 117	18,89
<35 000; 175 000)	2	264 037	46 242	17,51
Pearsonův koeficient korelace			-0,50	

Zdroj dat: ČSÚ 2011a

Příloha 2: Vztah mezi počtem obyvatel a mírou religiozity v obcích Jihočeského kraje

velikostní kategorie obcí s počtem obyvatel	počet obcí	počet obyvatel celkem	počet věřících celkem	míra religiozity
<25; 50)	32	1 491	479	32,13
<50; 75)	30	2 045	500	24,45
<75; 100)	39	3 429	884	25,78
<100; 125)	45	4 960	1 208	24,35
<125; 150)	32	4 417	1 103	24,97
<150; 175)	35	5 714	1 443	25,25
<175; 200)	27	5 069	1 079	21,29
<200; 225)	30	6 364	1 384	21,75
<225; 250)	19	4 583	1 103	24,07
<250; 300)	46	12 784	3 141	24,57
<300; 350)	38	11 923	2 753	23,09
<350; 400)	26	10 070	2 252	22,36
<400; 500)	43	19 405	3 972	20,47
<500; 600)	25	13 511	2 786	20,62
<600; 700)	20	12 825	2 634	20,54
<700; 1 000)	35	28 319	6 178	21,82
<1 000; 1 500)	33	41 639	9 466	22,73
<1 500; 2 000)	17	28 283	6 475	22,89
<2 000; 3 000)	19	45 606	9 605	21,06
<3 000; 5 000)	13	51 995	9 986	19,21
<5 000; 10 000)	12	87 225	18 222	20,89
<10 000; 20 000)	2	24 564	4 820	19,62
<20 000; 30 000)	3	73 970	13 666	18,48
<30 000; 50 000)	1	34 430	6 193	17,99
<50 000; 100 000)	1	93 715	19 515	20,82
Pearsonův koeficient korelace			-0,54	

Zdroj dat: ČSÚ 2011a

Příloha 3: Vztah mezi počtem obyvatel a mírou religiozity v obcích Plzeňského kraje

velikostní kategorie obcí s počtem obyvatel	počet obcí	počet obyvatel celkem	počet věřících celkem	míra religiozity
<19; 60)	24	1 120	206	18,39
<60; 100)	42	3 223	569	17,65
<100; 120)	35	3 815	643	16,85
<120; 150)	37	4 932	891	18,07
<150; 175)	19	3 105	551	17,75
<175; 200)	25	4 677	696	14,88
<200; 225)	20	4 286	642	14,98
<225; 250)	31	7 274	952	13,09
<250; 300)	30	8 075	1 105	13,68
<300; 350)	23	7 130	1 025	14,38
<350; 400)	20	7 867	1 318	16,75
<400; 500)	31	13 555	2 185	16,12
<500; 600)	20	10 998	2 090	19,00
<600; 800)	33	22 929	3 254	14,19
<800; 1 000)	22	19 454	3 289	16,91
<1 000; 1 300)	22	25 132	4 391	17,47
<1 300; 2 000)	24	37 914	5 278	13,92
<2 000; 3 000)	15	37 182	4 104	11,04
<3 000; 5 000)	15	61 643	7 523	12,20
<5000; 10 000)	7	45 064	6 276	13,93
<10 000; 20 000)	4	48 571	8 240	16,96
<20 000; 30 000)	1	22 133	4 206	19,00
<30 000; 180 000)	1	170 322	26 727	15,69
Pearsonův koeficient korelace			-0,22	

Zdroj dat: ČSÚ 2011a